

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN RIJNLAND

PROGRAMMAJAARVERSLAG 2013

- 1. JAARVERSLAG 2013**
- 2. JAARREKENING 2013**

PROGRAMMAJAARVERSLAG 2013

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>PAGINA</u>
Rijnland in cijfers	3
Samenvatting	5
<u>1. JAARVERSLAG 2013</u>	
<u>1.1 Programmaverantwoording 2013</u>	
- Exploitatierekening naar programma's	7
- Veiligheid	8
- Voldoende water	12
- Gezond water	18
- Bestuur, organisatie en dienstverlening	24
<u>1.2 Paragrafen</u>	
- Ontwikkelingen 2013 ten opzichte van de programmabegroting 2013	32
- Paragraaf incidentele baten en lasten	33
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	34
- Personele paragraaf	35
- Waterschapsbelastingen	39
- Weerstandsvermogen	40
- Financiering	44
- Verbonden Partijen	46
- Bedrijfsvoering	49
- EMU-Saldo	51
- Topinkomens	51
<u>2. JAARREKENING 2013</u>	
2.0 Algemeen	52
2.1 Exploitatierekening naar programma's	54
2.2 Exploitatierekening naar taken (inclusief toelichting)	55
2.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten (inclusief toelichting)	57
2.4 Balans per 31 december 2013 (inclusief toelichting)	61
Controleverklaring	70
<u>3. BIJLAGEN</u>	
3.1 Overzichten investeringen	73
- af te sluiten VV-Kredieten per 31 december 2013	74
- niet afgesloten VV-kredieten in tegenstelling tot aanbeveling RKC	77
- specificatie investeringen 2013	78
3.2 Besluit	89

Rijnland in cijfers

Bedragen in Euro's

Omschrijving	Jaarrekening 2013	Begroting na wijziging 2013	Jaarrekening 2012
1. Resultaat	2,8 mln	0,0 mln	2,4 mln
2. a. Exploitatie lasten	180,7 mln	181,9 mln	183,4 mln
b. Exploitatie opbrengsten	176,4 mln	174,7 mln	171,7 mln
c. Onttrekkingen aan reserves	0,9 mln	0,9 mln	1,4 mln
d. egalisatie van tarieven	8,4 mln	8,4 mln	16,3 mln
e. toevoeging rente aan reserves	1,1 mln	1,0 mln	1,5 mln
f. toevoeging aan algemene reserves	1,1 mln	1,1 mln	2,1 mln
3. Afschrijvingen	35,7 mln	36,1 mln	36,3 mln
4. Aflossingen langgeldleningen	34,8 mln	31,8 mln	29,4 mln
5. Verhouding afschrijving/aflossing	1,0	1,1	1,2
6. Personeelskosten (excl. Bestuur en Frictie)	47,7 mln	47,8 mln	47,2 mln
7. Aantal fte's (gemiddeld)	647,0	665,4	652,6
7a Vast en tijdelijk personeel (gemiddeld)	622,1	645,8	618,5
7b Inhuur (gemiddeld)	24,9	19,6	34,1
8. Personeelskosten per fte *	73.800	71.840	72.380
9. Bruto investeringen (inclusief baggerwerken)	109,6 mln	108,9 mln	108,8 mln
10. Boekwaarde vaste activa	461,5 mln	496,6 mln	445,6 mln
11. Verzekerde waarde vaste activa	864 mln	875 mln	820 mln
12. Eigen vermogen	47,2 mln	38,5 mln	51,5 mln
13. Voorzieningen	13,6 mln	10,3 mln	28,3 mln
14. Langlopende geldleningen	316,4 mln	395,1 mln	271,2 mln
15. Belastingopbrengsten	157,1 mln	157,4 mln	150,7 mln
16. Aantal woonruimten ingezetenen	513.169	514.450	509.909
17. Ingezetenenomslag per woonruimte	90,40	90,40	86,20
18. Totale WOZ-waarde gebouwd	175.525 mln	174.757 mln	177.685 mln
19. Omslag gebouwd per waarde-eenheid	0,0175%	0,0175%	0,0155%
20. Aantal belastinghectaren overige ongebouwd en natuur	82.952	82.050	82.799
21. Omslag overige ongebouwd per hectare	72,00	72,00	68,75
22. Omslag natuur per hectare	4,00	4,00	4,00
23. Aantal vervuilingseenheden	1.532.352	1.544.000	1.528.505
24. a. Zuiveringsheffing per v.e.	52,38	52,38	53,00
b. Verontreinigingsheffing per v.e.	52,38	52,38	53,00

* In de begroting is in verband met vacatureruimte 2% korting toegepast op de personeelskosten.

Samenvatting

Inleiding

Het programmajaarverslag 2013 is opgesteld en door de accountant gecontroleerd. De accountant heeft de controle van het programmajaarverslag 2013 afgesloten met een volledig goedkeurende verklaring op gebied van getrouwheid en rechtmatigheid.

Resultaten

Financieel

Het financieel resultaat over 2013 is € 2,8 mln positief en de investeringen komen uit op € 109,6 mln (0,6% boven de begroting). Alle bekende risico's zijn financieel afgedekt.

Bestuursprogramma's

De resultaten van de programma's Veiligheid, Voldoende en Gezond water zijn conform de afspraken uit de begroting. De uitzonderingen zijn:

- De zandsuppletie bij de kustversterking verliep sneller dan verwacht, wat een bijstelling heeft veroorzaakt van de aanvankelijke raming voor 2013.
- Het programma voor de kadeverbeteringen loopt op schema, met enige onderschrijding doordat enkele trajecten in de uitvoering van najaar 2013 naar 2014 doorschuiven.
- Voor het tactische doel Schoon, Helder, Zoetwater zijn in 2013 minder projecten uitgevoerd dan gepland, omdat ondermeer landelijke richtlijnen voor de waterkwaliteit van kleine wateren (buiten KRW water lichamen) pas in de loop van 2013 beschikbaar zijn gekomen, en omdat financiering van zwemwater maatregelen nog niet rond is met beoogde partners.
- Voor wat betreft renovatie van afvalwaterzuiveringen (AWZI's) en persgemalen is er minder uitgegeven dan begroot. Dit komt o.a. door stopzetting van de nieuwbouw van AWZI Aalsmeer.

Belangrijkste ontwikkelingen in de bedrijfsvoering

In 2013 is de organisatie gestart met een verbetertraject op zowel bestuurlijk als op organisatorisch gebied. Speerpunten van het verbetertraject zijn ondermeer het verbeteren van de onderlinge informatievoorziening, samenwerking, klantgerichtheid en het verbeteren van de projectbeheersing. In 2013 is ook het Management Development programma (MD3) verder uitgevoerd. Doorontwikkelen van leiderschap en het coachen van leidinggevendenden stonden hierin centraal.

Ook op gebied van innovatie en duurzaamheid zijn er in 2013 weer een aantal stappen vooruit gezet. Zo is in 2013 een innovatiestrategie vastgesteld, een innovatiefonds ingesteld en is Rijnland o.a. aan de slag gegaan met duurzame energieopwekking via zonnepanelen. Op gebied van internationale samenwerking participeert Rijnland in drie projecten.

Vermeldenswaard zijn verder het uitvoeren van het informatiebeleidsplan, implementeren van de nieuwe calamiteitenorganisatie, verder professionaliseren van risicomanagement en starten met de uitvoering van maatregelen op gebied van informatiebeveiliging. De realisatie van de besparingsdoelstellingen uit het Bestuurakkoord Water loopt Rijnland goed op schema. Op gebied van besparingen in de afvalwaterketen wordt Rijnland gezien als één van de koplopers.

Op gebied van samenwerking waterschappen is Rijnland een groot aantal samenwerkingsverbanden aangegaan. Zo is er op het gebied van ICT, afvalwaterketen, eigendommenadministratie, vergunningverlening/handhaving en vervanging financieel systeem met Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard een bestuurlijk akkoord gesloten.

Exploitatie

Het programmajaarverslag 2013 sluit ten opzichte van de 2^e Burap met een positief exploitatieresultaat van € 2,8 mln. Het overschot heeft vooral betrekking op de taakuitoefening.

Het exploitatieoverschot van € 2,8 miljoen is in hoofdzaak veroorzaakt door:

Meevallers:

- lagere kosten rente en afschrijving door zeer gunstige renteontwikkelingen en vooruit ontvangen subsidiegelden in 2013.	€	1,3
- lagere personeelslasten huidig en voormalig personeel als gevolg van extra sturing	€	0,7
- lagere kosten opleidingen, trainingen, cursussen en congressen	€	0,6
De eenmalige verhoging van het opleidingsbudget in 2013 om het aanbod van opleidingen te verbreden (o.a. aantrekkelijk werkgeverschap) is uiteindelijk in 2013 niet geëffectueerd. In 2014 is het opleidingsbudget naar beneden aangepast.		
- lagere kosten aanschaffingen gereedschappen, repro en overige aanschaffingen	€	0,3
- lagere kosten vuilafvoer als gevolg van aanbestedingsvoordelen	€	0,3
- lagere kosten grondstoffen slibverwerking	€	0,2
- lagere onderhoudskosten bij met name afvoer watervanavel, waterkeringen, gereedschappen, dienstwoningen en hoofdkantoor.	€	1,4
- lagere te betalen exploitatiebijdragen aan derden (o.a. BSGR en Waterschapshuis)	€	0,4
- lagere kosten advies en onderzoek door derden en lagere telefoonkosten (eenmalige korting Vodafone)	€	0,5
- meer geactiveerde uren personeel dan was begroot	€	0,8
- hogere opbrengst uit de verkoop van eigendommen	€	0,3
- diversen	€	0,1
Tegenvallers:		
- extra storting in de pensioenvoorziening bestuur als gevolg van lagere rekenrente -/-	€	0,2
- extra storting in de baggervoorziening vanwege verschuivingen van kosten en opbrengsten over de jaren van een aantal baggerprojecten.	-/- €	3,7
- lagere belastingopbrengsten met name bij verontreinigingsheffing bedrijven	-/- €	0,2

Investerings

De werkelijke bruto-investeringen in 2013 ad € 109,6 mln (inclusief baggerwerken) liggen uiteindelijk € 0,7 mln (0,6%) hoger dan hetgeen is gepland in de begroting 2013 (begroot: € 108,9 mln). In de 2^e Burap 2013 (januari t/m augustus) was nog rekening gehouden met een realisatie van € 113,0 mln.

Personeel

Het 12-maands gemiddelde ziekteverzuim is voor Rijnland in 2013 uitgekomen op 4,16% (openbaar bestuur 2012: 5,3%). Dit is lager dan de gestelde norm van 4,5%. Ten opzichte van 2012 is het ziekteverzuimpercentage 2013 gestegen met 0,52%.

De werkelijk eigen formatie van vaste en tijdelijke dienstverbanden bedraagt eind 2013 620,2 fte (begroot: 645,8 fte). Het 12-maands voortschrijdend percentage van aantal openstaande vacatures is eind december 4%. Dit ligt boven de gestelde norm van 3%. Redenen zijn; het bewust openhouden van sommige vacatures en het niet kunnen vervullen van vacatures door krapte op de arbeidsmarkt in enkele technische beroepsgroepen (procesvoerders). Uit oogpunt van de onzekerheid over de uitkomst van de uitvoering van het organisatieverbeterplan zijn enkele vacatures met inhuur ingevuld.

1. JAARVERSLAG 20131.1 PROGRAMMAVERANTWOORDINGEXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S (bedragen x € 1 mln)

No.	Omschrijving	Jaarrekening 2013	Begroting na wijziging 2013	Begroting 2013	Jaarrekening 2012
		€		€	€
	<u>Netto kosten van de programma's</u>				
1.	Veiligheid	16,1	17,4	18,5	9,4
2.	Voldoende water	44,0	42,4	43,6	48,0
3.	Gezond water	72,8	74,5	73,8	75,2
4.	Bestuur, organisatie en dienstverlening	28,5	30,3	31,5	29,8
	Totaal netto kosten van de programma's	161,4	164,6	167,4	162,4
	Waterschapsbelastingen	157,1	157,4	158,1	150,7
	Resultaat voor bestemming	-/- 4,3	-/- 7,2	-/- 9,3	-/- 11,7
	Onttrekkingen aan reserves	0,9	0,9	0,9	1,4
	Egalisatie van tarieven	8,4	8,4	8,4	16,3
	Toevoeging rente aan reserves	-/- 1,1	-/- 1,0	0,0	-/- 1,5
	Toevoeging algemene reserves	-/- 1,1	-/- 1,1	0,0	-/- 2,1
	Nog te bestemmen resultaat	2,8	-/- 0,0	-/- 0,0	2,4

Door de invoering van de wet modernisering waterschapsbestel zijn de activiteiten van Rijnland ondergebracht in vier programma's. Het betreft:

1. Veiligheid
2. Voldoende water
3. Gezond water
4. Bestuur, organisatie en dienstverlening (BOD)

In de volgende paragrafen worden de resultaten en bijbehorende middelen ten opzichte van de primaire begroting per programma toegelicht.

Toelichting per programma**Programma VEILIGHEID****Omschrijving**

Het eerste strategisch doel van het WBP4 is om de inwoners en voorzieningen in het beheergebied te beschermen tegen overstromingen ('Zonder droge voeten geen schoon water'). Deze bescherming valt of staat met waterkeringen die voldoende stabiel en voldoende hoog zijn. Rijnland heeft in totaal 83 kilometer primaire waterkeringen categorie A (zeewering) en categorie C-keringen (open Hollandse IJssel en gekanaliseerde Hollandse IJssel en Spaarndammerdijk), 1.208 kilometer regionale waterkeringen (boezemkaden en polderkaden) en ruim 1.000 kilometer overige (niet direct waterkerende) keringen en kunstwerken.

De **doelstelling** luidt hiermee als volgt:

Het beschermen van de burger tegen wateroverlast vanuit zee en waterlopen door het veiligstellen en intact houden van het waterkerend vermogen van waterkeringen op basis van wettelijk vastgestelde normen.

Het resultaat van het programma veiligheid over 2013 is conform de begroting 2013. De overschrijdingen en onderschrijdingen van investeringen zijn in balans. De zandsuppletie bij de kustversterking verliep sneller dan verwacht wat een bijstelling van de aanvankelijke raming voor 2013 heeft veroorzaakt. Het programma voor de kadeverbeteringen loopt op schema, met enige onderschrijding doordat enkele trajecten in de uitvoering van najaar 2013 naar 2014 schuiven. Het in stand houden (ophogen) van de keringen loopt volgens planning.

Onder dit programma vallen de **tactische doelen** 'in stand houden van stabiele keringen' en 'goed beheer' en de **beleidsvelden** 'aanleg en onderhoud waterkeringen', 'vergunningverlening en handhaving keur' (gedeeltelijk) en 'planvorming' (gedeeltelijk).

Wat hebben we bereikt in 2013?

Tactisch doel 'In stand houden van stabiele keringen'

Primaire keringen

Ondanks dat de resultaten uit de begroting 2013 zijn gerealiseerd zal het gestelde WBP-doel, 2017 primaire keringen op orde, niet worden gehaald. Deze vertraging in de uitvoering is het gevolg van het Deltaprogramma en nHWBP.

Het project Kustwerk Katwijk is conform planning in 2013 aanbesteed. Een aanbestedingsvoordeel van €11,0 miljoen is verwerkt in het (bijgestelde) uitvoeringskrediet. De uitvoering is in volle gang en het project loopt volgens planning. De oplevering is voorzien voor eind 2014.

'Centraal-Holland' is in 2013 als "Project overschrijdende Verkenning" gehonoreerd in het nHWBP. Dit is een samenwerking van de betrokken waterschappen, RWS en provincies, met HDSR als trekker. Rijnland levert de projectmanager. Het Regioproces Nederrijn-Lek heeft nadere onderbouwing en draagvlak opgeleverd voor de gewenste oplossing voor het nu te grote risico van overstromingen uit de Lek (Lekdijken versterken i.p.v. de huidige c-keringen, o.a. gekanaliseerde Hollandse IJssel en Spaarndammerdijk). Deze 'voorkeursstrategie' heeft breed bestuurlijk draagvlak en zal in 2017 geregeld zijn. Dan is bekend hoe en wanneer de Lekdijken moeten worden aangepakt. De toekomstige waterstaatkundige functie en bijbehorende (regionale) norm van de C-keringen is nog niet duidelijk. Het kan zijn dat er alsnog beperkte investeringen nodig zijn ('restopgave') vanuit het nHWBP. Hierover is nog geen overeenstemming tussen het Rijk en de waterschappen.

De verbetering van de IJsseldijk Gouda was voor de 1e tranche van het nHWBP (2014-2019) aangemeld (vergunningen, marktbenadering 2014-2015, start realisatie 2016-2017). Het nHWBP heeft het project gehonoreerd, maar de subsidie voor realisatie voor het werk zal pas in 2019 worden verkregen. Daarom heeft Rijnland het project gesplitst in twee fasen. De meest urgente delen zullen vanaf 2016-2017 worden

Toelichting per programma

gerealiseerd met behulp van voorfinanciering. In de minder urgente delen kunnen waarschijnlijk door uitstel kansen worden benut door wijzigende toetsregels en langer lopende onderzoeken. Hierdoor kan een besparing van miljoenen worden gerealiseerd.

Regionale keringen

Het programma voor de kadeverbeteringen loopt op schema in 2013. De toetsing is afgerond en de rapportage is in het 1^e kwartaal van 2013 aangeboden aan de VV en verstuurd aan de provincie. De Top 25 zijn vijftientig projecten voor kadeverbetering met een gezamenlijke lengte van 162 km. Van deze polders of dijkringen zal 138 km daadwerkelijk worden aangepakt met grond en stabiliteitsschermen. Tachtig procent van de kadeverbeteringen zijn aanbesteed: de voorbereiding voor deze projecten is compleet en de uitvoering is gestart. Het resterende deel volgt in 2014. Eind 2013 is 90 km veilig en daarvan is 60 km helemaal gereed tot en met nazorg. Het investeringsritme is daarmee conform de begroting. Sommige projecten liepen wat sneller dan begroot en in andere is besloten om de planning (en budget) door te schuiven van 2013 naar 2014 om ontwerp en uitvoering meer tijd te geven.

Kadeverbeteringen (cumulatief)		
	Veilig	Gereed
2012	30 km	15 km
2013	90 km	60 km
2014	120 km	100 km

Ook in 2013 stond participatie centraal. In 2012 en 2013 zijn 45 informatieavonden gehouden en ruim 800 keukentafelgesprekken gevoerd. Er kwamen in totaal ca. 35 zienswijzen. Het ontwerp van Vriezekoep-Zuid (Wassenaarsepolder) is met bewoners nagelopen en heeft geleid tot een alternatief ontwerp dat in het 1^e kwartaal 2014 aan de VV wordt voorgelegd. De schadeadviescommissie heeft verschillende zaken in behandeling genomen. 'Maatwerk' en afspraken met bewoners over bijvoorbeeld compensatie voor grasland of opritten zijn vastgelegd in juridische kaders en de herziene 'Richtlijnen voor Nadeelcompensatie.' Naar aanleiding van klachten uit de Ridderbuurt is de communicatie en aanschrijving binnen het totale handhavingstraject van de keringen op de schop gegaan en verbeterd. Voor de Oostring bij Zoeterwoude zijn verschillende trajecten op grond van zienswijzen opnieuw ontworpen. Dit maatwerk leidt tot het intrekken en herzien van één in 2013 vastgesteld projectplan. De Zwet- en Grote Blankaartpolder is ondanks het faillissement van de aannemer in 2013 gerealiseerd. De schade van het faillissement betreft de projecten in de Rode Polder en de Zwet- en Grote Blankaartpolder en bedraagt € 0,3 mln tot maximaal € 0,6 mln afhankelijk van de uitkomst van juridische procedures.

Met de gemeente Kaag & Braassem is overeenstemming bereikt over de vergoeding voor wegen en samenwerking bij dijkversterkingen. Dit voorstel en de samenwerkingsovereenkomst worden in het 1^e kwartaal 2014 voorgelegd aan de VV. Als bezuinigingsmaatregel is de kadeverbetering Nieuwkoop een jaar stilgelegd. De versterking van de kade onder het 'wandelbos' in Leimuiden is binnen de planning van de Grietpolder naar 2014 verschoven om te komen tot een door bewoners gedragen herinrichtingsplan. Op 16 oktober namen bewoners, aannemers, en beleidsmensen van de provincies deel aan een interactieve informatieve VV rond het programma kadeverbeteringen.

Tactische doel 'Goed beheer.'

Alle voorjaarsinspecties van kust, primaire en regionale keringen zijn uitgevoerd. De 'in stand houding' van de keringen: onderhoud aan schoeiing en ophoogwerkzaamheden zijn in 2013 volgens planning gerealiseerd. De doelstelling voor 2013 was ca. 6 km ophogen en diverse onderhoudswerkzaamheden (ca. € 1,0 mln). In 2013 is in totaal ca. 4 km gerealiseerd (€ 0,6 mln): de Starrenburgerpolder (0,8 km), de Vosse- en Weerlanerpolder (0,35 km), de Zweilanderpolder (1 km), de Hoogmadesepolder (0,8 km) en de Rodepolder (1 km). De resterende € 0,4 mln van het krediet 2013 zijn doorgeschoven naar 2014 en zullen eind januari worden besteed om de kadeverbetering van de Rodepolder (2 km) af te maken. Verwachting is dat het eerste kwartaal van 2014 alle achterstanden zijn bijgewerkt. In 2013 zijn de kredieten en werkzaamheden van 2011 (€ 0,2 mln) en 2012 (€ 0,4 mln) gerealiseerd en afgesloten.

Toelichting per programma

Muskusrattenbeheersing: 2013 is het tweede volledige jaar geweest dat HDSR de taak muskusrattenbeheer in opdracht van onder andere Rijnland heeft uitgevoerd. In 2013 is ook de landelijke veldproef van de Unie van Waterschappen begonnen. Deze veldproef is een onafhankelijk onderzoek waarin wordt onderzocht of de bestrijding van muskusratten gericht, goedkoper en met minder dierenleed kan. De eigen proefopstelling van Rijnland bij polder Oudendijk met diverse graafwerende voorzieningen in de dijk is in december 2013 opgeleverd. Het doel van de proefopstelling was om in de praktijk te onderzoeken of in een waterkering preventieve maatregelen tegen muskusratten kunnen worden genomen (betonblokken, ingegraven gaashekken) en om daarbij ervaring op te doen met de kosten en de beheersaspecten van de maatregel. De verschillende varianten worden in 2014 gemonitord.

De overname van het beheer van de keringen rondom de meest risicovolle polders van de gemeente Leiden is 22 mei 2013 gerealiseerd. Over de 2e fase (de minder risicovolle polders) is met de gemeente Leiden het overleg opgestart. Daarnaast is er 14 mei 2013 een kering overgenomen van de gemeente Oegstgeest. Over de overname van keringen in Heemstede en Bloemendaal is met de gemeente gesproken. De gemeente Heemstede heeft inmiddels de kade in acceptabele staat gebracht. De gemeente Bloemendaal heeft bomen verwijderd van de kering.

Vergunningverlening en handhaving

Het aantal verleende watervergunningen loopt terug van ruim 1200 in 2012 naar 1125 in 2013. Het aantal meldingen neemt toe (van 352 in 2012 naar 445 in 2013). Dit is te verklaren doordat er meer algemene regels zijn gekomen zoals bijvoorbeeld voor kabels en leidingen en objecten op keringen. Van de verleende vergunningen is 90% binnen de wettelijke termijn verleend (een verdere stijging ten opzichte van 2011 en 2012). Slechts 2% van de aanvragen moest worden verdaagd.

Van de vergunningen en meldingen heeft ongeveer 10% direct betrekking op werken bij of op keringen. Daarnaast zijn ca. 540 plannen beoordeeld en van advies voorzien; een aanzienlijk deel van de adviezen heeft betrekking op de bescherming van primaire en regionale keringen. In 2013 is er wederom een nieuwe algemene regel vastgesteld, te weten: "generaal pardon voor aard- en nagelvaste bebouwing op keringen."

In 2013 heeft handhaving meer tijd besteed aan het handhaven van niet-waterkerende objecten (woningen, bomen e.d.) bij kadeverbeteringsprojecten. Voor het programma kadeverbeteringen zijn ca. 800 brieven verzonden. Een deel van de brieven (ca. 150) had betrekking op de inventarisatie van niet waterkerende objecten in of op te verbeteren keringen. Deze inventarisaties zijn in 2013 voor een deel door adviesbureaus uitgevoerd. De overige brieven hadden betrekking op de resultaten van de op basis van de inventarisatie uitgevoerde toetsen op legaliseerbaarheid van de aangetroffen niet waterkerende objecten. In vier gevallen was het noodzakelijk om de inventarisatie af te dwingen met behulp van een gedoogbeschikking, daarnaast is in één geval een gedoogbeschikking opgesteld om de uitvoering van kadeonderhoud mogelijk te maken.

Wat heeft het gekost in 2013?

Exploitatie

Bedragen x € 1 mln

Programma Veiligheid	Jaarrekening 2013	Begroting na wijziging 2013	Begroting 2013	Verschil 2013	Verschil in %
Netto exploitatiekosten	16,1	17,4	18,5	-/- 2,4	-/- 13,0%

De exploitatielasten binnen het programma Veiligheid zijn € 2,4 mln lager uitgevallen dan begroot. Deze € 2,4 mln is opgebouwd uit de volgende posten:

Toelichting per programma

- De exploitatielasten binnen het programma Veiligheid zijn **€ 1,1 mln** lager uitgevallen dan begroot. Enkele bijzonderheden zijn:
 - de lagere uitgaven voor onderhoud aan de waterkeringen, waarvan € 0,3 mln voor Ringdijk Haarlemmermeer (-/- € 0,6 mln),
 - de lagere bijdrage voor muskusrattenbeheer (-/- € 0,3 mln), en
 - de niet begrote toevoeging van rente aan de reserve (-/- € 0,2 mln).
- De opbrengsten zijn iets lager uitgevallen dan in de originele begroting (+/+ € **0,4 mln**). Enkele bijzonderheden zijn:
 - de lagere geactiveerde lasten dan begroot (+/+ € 0,3 mln), en
 - de bijdrage van de provincie voor onderhoud aan de Ringdijk Haarlemmermeer is lager uitgevallen vanwege de lagere uitgaven aan onderhoud (+/+ € 0,1 mln).
- De kapitaallasten zijn in 2013 lager geweest dan begroot (-/- € **0,7 mln**). De lagere kapitaallasten worden met name veroorzaakt door voordelige (lagere) rentelasten wegens een verschil in rekenrente en werkelijk betaalde rente en door vooruit ontvangen subsidiegelden.
- De doorbelasting van personele uren en ondersteunende producten aan het programma Veiligheid zijn lager dan begroot (-/- € **1,0 mln**). Dit komt doordat effectiever gewerkt wordt en er een verschuiving plaatsvindt van voorbereiding naar uitvoering waarbij minder inzet nodig is.

Investeringsuitgaven (begroting na aftrek concernbrede korting)

Programma Veiligheid	Werkelijk 2013	Begroting 2013
Bruto investeringen (x € 1 mln)	32,4	25,9

Binnen het programma Veiligheid is voor **€ 6,5 mln** meer aan investeringen uitgegeven.

Katwijk: de aanvankelijke raming van € 7,0 mln is in het laatste kwartaal 2013 bijgesteld naar € 11,0 mln doordat de zandsuppletie sneller verliep dan verwacht.

Voor de Grote Sluis is door de aannemer een arbitrage aangespannen tegen Rijnland in verband met diverse meerwerken en de indexatie van de staalprijzen. In november 2013 heeft de raad van Arbitrage een tussenvonnis gedaan. Naar aanleiding hiervan heeft Rijnland een bedrag groot ca. € 0,5 mln betaald en een transitorische post opgenomen voor 2014 groot € 0,6 mln. De raming van de kosten Rijnland aan de aannemer moeten vergoeden is na het tussenvonnis lager dan de eerdere raming van € 1,7 mln.

De grote onderschrijding van de kadeverbetering Oosting Zoeterwoude is het gevolg van vertragingen in de ontwerpfase. Op grond van nieuwe inzichten en zienswijzen is gekozen om het ontwerp van verschillende trajecten te herzien en soberder uit te voeren. De kosten vallen hierdoor lager uit en schuiven door naar 2014. De onderschrijding op de Vriesekoopschepolder (deel Schoutenvaart) wordt veroorzaakt doordat de aannemer na gunning in september 2013 gekozen heeft om in februari 2014 te starten. In afwachting van een akkoord met de gemeente Kaag & Braassem over de vergoeding van wegen, is de startdatum van sommige delen van Polder Vierambacht verschoven. Langs de zuidkant van deze polder ligt ook de Ridderbuurt, waar de uitvoering is vertraagd doordat een oplossing is gezocht om bomen te behouden. De werkzaamheden in de Veender- en Lijkerpolder hadden in december 2013 afgerond zullen zijn, maar problemen met het aanbrengen van een damwand maken dat de kosten naar 2014 schuiven. De extra uitgaven voor polder Oudendijk zijn het gevolg van een voorspoedige uitvoering en uitbreiding van enkele strekkingen.

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar Bijlage 3.1-3.

Toelichting per programma**Programma VOLDOENDE WATER****Omschrijving**

Een van de Strategische doelen uit het WBP4 is Voldoende Water. Het doel hiervan is voldoende water – dus niet te veel en niet te weinig – bieden aan de gebruiksfuncties in een gebied, daarbij anticiperend op klimaatontwikkeling. Als beheerder van het hele watersysteem is Rijnland verantwoordelijk voor de kwantiteit (en kwaliteit) van het oppervlaktewater en grondwater. Hiervoor zijn een goede inrichting, voldoende berging en adequaat beheer en onderhoud noodzakelijk. Nog meer dan in het verleden moet de nadruk liggen op het uitvoeren van benodigde maatregelen. Toekomstbestendigheid, efficiency en duurzaamheid zijn daarbij sleutelbegrippen. Maatwerk, goede samenwerking en communicatie met belanghebbenden zijn essentieel.

In het WBP4 zijn binnen het Strategische Doel Voldoende Water 3 tactische doelen onderscheiden: Goed Grondwaterbeheer, Goed Oppervlaktewaterbeheer en Goede Inrichting. Hieraan is later Assetmanagement als vierde doel toegevoegd. Deze doelen zijn op hun beurt weer te verdelen in 60 maatregelen en ca. 200 projecten.

Het programma Voldoende Water liep in 2013 voor het overgrote deel conform planning en conform eerdere rapportages. Er is goede vooruitgang geboekt in ondermeer het programma Wateroverlast (NBW) en peilbeheer en in het baggerprogramma. Natuurlijk heeft 2013 ook in het teken gestaan van het baggeren van toevoerkanaal Katwijk: het werk is nagenoeg afgerond en diverse verbeterpunten zijn opgepakt.

Wat hebben we bereikt in 2013?*Tactisch doel 'Goed Grondwaterbeheer'*

Het beheren van het grondwater is onderdeel van de taak die Rijnland heeft als integraal waterbeheerder. En hoewel ingelanden en gemeenten geen waterbeheerder zijn, hebben zij wel een taak in het voorkomen of beperken van grondwateroverlast. Ingelanden zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigendommen en een goede staat daarvan, dus ook rond grondwater(overlast). De gemeente is verantwoordelijk voor de openbare ruimte en moet het ingelanden mogelijk maken invulling te geven aan hun eigen zorgplicht. Rijnland stuurt niet direct maar indirect op de grondwaterstanden. Enerzijds middels het oppervlaktewaterpeil en anderzijds door toe te zien op onttrekkingen van grondwater. Een van de in te zetten middelen is vergunningverlening en handhaving. Rijnland heeft in 2013 39 vergunningaanvragen en 267 meldingen voor grondwateronttrekkingen afgehandeld. Het aantal vergunningen is minder dan geraamd in de begroting 2013 maar het aantal melding is juist toegenomen. Dit houdt waarschijnlijk verband met de in augustus 2011 vastgestelde Beleidsregel grondwater waarin ook de meldplicht is verwoord. Rijnland heeft 205 grondwatercontroles uitgevoerd; deels administratieve controles en deels controlebezoeken. In 4 gevallen zijn tijdens surveillances illegale situaties waargenomen die zijn opgelost middels na het versturen van een waarschuwingsbrief door Rijnland. Rijnland toetst daarnaast op basis van de Adviesnota Grondwater plannen van derden, zoals bestemmingsplannen en rioleringsplannen, en adviseert hierover. In 2013 zijn er 585 adviezen op ruimtelijke plannen verstrekt. Rijnland geeft ook invulling als backoffice van het gemeentelijk waterloket. Ook in eigen plannen neemt Rijnland grondwater mee.

Tactisch doel 'Goed Oppervlaktewaterbeheer'

Rijnland heeft de verplichting om het watersysteem op orde te brengen, conform de normen voor wateroverlast (NBW-normen). Voor de boezem zijn 3 maatregelen geïdentificeerd. De uitbreiding van het boezemgemaal Katwijk is in 2011 afgerond. Daarnaast worden twee piekbergingen aangelegd. In 2010 heeft het Rijk de financiering van natuur en recreatie drastisch aangepast. Als gevolg hiervan heeft de provincie besloten uit het project te stappen. In 2013 is een wijzigingsconvenant afgesloten met de andere overheden, waarin o.a. een afkoopsom is opgenomen. Hierna is een doorstart gemaakt van het project; de piekberging wordt uiterlijk in 2020 afgerond. De VV heeft begin 2013 besloten de uitvoering van de piekberging in de Haarlemmermeer met 3 jaar uit te stellen in het kader van de besparingen. Wel is in 2013 het grondverwervingproces gestart. Bovendien zijn de benodigde procedures (bestemmingsplan, projectplan, Leggerwijziging) gestart.

Toelichting per programma

In 2012 is de aanpak van de wateropgave in de polders geoptimaliseerd naar aanleiding enerzijds van opmerkingen vanuit de VV en anderzijds naar aanleiding van het voortgangsoverleg met de provincie in 2011. Een programma is opgetuigd. De goede lijn die hiermee in 2012 is ingezet, is in 2013 voortgezet. In diverse projecten is daadwerkelijk de schop de grond ingegaan. Ook zijn meerdere peilbesluiten en kredieten vastgesteld. Een korte opsomming, voor het overgrote deel volgens de afspraken uit de begroting:

- In Polder Vierambacht is de uitvoering gestart van de laatste werkzaamheden: de bouw van het tweede gemaal en het verbreden van de hoofdwatervangten.
- In het watergebiedsplan Wassenaarschepolder worden de diverse maatregelen nader uitgewerkt, o.a. in nauwe samenwerking met de provincie i.v.m. de verbreding van de N207.
- Voor het watergebiedsplan Nieuwkoop zijn de peilbesluiten van de Polder Nieuwkoop, Nieuwkoop en Noorden en de Verenigde Bloklandse- en Korteraarschepolder (VBK) vastgesteld. Gewerkt wordt aan de definitieve ontwerpen van de verschillende maatregelen. Voor de VBKpolder heeft de VV vastgesteld de provincie voor te stellen een gebiedsnorm in te stellen.
- In het watergebiedsplan Zuidgeest is gekozen om de meest urgente maar minst complexe polders eerst op te pakken. Polder Zuidwijk is ondertussen op orde gebracht. De volgende serie (urgent maar complex) wordt nu opgepakt.
- In de Greenport Duin- en Bollenstreek is het peilbesluit voor Polder het Langeveld en voor de Noordzijdepolders Noord en Zuid vastgesteld. Diverse maatregelen worden nu nader uitgewerkt. Ook zijn de volgende clusters van polders opgepakt.
- De VV heeft het watergebiedsplan Greenport Boskoop in 2013 vastgesteld, waarin een gebiedsnorm is opgenomen die aan de provincie wordt voorgesteld.
- In de Vereenigde Binnenpolder is het grootste deel van de maatregelen afgerond, waaronder het verbreden van watervangten en kunstwerken. Het peilbesluit is in ontwerp vastgesteld en wordt begin 2014 vastgesteld. Het plan is in zeer goede harmonie met de belanghebbenden opgesteld en uitgevoerd.
- De Boterhuishpolder is afgerond en feestelijk geopend. In dit project heeft de gemeente Leiderdorp in 2013 maatregelen uitgevoerd waarmee gemeentelijke en Rijnlandse doelen zijn gerealiseerd. In Polder Achthoven is een soortgelijk proces gestart.
- In het watergebiedsplan Zuid-Kennemerland is in het eerste deelgebied in nauwe samenwerking met de gemeente het knelpunt en het maatregelenpakket bepaald. De peilbesluiten zijn in ontwerp vastgesteld. Voor het tweede cluster zijn de analyses gestart, ook hier in nauwe samenwerking met de gemeente.
- Voor de Haarlemmermeerpolder is de wateropgave bepaald; en deze is beperkt. De maatregelen worden nu verder uitgewerkt. Ook is gestart met de inventarisatie voor het peilbesluit waarvan de herziening in 2014 start.
- In de Hogeveensepolder is gestart met de bouw van het nieuwe gemaal en is de verbreding van de hoofdwatervangst daar naartoe afgerond. De uitvoering van de maatregelen in Polder de Noordplas loopt volgens planning.
- In 2013 is gestart met het watergebiedsplan Spaarnwoude. Dit zijn de polders rond de Vereenigde Binnenpolder. De goede samenwerking in die polder, wordt voortgezet in het watergebiedsplan.
- Ten slotte zijn diverse maatregelen buiten de genoemde gebieden gestart; opgepakt door de "Flying Squad".

In de al genoemde optimalisatie van de wateropgave is afgesproken peilbesluiten niet meer "dun" op te pakken, maar alleen integraal. In 2013 zijn de laatste peilbesluiten vastgesteld die op die manier zijn opgesteld. In 2013 is bepaald welke polder met voorrang moeten worden opgepakt in het kader van de NAP correcties. Van de 21 polders waarvoor dit geldt, zijn er in 2013 5 in ontwerp vastgesteld. De volgende serie wordt begin 2014 in ontwerp vastgesteld. Het actualiseren van de beleidsregel is gekoppeld aan het traject van deregulering wat eind 2014 is afgerond. Regulering van peilafwijkingen gaat wel door.

In overleg met de betreffende gemeente zijn alle stedelijke waterplannen de afgelopen jaren geoptimaliseerd. De uitvoering van de (aangepaste) plannen loopt.

Rijnland heeft waterakkoorden gesloten met de omliggende waterbeheerders. De waterakkoorden voor

Toelichting per programma

het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal zijn herzien en worden begin 2014 vastgesteld en ondertekend. Het waterakkoord voor de Kleinschalige Water Aanvoer (KWA) hoeft niet te worden herzien; het draaiboek wordt wel geactualiseerd. Over het waterakkoord Sluis Bodegraven wordt overlegd met HDSR, maar dit heeft nog niet geleid tot een herziening.

Tactisch doel 'Goede Inrichting'

De Legger Oppervlaktewateren is opgesteld en wordt nu periodiek (twee jaarlijks) geactualiseerd. De volgende actualisatieronde staat voor 2014 gepland. In 2013 is gestart met het opstellen van de Legger Peilregulerende Kunstwerken, welke 2014 zal worden afgerond. Het Beheerregister watergangen en kunstwerken is opgesteld en wordt regelmatig geactualiseerd.

Hoewel Rijnland formeel het waterbeheer heeft in het hele gebied, was dat in praktijk nog niet het geval. Met Leiden zijn afspraken gemaakt over deze overname (fase 1) en ondertussen is gestart met de renovatie/vervanging van 5 gemalen. Met andere gemeenten en voor fase 2 van Leiden lopen de gesprekken nog. De overname van het onderhoud van het primair water, is geïntegreerd met de overname van de objecten van gemeenten, NS, Prorail, provincie en Rijk, en met het afstoten van objecten die nu nog bij Rijnland in beheer zijn. Tijdens de herijking is besloten het onderhoud van het stedelijk water van maximaal 1 gemeente per jaar over te nemen; de voorwaarden waaronder dit gebeurt zijn in 2012 nader uitgewerkt. Voor Velzen is in 2013 een gezamenlijk voorstel opgesteld over de overname van het onderhoud van het overige stedelijke water voor de woonkern Velserbroek, waarbij de gemeente Rijnland een vergoeding betaalt voor het uitvoeren van het onderhoud. Dit moet in 2014 bestuurlijk worden vastgesteld. Waterschap en provincie hebben in 2013 bestuurlijke afspraken gemaakt over een logische en efficiënte (her)verdeling van vaarweg- en nautische beheertaken. De bestuurlijke afspraken worden begin 2014 verankerd in de Verordening. Voor ca. 50 km. watergang en 3 sluizen komt het vaarwegbeheer bij Rijnland te liggen. De kosten voor het vaarwegbeheer liggen bij de provincie.

Het aantal verleende watervergunningen loopt langzaam terug (van ruim 1200 in 2012 naar 1125 in 2013) en het aantal meldingen neemt toe (van 352 in 2012 naar 445 in 2013). Dit is te verklaren doordat er meer algemene regels zijn gekomen. Het totaal aan vergunningen- en meldingenprocedures blijft echter toenemen. Waarschijnlijk doordat de laatste jaren veel meer controles zijn uitgevoerd (van een kleine 1000 in 2010 naar ruim 2500 in 2013) en de Rijnlandse regels beter bekend raken. Van de verleende vergunningen is 90% binnen de wettelijke termijn verleend (een verdere stijging ten opzichte van 2011 en 2012). Slechts 2% van de aanvragen moest worden verdaagd. In 2013 zijn dus ruim 2500 keurcontroles uitgevoerd, waarbij 31 waarschuwingsbrieven zijn verstuurd. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in 3 dwangsommen. Naast de keurcontroles zijn er 56 waarschuwingsbrieven verstuurd bij waargenomen illegale situaties. Dit heeft geleid tot 13 dwangsommen. Bij geconstateerde overtredingen zijn 5 aanzeggingen bestuursdwang opgelegd en 15 bestuurlijke strafbeschikkingen.

Het grootste deel van het baggerprogramma loopt volgens planning. Evenals in 2012 is er in 2013 een grote hoeveelheid baggerspecie uit de watergangen verwijderd. Al dan niet in samenwerking met andere partijen is circa 1,1 mln m3 baggerspecie boven water gehaald. Ruim 90% van deze hoeveelheid heeft binnen ons beheergebied een nuttige bestemming gekregen

De aanpak binnen het programma wordt continu verbeterd o.a. door uniformering, prestatiemeting leveranciers, meer marktwerking en ook door meer werk met MKB partijen uit te voeren. In 2013 is in het kader van besparingsdiscussies besloten tot een lagere storting in 2014 en verder. Dit kan bereikt worden door geen overdiepte te baggeren in het kanaal Halfweg, en door (financieel) geen rekening meer te houden met de uitol van de verdiepingsslag van de overige polderwateren. Desalniettemin bestaat het risico dat de voorziening in 2014 uitgeput raakt (of overschreden wordt) en om die reden zijn enkele aanbestedingen uitgesteld. Verder loopt het programma volgens planning.

Voor het project Baggeren toevoerwateren Katwijk heeft 2013 in het teken gestaan van 2 audits, aanvullend krediet, de bestuurlijke behandeling van beide onderwerpen en het weer opstarten en afronden van het werk.

Toelichting per programma

Eind oktober werd in dit werk nabij de Vinkbrug te Leiden een explosief gevonden; op dit vak na is nu het werk opgeleverd.

Werken die in 2013 zijn afgerond betreffen stadswateren Leiden (incl. NGE's), Haarlem fase 2, Bloemendaal, Ringvaart Haarlemmermeer. Allen in nauwe samenwerking met de betrokken gemeentes en provincie. Voor de Ringvaart Haarlemmermeer heeft Rijnland samen met de partners een prijs ontvangen op het gebied van samenwerking. Nog niet opgeleverd zijn Cluster 1 Zuidwest Rijnland (langere uitdrogingstijd van de depots) en Gouwe, Oude Rijn, Aarkanaal (aantreffen asbest).

Doorlopende projecten in 2013 betreffen de clusters Bollenstreek Zuid en Noord, Midden Rijnland, en Nieuwkoop, alsmede het regulier onderhoud.

Opgestart in de voorbereiding in 2013 zijn cluster 8 (rondom Oude Rijn), plas Klein-Vogelenzang in de Reeuwijkse Plassen en regulier onderhoud. Op cluster 8 zal het assetmanagement gedachtgoed worden toegepast: voor aanvang zal er een gedegen businesscase aan het project ten grondslag liggen.

In een aantal projecten spelen contractuele issues over o.a. meerwerk, halen van deadlines, die een risico vormen voor de baggervoorziening, de voortgang van de projecten of het imago van Rijnland.

De pilot diepteschouw in polder Vierambacht en de pilot verdiepingsslag in de Drooggemaakte polder a/d westzijde ter Aarlanderveen zijn beide in 2012 gestart. De controle op waterdiepte in polder Vierambacht heeft in november 2013 plaatsgevonden. In december vond de herschouw/ hercontrole plaats. Eigenaren waarbij de watergang niet op diepte was, hebben hierover bericht ontvangen. De ervaringen met de pilot baggeren overige watergangen zijn positief. Met alle eigenaren uit de polder zijn in 2013 contracten afgesloten. Inmiddels is meer dan de helft van alle watergangen (in totaal 116 km) gebaggerd door de ingelanden.

Onderhoud aan watergangen bestaat, naast baggerwerkzaamheden, uit o.a. maai- en krooswerk. Hiervoor is een maai- en kroosbestek en worden zaken in het regulier onderhoud opgepakt. Het contract voor onderhoud aan primaire watergangen is in 2013 met 2 jaar verlengd. In 2013 is ook gestart met een inventarisatie van de aanwezige natuurvriendelijke oevers (nvo's) en van de waardevolle oevers die als nvo kunnen worden aangemerkt. Zodra het onderhoudsplan hiervan gereed is, worden de te onderhouden nvo's in het bestaande onderhoudsbestek geïntegreerd.

De renovatie van boezemgemaal Gouda is in 2013 aanbesteed en heeft een aanbestedingsvoordeel van ruim € 2 mln. opgeleverd. De werkzaamheden zijn intussen in volle gang en lopen volgens planning. In 2013 is besloten het boezemgemaal Spaarndam niet te vervangen maar te renoveren. Een groot deel van die renovatie blijkt onderhoudswerk te zijn, dat eind 2013 in werking is gezet.

Jaarlijks worden gemiddeld 20 a 25 gemalen opgeleverd. In 2011 waren het er 29, in 2012 15 en in 2013 22. Dat is nog exclusief de gemalen uit de overname van Leiden; hieraan wordt wel gewerkt maar ze zijn nog niet gereed. Daarnaast zijn 35 installaties omgebouwd naar nieuwe PLC's en is de software vervangen.

Ook voor andere kunstwerken (stuwen, inlaten, duikers) voert Rijnland onderhoud uit. In 2013 is dat onderhoud op basis van de jaarlijkse inspectie uitgevoerd. De vervanging van ruim 20 (veelal houten) grondduikers in het zuidwesten van Rijnland is in een apart project gezet. In 2013 zijn vijf hiervan gerealiseerd (waarvan één in het project watergebiedsplan Zuidgeest). Nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen maken dat enkele van de grondduikers niet meer hoeven te worden vervangen.

In 2013 is de methodiek assetmanagement ontwikkeld en per 1-1-2014 ingevoerd volgens planning. Vanaf 2014 wordt gestart met het programmeren en sturen op basis van de assetmanagementprincipes. In 2013 is voor de belangrijkste assets gestart met de risicobenadering en levensduurkosten. In 2014 wordt dit verder voortgezet, evenals het verder uitvoeren van de noodzakelijke inventarisaties. De investeringsramingen zijn over de jaren met meer dan € 60 mln. verlaagd (bijna € 5 mln. kapitaallasten per jaar) en de

Toelichting per programma

onderhoudsbegroting is met € 0,5 mln. per jaar verlaagd doordat waar mogelijk al gewerkt is volgens de principes van assetmanagement. Overigens is het lastig om “oude” ramingen te vergelijken met de huidige ramingen omdat werkzaamheden zijn toegevoegd, verwijderd of aangepast, en omdat nu vaak al volgens de assetmanagementprincipes wordt geraamd.

Wat heeft het gekost in 2013?

Exploitatie

Bedragen x € 1 mln

Programma Voldoende water	Jaarrekening 2013	Begroting na wijziging 2013	Begroting 2013	Vershil 2013	Vershil in %
Netto exploitatiekosten	44,0	42,4	43,6	0,4	0,9%

De exploitatielasten binnen het programma Voldoende Water zijn € 0,4 mln hoger uitgevallen dan begroot. Deze € 0,4 mln is opgebouwd uit de volgende posten:

De kosten in de exploitatie zijn per saldo hoger dan begroot (+/- € **3,6 mln**), dit komt o.a. door:

- Hogere storting in de voorziening Baggerwerken dan begroot (+/- € 3,7 mln)

De opbrengsten zijn hoger uitgevallen dan in de originele begroting (-/- € **1,5 mln**). Enkele bijzonderheden zijn:

- Een bijdrage van de gemeente Leiden in de overgedragen poldergemalen (-/- € 0,2 mln)
- Ontvangen subsidies op onderzoeksprojecten (-/- € 0,2 mln)
- Hogere geactiveerde lasten (-/- € 0,3 mln)
- Hogere opbrengsten dan begroot op afrekeningen van waterakkoorden (€ -/- 0,2 mln)

De kapitaallasten zijn in 2013 lager geweest dan begroot (-/- € **0,7 mln**). Dit komt voor een groot deel door lagere rentelasten (-/- € 1,0 mln), wegens een verschil in rekenrente en werkelijk betaalde rente en door vooruit ontvangen subsidiegelden. Daar tegenover staan hogere afschrijvingskosten (+/- € 0,4 mln) op boezemgemaal Katwijk dan begroot.

De doorbelasting van personele uren en ondersteunende producten aan het programma Voldoende Water zijn lager dan begroot (-/- € **1,0 mln**).

- Lagere tijdsbesteding dan begroot op de producten bouw en onderhoud kunstwerken (-/- € 0,5 mln)
- Er zijn minder uren besteed aan het beheer van kunstwerken (-/- € 0,6 mln)

Investeringsuitgaven (begroting na aftrek concernbrede korting)

Programma Voldoende water	Werkelijk 2013	Begroting 2013
Bruto investeringen (x € 1 mln)	51,1	46,7
Inclusief baggerwerken		

Per saldo is in 2013 € 4,4 mln. meer aan investeringsuitgaven gedaan dan begroot. De belangrijkste overschrijdingen op de begrote investeringsuitgaven 2013 zijn:

- **Piekberging Nieuwe Driemanspolder** (€ 3,5 mln.): Het project heeft een tijd stilgelegen vanwege discussies over besparingen en bijdragen van diverse partijen. Omdat bij het opstellen van de begroting 2013 niet duidelijk of, hoe wanneer het project verder ging, is de raming toen sterk bijgesteld. Nu het project weer opgestart gaat worden, is de raming weer omhoog bijgesteld. De grondverwerving is later gestart dan gedacht, omdat lang gewacht is op duidelijkheid rond de wijzigingsovereenkomst.

Toelichting per programma

- **Baggeren Katwijks kanaal** (€ 3,1 mln.): Door uitvoerig in de VV besproken redenen zijn de ramingen hoger dan bij het opstellen van de oorspronkelijke begroting geraamd. De VV heeft in 2013 aanvullend krediet verleend. Het merendeel van het werk is in 2013 afgerond, maar door de vondst van een vliegtuigbom in Vinkeburg Leiden, is een klein deel van het werk doorgeschoven naar 2014. In de begroting 2013 stonden naast uitgaven ook inkomsten gereserveerd, voorlopig ingeschat op €1,7 mln. vanwege een claim die Rijnland tegen RVOB heeft aangespannen. De rechtszaak medio juni 2013 en de daarop volgende mediation heeft niet tot een bevredigend resultaat geleid; de claim zal nu in hoger beroep worden behandeld. De mogelijke inkomsten zijn daarom in de meerjarenbegroting vooralsnog naar 2017 doorgeschoven.
Baggercluster Ringvaart Haarlemmermeer (€ 2,7 mln.): Het project wordt eerder opgeleverd dan verwacht, waardoor dit jaar meer kosten worden gemaakt. Bovendien vallen de begeleidingskosten hoger uit dan geraamd. De provincie Noord-Holland is trekker van dit project.
- **Watergebiedsplan Wassenaarschepolder** (€ 0,6 mln.): In 2013 is meer grond in kader van kavelruil (kavelruil ter compensatie grondbeslag watergebiedsplan en N207) aangekocht dan begroot; deze gronden worden over ca. een jaar weer verkocht.

De belangrijkste onderschrijdingen op de begrote investeringsuitgaven 2013 zijn:

- **Vernieuwen poldergemalen meerjarenraming** (€ 2,1 mln.): Dit is een bulkraming die in de loop van het jaar is omgezet in diverse ramingen voor individuele projecten.
- **Vernieuwen boezemgemaal Gouda** (€ 1,5 mln.): De aanbesteding valt fors lager uit dan geraamd. Bovendien zijn een aantal werkzaamheden verschoven, waardoor betaling niet in 2013 maar in 2014 plaatsvindt.
- **Baggercluster Gouwe, Oude Rijn en Aarkanaal** (€ 1,2 mln.): als gevolg van een aanbestedingsvoordeel is in 2013 al € 1,5 mln. krediet aan de VV teruggegeven. Het project wordt begin 2014 afgerond, uitgezonderd het verwijderen van asbest, wat in 2014 als apart project op de markt wordt gezet. Hiervoor is een deel van het krediet doorgeschoven naar 2014.
- **Piekberging Haarlemmermeer** (€ 0,6 mln.): Als gevolg van het VV besluit in april over het uitstellen van de aanleg van de piekberging zijn de uitgaven lager dan begroot.
- **Peilbesluit Hogeveensepolder** (€ 0,6 mln.): Door een bezwaar op de omgevingsvergunning en de daaropvolgende procedure voor de ruimtelijk bestemming, is de bouw van het gemaal een aantal maanden vertraagd waardoor een deel van de kosten van 2013 naar 2014 doorschuift.
- **Baggercluster Midden Rijnland** (€ 0,5 mln.): Het grootste deel van het werk is in 2013 afgerond. Echter, omdat de aannemers in 2 uav-gc contracten de afleverdossiers niet tijdig hebben aangeleverd is een deel van de betaling uitgesteld.
- **Aflaat Noordzijderpolder Noord** (€ 0,5 mln.): Nader onderzoek wijst uit dat andere maatregelen om de wateroverlast tegen te gaan beter zijn tegen vergelijkbare kosten. Deze andere maatregelen worden gefinancierd vanuit het watergebiedsplan Greenport Duin- en Bollenstreek.
- **Watergebiedsplan Vierambacht** (€ 0,5 mln.): De bouw van het gemaal, en van de laatste en grootste werkzaamheden in de polder, is in 2013 gegund, maar de aannemer heeft besloten het gehele werk in 2014 uit te voeren en dus geen kosten te maken in 2013.

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar Bijlage 3.1-3.

Toelichting per programma**Programma GEZOND WATER****Omschrijving**

Als waterkwaliteitsbeheerder is Rijnland verantwoordelijk voor een goede chemische en ecologische toestand van het watersysteem. Deze beleidsdoelen zijn verwoord in WBP-4 en passen binnen de nationale en internationale regelgeving, zoals de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW vereist dat de grote wateren in de periode 2009-2027 in een goede toestand worden gebracht door het treffen van maatregelen. Om de oppervlaktewaterkwaliteit te verbeteren beheert Rijnland zuiveringstechnische werken (w.o. 27 afvalwaterzuiveringen), verleent vergunningen, handhaaft en treft maatregelen om het watersysteem optimaal in te richten, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het dieper baggeren van watergangen en het doorspoelen.

Onder het programma Gezond Water vallen 3 tactische doelen: Kaderrichtlijn Water (KRW), Schoon, Helder, Zoetwater en Afvalwaterketen. Deze doelen zijn op hun beurt weer te verdelen in 65 maatregelen en ca. 150 projecten.

Voor het tactische doel KRW zijn veel werkzaamheden uitgevoerd in 2013 in Nieuwkoop en Reeuwijk en zijn ook diverse uitvoeringsprojecten gestart die nog in 2014 verder uitgevoerd worden.

Voor het tactische doel Schoon, Helder, Zoetwater zijn in 2013 minder projecten uitgevoerd dan gepland, onder meer omdat landelijke richtlijnen voor de waterkwaliteit van kleine wateren (buiten KRW-waterlichamen) pas in de loop van 2013 beschikbaar zijn gekomen, en omdat financiering van zwemwatermaatregelen nog niet rond is met beoogde partners. Wel heeft Rijnland veel tijd gestoken in voorlichting over het vernieuwde Activiteitenbesluit (landbouwemissies). Bij het renoveren of bouwen van gemalen is visveiligheid in 2013 een uitgangspunt geweest en er zijn diverse vismigratieprojecten gestart.

Voor het tactische doel Afvalwaterketen zijn in 2013 de afspraken uit de begroting over samenwerking in de afvalwaterketen ruim behaald. Rijnland is benoemd als koploper. Voor wat betreft renovatie van afvalwaterzuiveringen (AWZI's) en persgemalen is er minder uitgegeven dan begroot. Dit komt onder andere door stopzetting van de nieuwbouw van AWZI Aalsmeer. Ook de besluitvorming over de regiostudie Haarlemmermeer heeft geleid tot aanpassingen in de renovatiewerkzaamheden.

Wat hebben we bereikt in 2013?**Tactisch doel Kaderrichtlijn Water 'KRW'**

Het zwaartepunt van de activiteiten lag in 2013 bij de uitvoering in de Nieuwkoopse plassen en de Reeuwijkse plassen. De maatregelen in de Nieuwkoopse plassen zijn in 2013 nagenoeg afgerond. Enkele restpunten worden in 2014 afgerond, met goedkeuring van de provincie Zuid-Holland in verband met de subsidietermijn. De effecten van de maatregelen worden de komende jaren nauwgezet gevolgd. Bij de Reeuwijkse plassen is in 2013 de voorbereidingsfase van de meeste gesubsidieerde projecten volgens planning afgerond. Van diverse projecten is ook de uitvoering gestart en hoewel dat niet altijd volgens planning is verlopen is naar verwachting de subsidiedeadline nog haalbaar.

Naast de uitvoeringsmaatregelen voert Rijnland ook diverse onderzoeken en pilotprojecten uit. Zo loopt een traject met de bollensector en met de sierteeltsector. De resultaten die eind 2014 worden verwacht worden meegenomen in KRW-2.

Eind 2015 wordt het volgende Stroomgebiedsbeheerplan van de KRW (SGBP2), voor de planperiode 2016-2021, bij Brussel ingediend. Het Rijnlandse maatregelenpakket zal daarin zijn opgenomen en ook zijn vastgelegd in het WBP5. In 2013 heeft Rijnland samen met gebiedspartners én partners in het stroomgebied Rijn-West het programma opgesteld. Vaststelling is voorzien in het eerste kwartaal van 2014.

Toelichting per programma***Tactisch doel ‘schoon, helder, zoetwater’***

Het tactische doel Schoon, Helder, Zoet, bestaat uit een variëteit aan onderwerpen.

Voor wateren die niet als KRW waterlichaam zijn begrepen, moeten ook ecologische en chemische doelen worden bepaald. De start hiervan is vertraagd van 2013 naar begin 2014. Naast het bepalen van de doelen, moeten ook maatregelen worden bepaald, zowel generieke (emissiebestrijding) als specifieke. Naar verwachting kunnen de eerste maatregelen in 2015 worden uitgevoerd. Waar mogelijk in combinatie met andere werkzaamheden, zoals bij de inrichting tot waterberging van de Leendert de Boerspolder.

Rijnland heeft in 2013 ingezet op (het beperken van de) landbouwemissies. Belangrijk daarbij is dat de regelgeving voor agrarische bedrijven ingrijpend is veranderd (vernieuwde Activiteitenbesluit). Vanwege deze wijzigingen heeft Rijnland veel tijd gestoken in voorlichting van kwekers en telers. Bovendien is (met de kring Boskoop) een convenant gesloten over o.a. de teeltvrije zone en het gietwater. Doel van het convenant is de overgang van de voorschriften uit de watervergunningen naar de algemene regels uit het Activiteitenbesluit soepeler te laten verlopen. Naast het Activiteitenbesluit is ook het Besluit Lozingen Buiten Inrichtingen van belang. Beide besluiten zetten in op algemene regels. Daardoor is het aantal aangevraagde watervergunningen (gerelateerd aan het lozen op het oppervlaktewater) afgenomen. Toch heeft Rijnland naast voorlichting bijna 1100 agrarische controles uitgevoerd (385 waarschuwingen en 12 dwangsommen).

Binnen het beheergebied van Rijnland liggen 44 officiële zwemwaterlocaties. In 2012 is Rijnland gestart met het overleg met de locatiebeheerders over te nemen maatregelen. Onvoldoende duidelijk is echter wie aan de lat staat voor het uitvoeren en betalen van de maatregelen. Daarom moet hierover een bestuurlijk besluit worden genomen, dat in 2014 wordt voorgelegd. In afwachting hiervan zijn wel onderzoeken uitgevoerd en is overleg met de locatiebeheerders gevoerd, maar zijn nog geen maatregelen opgepakt.

Om de overlast door blauwalgen structureel te bestrijden werkt Rijnland aan het reduceren van de nutriëntenbelasting. Totdat de nutriëntenconcentraties voldoende laag zijn, bestrijdt Rijnland de drijfvlagen onder andere met luchtmenginstallaties. In 2013 waren de al aanwezige installaties operationeel. Voor een nieuwe – permanente – installatie in de Vlietlanden is gezocht naar cofinanciering bij o.a. de gemeente Leidschendam/Voorburg. Dit is nog niet gelukt. Er komen bestuurlijke voorstellen voor het vervolg voor deze installatie. De realisatie van de installatie in de Zoetermeerseplas is doorgeschoven naar 2015 omdat de gemeente op korte termijn de benodigde middelen niet beschikbaar kan stellen. Tevens is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd voor 't Joppe. Hieruit bleek dat 't Joppe niet heel urgent is; realisatie van een luchtmenginstallatie is daarmee niet aan de orde.

In 2012 heeft Rijnland nieuw beleid vastgesteld voor vergunningverlening (blauwalgbestrijding, koelwaterlozingen en baggerverwerking) voor diepe putten. In 2013 is, op basis hiervan en met subsidie van de provincie, een onderzoek verricht naar effectiviteit en uitvoerbaarheid van diverse maatregelen voor de Nieuwe Meer. De uitkomsten worden meegenomen in het maatregelenpakket van KRW-2.

De lange termijn zoetwatervoorziening is belangrijk voor Rijnland. Rijnland neemt dan ook actief deel aan het deelprogramma Zoetwater van het Deltaprogramma. Vanaf 2012 is gewerkt aan een knelpuntenanalyse en oplossingsrichtingen. Momenteel wordt de voorkeursstrategie uitgewerkt met een korte termijn uitvoeringsplan en lange termijn adaptatiepaden. Besluitvorming volgt in 2015. Hierop anticiperend voert Rijnland al diverse acties uit zoals het optimaliseren van doorspoeling, lange termijn inrichting van de Haarlemmermeerpolder, onderzoek naar reductie kwel en verzilting, etc. Zoetwatervoorziening is ook in diverse eigen plannen een belangrijk onderwerp, zoals in het gebiedsproces met de Greenport Boskoop.

Bij het inrichten, beheer en onderhoud van watergangen, oevers en kunstwerken houdt Rijnland rekening met de voorwaarden uit de Flora- en Faunawet. Het gaat daarbij om het beschermen van soorten en het behouden (of verbeteren) van de inrichting, binnen de randvoorwaarden vanuit berging, aan- en afvoer. In 2013 is een onderhoudsplan opgesteld voor de natuurvriendelijke oevers (in beheer bij Rijnland), dat in 2014 in de bestekken wordt verwerkt.

Toelichting per programma

Bij het renoveren of nieuwbouwen van boezem- en poldergemalen is visveiligheid in 2013 een uitgangspunt geweest. Tevens is in beeld gebracht welke polders geschikt zijn als opgroeigebied voor aal en als paaigebied voor zoetwatervissen. Het vispasseerbaar maken van gemalen in deze polders is dus van belang en er komt een planning voor het uitvoeren van de hiervoor benodigde maatregelen.

Rijnland werkt binnen de visstandbeheercommissie aan het uitvoeren van diverse projecten zoals vastgelegd in de in 2012 opgestelde vis(standbeheer)plannen. In 2013 is het project Glasaal over de Dijk van start gegaan om de migratie van aal bij Spaarndam te verbeteren. Er is een plan geschreven en in 2014 zullen maatregelen worden onderzocht/genomen. Er is een visrechtenatlas opgesteld voor met name beroeps- en sportvisserij. In 2013 is een beheerdersdag georganiseerd waarbij informatie is uitgewisseld.

Tactisch doel 'afvalwaterketen*'

Voor het tactische doel Afvalwaterketen zijn in 2013 de afspraken uit de begroting over samenwerking in de afvalwaterketen ruim behaald. Rijnland is benoemd als koploper. Voor wat betreft renovatie van afvalwaterzuiveringen (AWZI's) en persgemalen is er minder uitgegeven dan begroot. Dit komt onder andere door stopzetting van de nieuwbouw AWZI Aalsmeer en de omliggende persgemalen. Ook de besluitvorming over de regiostudie Haarlemmermeer heeft geleid tot aanpassingen in de renovatiewerkzaamheden. Enkele zuiveringen worden opgeheven.

De resultaten worden hieronder nader toegelicht.

De visitatiecommissie heeft de Rijnlandse clusters betiteld als koplopers voor Samenwerking in de Afvalwaterketen. In de 5 regionale clusters is voorspoedig gewerkt aan de activiteiten uit de intentieovereenkomsten. Het accent ligt op "afstemmen plancycli" en "meten in de keten". In juni is een conferentie gehouden met Karla Peijs als gastspreker. De drinkwaterbedrijven zijn uitgenodigd om aan te sluiten bij de clusters. Daarnaast onderzoekt Rijnland en Dunea of Dunea een rol kan spelen in het beheer van persleidingen. Rijnland en Dunea voeren het rioolbeheer uit voor de gemeente Noordwijkerhout; waar er kansen zijn op samenwerking met andere gemeenten wordt dit benut. Overleg met Oasen vindt plaats over het Deltaprogramma en het benutten van een polder als extra drinkwaterbron.

In 2013 is gestart met een onderzoek hoe de samenwerking tussen Delfland, Rijnland en Schieland in het zuiveringsbeheer eruit kan zien, of er voldoende draagvlak is voor vervolgstappen op samenwerking en wat de voor- en nadelen zijn ten opzichte van de huidige situatie en in het licht van de toekomstige ontwikkelingen in de afvalwaterketen.

Er is een bestuursopdracht uitgezet voor een onderzoek naar de organisatie van het zuiveringsbeheer. Voor het begeleiden van deze opdracht is een bestuurlijke klankbordgroep gevormd. Dit is een onderzoeksoopdracht voor verkenning van vijf scenario's om zuiveringsbeheer te positioneren.

Op 26 november heeft Rijnland een succesvolle kennisdag over medicijnresten georganiseerd. Ruim 90 deelnemers uit de hele keten leverden een actieve bijdrage: farmaceutische industrie, zorginstellingen, apothekers, kennisinstituten, waterschappen en drinkwaterbedrijven.

Op basis van de zuiveringsvisie en het strategisch zuiveringsplan is een operationaleringslag gemaakt. Vanuit het zuiveringsbeheer wordt de komende jaren gestuurd op drie stippen; efficiëntie, (kosten per gezuiverde eenheid) duurzaamheid (energie) en samenwerken in de afvalwaterketen op operationeel niveau, samen sturen.

De Warmtekrachtkoppelingen op Leiden Noord en Leiden Zuidwest zijn in april 2013 in bedrijf genomen.

Innovatieve technieken: op de awzi Velsen is de testfase voorbereid van een nieuw tweetrapszuiveringssysteem. Verder is met het bedrijfsleven gekeken naar proeflocaties op onze (kleine) awzi's, bijvoorbeeld met Heineken.

Toelichting per programma

In 2012 is de optimalisatie afvalwaterstudie (OAS) voor de AWZI Velsen gereed gekomen. Daaruit resulteerde een aanzienlijke besparing van enkele miljoenen (beperkte investering), mede door een goede samenwerking met de gemeente. De voorbereiding voor de renovatie is gestart.

De voorbereidingen voor de uitbreiding en renovatie van de AWZI Aalsmeer zijn stopgezet. In plaats hiervan heeft de VV besloten de awzi Aalsmeer, Rijsenhout en Heemstede voor 2018 te sluiten. Geplande uitgaven hiervoor zijn dus stopgezet of uitgesteld. Dit heeft onder meer geleid tot meeleggen van persleidingen met een Liander-project tussen Hoofddorp-Zuid en Rijsenhout. Dit heeft geleid tot diverse wijzigingen t.o.v. de begroting.

Op diverse AWZI's zijn renovatie- en vervangingswerkzaamheden uitgevoerd, maar minder dan was begroot in 2013. De besluitvorming naar aanleiding van de regiostudie Haarlemmermeer heeft geleid tot aanpassingen in de planning. Dit heeft geleid tot verlaging van de uitgaven.

De vernieuwde procesautomatisering op Haarlem Waarderpolder is nu de Rijnlandse standaard op AWZI niveau. Op de AWZI Leiden ZW is het besturingsdeel van de procesautomatisering vervangen. Visualisatie en optimalisatie worden bij de renovatie meegenomen.

Sluiten van kleine zuiveringen: awzi Stompwijk is uit bedrijf genomen (persgemaal en persleiding gereed). Er is gestart met het uitvoeren van persleiding en persgemaal Hazerswoude. Voor de overige 5 sluitingen in de Oude Rijnzone is een groot deel van de zakelijk rechtcontracten op de persleidingstrace's afgesloten.

De bouw van persgemaal Boesingheliede is gestart. De persleiding en het gemaal voor Schiphol Oostlob zijn opgeleverd. De persleidingen Haarlemmermeer onder de Schipholbaan zijn vervangen, dit is een wijziging ten opzichte van de begroting.

In verband met wettelijke eisen wordt bij nieuwbouw alle apparatuur CE gemarkeerd. Een pilot voor gemalen is gestart. De pilot stagneert door capaciteitsproblemen.

Het Rijnlandse beleid t.a.v. IBA's is gewijzigd. Bij wet zijn IBA's onderdeel van de gemeentelijke riolering: Rijnland neemt ze niet langer kosteloos over en legt ze waar mogelijk terug bij gemeenten. Het traject om hier te komen is eind 2013 ingezet. Onderzocht wordt of het gecombineerd kan worden met het uitwisselen van andere objecten tussen Rijnland en gemeenten. Een ander mogelijk spoor is samenwerking met de Noord-Hollandse IBA-beheerders en toepassing van het concept Beheer op Maat. De IBA's in beheer bij Rijnland worden gekeurd conform de NEN 3140-normering.

HVC/Slibafvoer: de verwerkingsprijs ligt onder het gegarandeerde prijsniveau. De discussie over het aandeelhouderschap is afgerond en het masterplan Waterschappen is gereed. D&H heeft ingestemd met de wenselijkheid van terugwinning van fosfor uit verbrandingsas en de wenselijkheid van een potentiële wijziging in tariefstructuur met onderscheid tussen vaste en variabele kosten.

De zuiveringsresultaten zijn gehaald. De verwijderingsdoelstelling voor stikstof is 87,4 %. Er is een verwijdering van 89,4% behaald. Voor fosfaat is de verwijderingsdoelstelling 88,5%. Er is een verwijdering van 91,2% behaald.

Toelichting per programma**Wat heeft het gekost in 2013?**

Bedragen x € 1 mln

Programma Gezond water	Jaarrekening 2013	Begroting na wijziging 2013	Begroting 2013	Vershil 2013	Vershil in %
Netto exploitatiekosten	72,8	74,5	73,8	-/- 1,0	-/- 1,4%

De exploitatielasten binnen het programma Gezond Water zijn € 1,0 mln lager uitgevallen dan begroot. Deze € 1,0 mln is opgebouwd uit de volgende posten:

- De kosten in de exploitatie zijn per saldo hoger dan begroot (**+/- € 1,2 mln**), dit komt o.a. door:
 - Hogere kosten voor slibafvoer (+/- € 0,6 mln). Het betreft hier met name een prijsverschil.
 - Hogere kosten voor bemonstering en analyse (+/- € 1,1 mln).
 - Hoger kosten voor advies en onderzoek derden (+/- € 0,2 mln)
 - de niet begrote toevoeging van rente aan de reserve (-/- € 0,5 mln).
 - Lagere energiekosten (-/- € 0,2 mln). Dit komt met name door afrekeningen elektriciteit uit voorgaande jaren.
- De kapitaallasten zijn in 2013 lager geweest dan begroot (**-/- € 2,0 mln**). Dit komt voor een groot deel door lagere rentelasten (-/- € 1,8 mln), wegens een verschil in rekenrente en werkelijk betaalde rente en door vooruit ontvangen subsidiegelden.
- De doorbelasting van personele uren en ondersteunende producten aan het programma Gezond Water zijn lager dan begroot (**-/- € 0,2 mln**).

Investeringsuitgaven (begroting na aftrek concernbrede korting)

Programma Gezond water	Werkelijk 2013	Begroting 2013
Bruto investeringen (x € 1 mln)	24,6	35,2

Voor de investeringsuitgaven is in het programma Gezond Water € 10,6 mln minder uitgegeven dan begroot in 2013. Ongeveer de helft hiervan komt door stopzetting van de nieuwbouw AWZI Aalsmeer en de omliggende persgemalen. Ook de besluitvorming over de regiostudie Haarlemmermeer heeft geleid tot aanpassingen in de renovatiewerkzaamheden bij de zuiveringen. Enkele zuiveringen worden opgeheven. Het project herinrichting Nieuwkoop isoleren is voordelig aanbesteed en er zijn weinig tegenvallers, waardoor er minder uitgaven zijn dan begroot.

De grootste overschrijdingen (+ € 0,5 mln en meer) van jaarschijf 2013 zitten in de volgende projecten:

- Afvalwaterketen Velsen: (+ € 0,6 mln): er is meer afgekoppeld dan gepland, waardoor het geld eerder is uitgegeven aan de gemeente.
- AWZI Leiden (+ € 1 mln): er is extra werk verricht om de maatregelen voor de piekbelasting te monitoren, meer inzicht te krijgen in de installatie in het kader van assetmanagement, en er zijn 5 varianten uitgewerkt. Hieruit heeft het bestuur een keuze kunnen maken en daarmee is de scope vastgesteld.

De grootste onderschrijdingen (- € 0,5 mln en meer) van jaarschijf 2013 zitten in de volgende projecten:

- AWZI Aalsmeer uitbreiding (€- 2,3 mln): is stopgezet, zie toelichting hierboven
- Afvalwatertransportgemalen Blauwstraat en Machineweg (€ -0,9 mln en € -0,5 mln): zijn stilgelegd in afwachting van het sluiten van Awzi Aalsmeer

Toelichting per programma

- AWZI Heemstede (€ - 1,8 mln): deze awzi wordt opgeheven, werkzaamheden zijn stopgezet
- AWZI Katwijk (€ -1,6 mln) vertraagd door nadere uitwerking van een businesscase om de juiste keuze slibontwatering toe te passen.
- AWZI Nieuwe Wetering, vervanging zeefbandpers en PE-installatie (€- 0,9 mln): door vertraging bij project AWZI Bodegraven (vervanging zeefbandpers) is dit project naar 2014 geschoven. Project moet apart worden aanbesteed.
- AWZI Nieuwveen vervanging zeefbandpers en PE-installatie (€- 0,8 mln): door vertraging bij project Bodegraven (vervanging zeefbandpers) is dit project naar achteren verschoven in de planning.
- Herinrichting Nieuwkoop isoleren (€-0,9 mln): aanzienlijk voordeliger aanbesteed dan verwacht en minder tegenvallers dan verwacht, waardoor – hoewel het project pas in 2014 wordt afgerond - het totale project goedkoper gaat uitvallen dan geraamd.

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar Bijlage 3.1-3.

Toelichting per programma**Programma BESTUUR, ORGANISATIE EN DIENSTVERLENING****Omschrijving programma**

Naast de primaire programma's voor veiligheid, voldoende en gezond water is een effectieve en efficiënte organisatie een randvoorwaarde voor de realisatie van de concernbrede doelstellingen. Specifieke bestuurlijke activiteiten zoals verkiezingen, maar ook ondersteunende bedrijfsvoering en heffen en invorderen zijn ondergebracht in het programma BOD. Het programma ondersteunt de andere drie programma's, die gericht zijn op bestuurlijke doelen voor de kerntaken. Het doel van dit programma is het bieden van optimale ondersteuning, zodat de bestuurlijke en ambtelijke organisatie in staat zijn de gewenste resultaten aan onze omgeving te leveren.

Onder dit programma vallen de tactische doelen 'omgevingsgerichtheid', 'kwaliteit van de organisatie', 'kosteneffectiviteit' en 'organisatie is 'in control' en de beleidsvelden 'bestuur en externe communicatie', 'heffen en invorderen' en de ondersteunende producten.

Samenvatting resultaat 2013

Het programma BOD is in 2013 grotendeels conform de begroting uitgevoerd. Er zijn enkele belangrijke bijzonderheden te noemen. Mede naar aanleiding van het project 'baggeren Katwijks kanaal e.o.' en de aanbevelingen die hieruit naar voren zijn gekomen is er een bestuurlijke verbeteragenda en een OrganisatieVerbeterPlan opgesteld om de organisatie efficiënter te kunnen laten werken.

De traditionele klanttevredenheidonderzoeken zijn in 2013 niet uitgevoerd. In plaats daarvan is een nieuwe communicatiestrategie opgesteld vanuit de gedachte 'van buiten naar binnen denken'. Dit vergt een cultuurverandering waar nu al hard aan gewerkt wordt.

Om efficiënter te kunnen werken, besparingen te kunnen realiseren en van elkaar te kunnen leren, wordt de samenwerking gezocht met verschillende partijen. Met HHD en HHSK is reeds een samenwerkingsverband aangegaan op verschillende onderwerpen zoals ICT, eigendommen, financiën en inkoop.

Beschrijving resultaten 2013

Tactisch doel 'omgevingsgerichtheid'

Klanttevredenheid

Rijnland heeft in 2013 een nieuwe communicatiestrategie opgesteld. Kern van de nieuwe communicatiestrategie is "van buiten naar binnen denken". De uitwerking vergt een meerjarenaanpak die in 2013 in de startblokken is gezet. Het gaat namelijk vooral om een cultuurverandering van alle Rijnlandse medewerkers, waarin voorop komt te staan dat we bij ieder werk, klus of project eerst een blijvend contact met de externe stakeholders. Daarvoor zullen ook andere methoden van het meten van de klanttevredenheid noodzakelijk zijn, waarbij het veel meer gaat om letterlijk in gesprek te zijn met stakeholders dan grote anonieme enquêtes uit te voeren. In 2013 zijn de eerste resultaten al zichtbaar van zo'n nieuwe aanpak. De wijze waarop het nieuwe Waterbeheerplan wordt opgesteld, de meer omgevingsgerichte aanpak bij de calamiteitenorganisatie en deregulering, maar ook de samenwerking met waterschappen en andere organisaties zijn projecten waarbij veel meer de buitenwereld wordt betrokken dan voorheen.

Visie op dienstverlening

Rijnland is met zijn visie op dienstverlening goed op orde, mede dankzij eerdere investeringen op het gebied van E-overheid. De aansluiting met de UvW is nog niet helemaal afgerond. Het evalueren van de servicenormen is niet uitgevoerd in 2013. Het wordt onderdeel van de nieuwe visie op KTO's.

Social Media

Social media is in 2013 bewust en actief ingezet o.a. met een eigen Facebook pagina, maar ook op Twitter is Rijnland actief. Als voorbeeld zijn afgelopen zomer de projectenpagina's van de Top25 uitgebreid met interactieve modules, waar bewoners vragen en opmerkingen kwijt kunnen, waar nieuwsberichten over de projecten verzameld worden, en filmpjes over de werken op het YouTube kanaal van Rijnland toegankelijk zijn. Met WBP5 is gestart met een interactieve module "denk mee met Rijnland".

Toelichting per programma*Tactisch doel 'kwaliteit van de organisatie'*Mens en Organisatie

Net als in 2012 hebben we in 2013, om te anticiperen op versnelde uitstroom en dreigend kennisverlies, de twee thema's verder uitgewerkt: Aantrekkelijk Werkgeverschap (om de instroom en binding te borgen) en Ruimte voor Ontwikkeling (om de doorstroom en groei te borgen en kennis te managen). Wat betreft het eerste thema zijn de prioriteiten en de visie bepaald: Arbeidsmarktcommunicatie, Trainees/stages en Het Nieuwe Werken (tijd en plaatsafhankelijk werken).

Binnen het tweede thema is veel aandacht voor leiderschap en het ontwikkelen van de rollen binnen Rijnland, zoals opdrachtgever en assetmanager. In het OVP wordt dit ook als speerpunt genoemd. Er is binnen Rijnland een Aquademie in oprichting, een platform voor kennisdeling en -ontwikkeling. De Aquademie zal een rol pakken bij het ondersteunen van de gewenste cultuurontwikkeling en het denken van buiten naar binnen.

Voor een verdere uitwerking van 'Mens & Organisatie' wordt verwezen naar de sociale paragraaf bij de jaarrekening. Hierin staat naast de bovengenoemde twee thema's ook het thema 'Veilig en gezond werken' beschreven.

Informatievoorziening

Het uitvoeren van het informatiebeleidsplan (IBP) en het werken onder architectuur verlopen goed, maar heeft lichte vertraging opgelopen, doordat er parallel verschillende urgente projecten lopen die een beroep doen op dezelfde resources. De voorziening voor basisregistraties is samen met Delfland succesvol aanbesteed en de implementatie grotendeels voltooid.

Voor de vervanging van het financiële systeem (FMS) is nadrukkelijk de samenwerking gezocht met HHD en HHSK. De voorbereiding en aanbesteding zal samen met HHSK worden gedaan.

Voor E-HRM is de business case opgesteld en het krediet is in september 2013 verkregen. Rijnland is hierin een van de koplopers voor een groot aantal waterschappen. Risico blijft dat landelijk te weinig waterschappen meedoen.

De vervanging van het systeem voor meldingen (SMILE) door een zaakstelsel is in september 2013 in de uitvoeringsfase terecht gekomen. Samen met HHSK, HHD en HDSR wordt gestreefd naar het gezamenlijk inzetten van het zaakstelsel voor vergunningverlening en handhaving.

Een vervangend systeem voor EMIS oppervlaktewateren is geselecteerd. Het nieuwe systeem heet ZICHT. De implementatie kent enige uitloop en zal in het eerste kwartaal van 2014 zijn afgerond.

Modems

De analoge verbindingen met 400 polder- en rioolgemalen moeten worden vervangen door digitale verbindingen aangezien KPN stopt met de dienstverlening voor analoge lijnen. Deze noodzakelijke modernisering moet eind 2014 zijn afgerond.

Documentmanagement

De digitale postkamer en e-facturering zijn afgerond. Er zullen steeds meer facturen digitaal ontvangen (kunnen) worden. Na enkele aanpassingen als gevolg van bevindingen uit de pilot wordt de digitale handtekening verder uitgerold in de organisatie.

Uit een gebruikersonderzoek blijkt dat gebruikers ondanks veel verbeteringen moeite houden met het gebruik van het documentmanagementsysteem.

Innovatie

Onze innovatiestrategie is door de VV vastgesteld in november. Daarbij volgen we drie lijnen: innovaties stimuleren, etaleren en meer focus aanbrengen door innovatieprogramma's. Er is tevens besloten tot het instellen van een innovatiefonds (zijnde een bestemmingsreserve). Het jaar 2014 zal gebruikt worden om een start te maken met het uitvoeren van de voorgestelde acties. Vaak wordt daarbij aansluiting gezocht bij STOWA, kennisinstellingen, het bedrijfsleven of andere partners. Voorbeelden van innovaties zijn Dijk in Duin met parkeergarage bij Katwijk, "Ja, tenzij"-keur, Nereda, Veenweide innovatiecentrum en Netcentrisch Werken. Op 10 november is er een projectenmarkt georganiseerd, waarbij specifiek aandacht was voor innovatieve projecten. Verder heeft Rijnland deelgenomen aan de Waterinnovatieprijsvraag met vier

Toelichting per programma

projecten (deregulering, toepassing IJzerzand, Kustwerk Katwijk en legakkers Nieuwkoop). Rijnland is trekker geworden van het Unie koplopers traject Zoetwatervoorziening.

Duurzaamheid

Rijnland is als een duurzame ondernemer aan de slag gegaan met mogelijkheden voor duurzame energie-opwekking via zonnepanelen, Osmose-onderzoek/Blue Energy en de WKK's op AWZI Leiden-noord en Leiden ZW. Aanpassingen in het centrale kantoorgebouw t.b.v. energiereductie zijn gerealiseerd.. Rijnland is trekker en voorloper bij de landelijke implementatie van de aanpak duurzaam GWW. Dat betekent dat we onder andere meewerken aan het Gemaal van de Toekomst.

Calamiteitenorganisatie

De calamiteitenorganisatie is geïmplementeerd conform het nieuwe model "slank&gespierd" inclusief het OTO-programma.

Netcentrisch werken is operationeel en werkt naar tevredenheid. De advisering en samenwerking met andere overheden staat prominent op de agenda, onder meer via actieve samenwerking met de Veiligheidsregio's en gezamenlijke oefeningen. Uit evaluaties en bij de oefeningen blijkt dat er versterkt aandacht gegeven moet worden aan de omgevingsgerichtheid van de calamiteitenorganisatie ("van buiten naar binnen denken"). Dit is inmiddels in trainingen opgepakt en onderzocht wordt hoe omgevingsmanagement specifiek belegd kan worden in de calamiteitenorganisatie.

Internationale samenwerking

In 2013 heeft Rijnland aan drie projecten geparticipeerd. Het project in Tanzania is volgens planning verlopen. Rijnland voert dit project uit met Dunea. De communicatie is verbeterd en er is meer draagvlak voor het project ontstaan. Het project in Roemenië ligt op stoom. Rijnland is hier adviseur en voert het project samen uit met de gemeente Zandvoort en de vereniging Kust en Zee. Bij dit project zijn ook Bulgarije, Turkije, Moldavië en Oekraïne betrokken. Het project in Buffalo City (Zuid Afrika) is na enkele succesvolle missies stopgezet door een gebrek aan draagvlak, inzet en communicatie. Deze beslissing is in goed overleg met onze Nederlandse partner, de gemeente Leiden, genomen.

Huisvesting

Bestuurlijk is besloten dat zoveel mogelijk eigendommen afgestoten worden. Er zijn drie relevante voorbeelden te noemen over 2013, te weten het ontwikkelen van het terrein van het Gemeenlandhuis Spaarndam, verkoop van het laboratorium aan Aquon en de plannen voor het herstel en daarna verkoop van twee dienstwoningen in Spaarndam.

Tactisch doel 'kosteneffectiviteit'

Besparingen

In het Bestuursakkoord Water hebben de waterschappen zich verplicht tot het behalen van besparingen in de afvalwaterketen en de bedrijfsvoering. Rijnland realiseert 83% van de € 28,7 mln doelmatigheidswinst BAW die voor 2013 gepland was. De besparingen op slibverbranding en energie lopen achter op de besparingsdoelstelling. Daarnaast is een extra storting gedaan in de baggervoorziening. De conclusie is dat Rijnland goed op schema loopt voor de realisatie van de besparingsdoelstellingen uit het BAW. Extra aandacht hebben de besparingen in de afvalwaterketen vanwege de ingestelde visitatiecommissie o.l.v. mevrouw Karla Peijs. Inmiddels is Rijnland als 'koploper' benoemd door de visitatiecommissie.

Toelichting per programma

Geplande doelmatigheidswinst BAW - Per categorie - € mln t.o.v. 2010	Opgave 2013	Realisatie 2013	Score	Toelichting
Kapitaallasten	1,6	1,6	+	Inkoopvoordeel is niet behaald
Personele lasten	1,9	1,9	+	
Inhuur en advies derden	2,0	1,9	+	
Energie: prijs en hoeveelheid	3,3	2,9	+/-	
Onderhoud	0,1	0,1	+	
Overdracht van sluizen, bruggen, pont e.d.	0,0	0,0		
Verstrekken subsidies baggeren en aanleg nvo's	0,6	0,6	+	Extra storting in voorziening van € 3,7 mln (o.a. doorschuiven RVOB opbrengst) Extra implementatiekosten van € 0,8 mln
Stichting Beheer van het Gemeeneland	0,6	0,6	+	
Storting voorziening baggerwerken	15,5	11,8	+/-	
Samenwerking laboratoria: Aquon	0,6	-0,2	-/-	
Samenwerking belastingen: BSGR	0,4	0,4	+	Laboratorium is verkocht en meer verkopen
Verkoop eigendommen	0,2	1,6	+/+	
Overigen	1,9	0,6	-/-	Besparing chemicaliën en slibverwerking zijn niet behaald.
Totaal	28,7	23,7	-/-	83%

Samenwerkingsverbanden

In het algemeen gesproken stond de samenwerking met andere waterschappen en andere organisaties hoog op de agenda. Het voert te ver om alle samenwerkingsinitiatieven te noemen. De belangrijkste samenwerkingsverbanden, waarbij tevens de grootste resultaten zijn geboekt staan hieronder beschreven.

Samenwerking Delfland, Rijnland en Schieland & de Krimpenerwaard

Op 21 mei 2013 is een bestuurlijk akkoord gesloten tussen de drie colleges van HHSK, HHD en HHR voor verdergaande samenwerking, met specifieke focus op de volgende onderwerpen: ICT (incl. een gezamenlijke Chief Information Officer), Afvalkwatorketen, Vervanging Financieel systeem, V&H/Keur en Eigendommenadministratie. Op al deze vijf terreinen zijn in 2013 concrete stappen gezet op weg naar te behalen winsten op het gebied van Kosten, Kwaliteit en/of Kwetsbaarheid. Op vele andere terreinen wordt inmiddels ook samengewerkt tussen de drie waterschappen, overigens in diverse gevallen ook met meer waterschappen.

Een verdere verkenning met HDSR om de samenwerking verder uit te werken is gaande. Relevant is dat het college van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) besloten heeft te willen aansluiten bij de drie waterschappen. Dit zal nog worden voorgelegd aan de VV's.

Meergrond

In 2013 is een overeenkomst tussen Meergrond v.of. en de gemeente Haarlemmermeer gesloten voor de afbouw van de baggerslibverwerkingslocatie Meergrond en omvorming tot een onderdeel van Park 21. Tevens is er een akkoord bereikt over de verkoop van de ondergrond van Rijnland aan de gemeente.

Samenwerking Het Waterschapshuis (HWH)

In november heeft het algemeen bestuur van Het Waterschapshuis een richtinggevend besluit genomen over de toekomst van het Waterschapshuis. Naast de collectieve en wettelijk verplichte taken blijft er ruimte voor facultatieve taken, waar niet alle waterschappen aan meedoen. In de eerste helft van 2014 wordt op basis van deze richting een nieuwe organisatie- en aansturingstructuur uitgewerkt.

BelastingopbrengstenProces en productie

In 2013 zijn de combikohieren conform de reguliere planning geproduceerd. Aan het einde van het jaar is extra aandacht besteed aan het nog opleggen van oude jaren. Het afgelopen jaar heeft de BSGR investeringen

Toelichting per programma

gedaan in het verbeteren van de aanlevering van gegevens en het wegwerken van de verschillen in de bestanden tussen de basisregistraties en het heffingsstelsel. In 2013 is nieuw beleid geformuleerd om de gegevens bestanden voor bedrijven verder te verbeteren. De interne bedrijfsprocessen zijn verder geoptimaliseerd en er worden logische controles toegepast en uitgevoerd, alle werkvoorraden zijn inzichtelijk gemaakt, en wordt er gewerkt aan planmatig werken, standaardisatie en normeringen in de processen. Deze kwaliteitsverbeteringen zijn een opmaat naar de ISAE3402 standaard (een gestructureerd risicomanagement model) wat moet leiden tot een ISAE type 2 verklaring. De gegevensleveringen tussen Rijnland en de BSGR zijn nu ook vastgelegd in een overeenkomst (GLO) en maken nu onderdeel uit van de dienstverleningsovereenkomst (DVO). De perceptiekosten zijn gedaald door uitbreiding van het aantal deelnemers aan de samenwerking en dalende uitvoeringskosten van de BSGR in totaal.

Opbrengsten

Einde jaar heeft dit geresulteerd in een totale belastingopbrengst van € 157,1 mln. (begroot 158,0 mln.) Het verschil wordt met name veroorzaakt door achterblijvende opbrengsten uit ingezetenen en zuiveringsheffing huishoudens (€ 0,6 mln.) en hogere opbrengsten uit gebouwd (€ 0,5 mln.). De opbrengst verontreinigingsheffing blijft achter met € 0,9 mln. door het bijstellen van de prognoses voor de definitieve aanslagen 2011 t/m 2013.

Prognose

Einde jaar rest een nog op te leggen bedrag voor diverse belastingen van € 4,4 mln, waarbij € 3,8 mln betrekking heeft op 2013

Debiteurenstand

Einde jaar is de debiteurenstand openstaande belastingvorderingen € 15,9 mln. Dit is een lichte stijging t.o.v. vorig jaar.

Kwijtschelding

Er zijn in totaal 30.786 verzoeken ingediend welke zoveel mogelijk via het inlichtingenbureau worden getoetst en automatisch afgehandeld (49,7%). Het percentage toegewezen verzoeken is gelijk gebleven vergeleken met vorig jaar maar hoger dan begroot (82,4% t.o.v. 75,0%); het bedrag wat gemoeid is met de kwijtscheldingsverzoeken is gestegen naar € 5,1 mln. Deze toename is grotendeels veroorzaakt door de economische crisis, maar ook door de verruiming van de kwijtscheldingsmogelijkheden waarvoor Rijnland deels wordt gecompenseerd uit een landelijk fonds voor voorlopig maximaal 5 jaren.

Oninbaar

Het percentage oninbaar is gestegen naar 0,42%, dit is nog onder de norm van maximaal 0,5% zoals vastgelegd in de dienstverleningsovereenkomst (DVO).

Bezwaarschriften

In totaal zijn 16.753 bezwaarschriften ontvangen, waarvan er einde jaar nog 2.885 in behandeling zijn. Het wegwerken van de achterstanden loopt minder voorspoedig dan verwacht onder andere door de lage productiviteit van de afdeling. Hier is de nodige management aandacht voor en het verbeteren van deze productiviteit is een speerpunt voor het komende jaar.

Prestatie-indicatoren	Rekening 2013	Begroting 2013	Rekening 2012
Perceptiekosten als percentage van de belastingopbrengst	3,88%	3,99%	3,96%
Bedrag oninbaar	659.997	640.520	435.584
Bedrag oninbaar als percentage van de belastingopbrengst	0,42%	0,41%	0,28%
Bedrag kwijtschelding	5.061.355	4.526.700	4.551.561
Bedrag kwijtschelding als percentage van de belastingopbrengst	3,22%	2,86%	2,92%
Percentage toegewezen kwijtscheldingsverzoeken	82,40%	75,00%	81,10%
Kwijtscheldingsnorm	100,00%	100,00%	100,00%

Toelichting per programma

Beheersomvang en potentiële werkvoorraad	Rekening 2013	Begroting 2013	Rekening 2012
Aantallen heffingseenheden bruto			
Ingezetenen, aantal heffingsplichtige woonruimten	513.169	514.450	509.909
Gebouwd, WOZ-waarden x € 1 mln	175.525	174.757	177.685
Ongebouwd, aantal heffingsplichtige hectaren	55.676	54.700	55.801
Natuurterreinen, aantal heffingsplichtige hectaren	19.323	19.200	19.113
Wegen, aantal heffingsplichtige hectaren	7.953	8.150	7.885
Zuiveringsheffing, aantal heffingsplichtige vervuilingseenheden	1.515.766	1.525.000	1.509.505
Verontreinigingsheffing, aantal heffingsplichtige vervuilingseenheden	16.586	19.000	19.000

*Tactisch doel 'Organisatie is in control'*Rechtmatigheid

Alle interne controles en audits zijn conform planning uitgevoerd. Uit de interne controles over 2013 kwam naar voren dat de organisatie qua rechtmatigheid nog meer taakvolwassen is geworden.

Audits

Begin 2013 heeft de VV alle aanbevelingen van de audits naar het project 'baggeren Katwijks Kanaal e.o.' overgenomen. Van de audit 'Purchase to Pay (P2P)' heeft de directie eveneens alle aanbevelingen overgenomen. Verder zijn audits gestart naar de doelmatigheid van stedelijke waterplannen en energiereductie voor zuiveringstechnische werken. Deze zijn het eerste kwartaal van 2014 gereed. Hetzelfde gaat op voor navolgingsonderzoeken naar de doelmatigheid van kadeverbeteringswerken en projectbeheersing.

Risicomanagement

Risicomanagement staat niet op zichzelf, maar is afgeleid van de strategie, werkwijzen en diverse projecten binnen Rijnland. Mede door het project 'baggeren Katwijks Kanaal e.o.' is gedurende 2013 risicomanagement een expliciet uitgangspunt geweest in de volgende activiteiten:

- assetmanagement: zie stand van zaken onder 'voldoende water';
- bedrijfscontinuïteit en informatiebeveiliging;
- projectmatig werken volgens PMC / SSK-ramingen, RISMAN-methodiek: circa honderd - medewerkers en managers hebben een cursus gevolgd;
- nader uitwerken van besparingsmogelijkheden;
- integriteit / integer werken en handelen.

Informatiebeveiligingsplan en Bedrijfscontinuïteit

In 2013 is de risico-inventarisatie afgerond en een start gemaakt met de uitvoering maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging, een programma dat nog doorloopt in 2014 en eind 2014 gereed zal zijn inclusief verwerking van de aanbevelingen uit de management letter van de accountant. Samengevat: het beleid informatiebeveiliging is vastgesteld, taken en bevoegdheden zijn georganiseerd, het bewustzijn bij leidinggevend en medewerkers is vergroot en de landelijke Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen is als uitgangspunt genomen. Ook heeft Rijnland voldaan aan de DIGID-norm met betrekking tot het gebruik van het elektronisch formulier 'digitaal bezwaarmaken'.

Rekenkamercommissie (RKC)

De RKC heeft in 2013 de volgende onderzoeken afgerond: het navolgingonderzoek eigendommen, het onderzoek Subsidievererving, een vooronderzoek naar Baggeren en een vooronderzoek met als thema "Gebruik bestuurlijke instrumenten door de VV".

Toelichting per programma**Wat heeft het gekost in 2013?**

Exploitatie

Bedragen x € 1 mln

Programma Bestuur, organisatie en dienstverlening	Jaarrekening 2013	Begroting na wijziging 2013	Begroting 2013	Verschil 2013	Verschil in %
Netto exploitatiekosten	28,5	30,3	31,5	-/- 3,0	-/- 9,5%

De exploitatielasten binnen het programma BOD zijn € 3,0 mln lager uitgevallen dan begroot. Dit heeft de volgende oorzaken:

- De kosten in de exploitatie zijn per saldo lager dan begroot **(-/- € 0,9 mln)**, dit komt o.a. door:
 - lagere uitgaven aan onderhoud door derden, met name voor dienstwoningen en de Archimedesweg (-/- € 0,5 mln),
 - lagere uitgaven aan (duurzame) gebruiks- en verbruiksgoederen (-/- € 0,5 mln),
 - de post 'onvoorzien' is in 2013 volledig gebruikt voor een persleidingbreuk. Deze uitgaven worden echter verantwoord binnen een ander bestuursprogramma (-/- € 0,2 mln),
 - een extra toevoeging aan de wachtgeld- en pensioenvoorziening als gevolg van lagere rekenrente (+/+ € 0,3 mln).
- De opbrengsten zijn hoger dan begroot **(-/- € 1,2 mln)**, dit komt o.a. door de verkoop van het gebouw van het Laboratorium en een afrekening voor verleende diensten.
- De kapitaallasten zijn in 2013 lager geweest dan begroot **(-/- € 0,5 mln)**, dit komt o.a. door een rentevoordeel vanwege de later en goedkoper opgeleverde herinrichting en verder een algeheel verschil in rekenrente en werkelijk betaalde rente.
- Lagere kosten van de ondersteunende afdelingen leiden ertoe dat de doorbelasting van personele uren en ondersteunende producten (m.u.v. de hogere doorbelasting voor ICT) aan het programma BOD ook lager zijn dan begroot **(-/- € 0,4 mln)**. Met andere woorden, dit zijn de kosten die achterblijven in het programma BOD en niet worden doorbelast naar de drie primaire programma's.

Investeringsuitgaven (begroting na aftrek concernbrede korting)

Programma Bestuur, organisatie en dienstverlening	Werkelijk 2013	Begroting 2013
Bruto investeringen (x € 1 mln)	1,4	1,1

Wat betreft de investeringen is het programma BOD hoger uitgevallen dan begroot **(+/- € 0,3 mln)**. Dit heeft o.a. de onderstaande oorzaken.

- Doordat de laatste punten vanuit de herinrichting van de Archimedesweg zijn doorschoven van 2012 naar 2013, zijn de kosten ook verschoven (+/+ € 0,5 mln).
- De gemalen 'De Antagonist' en 'De Vereniging' zijn overgeheveld van het programma Voldoende Water naar BOD, omdat Rijnland deze overdraagt aan Stibom (een stichting die oude gemalen restaureert en beheert). De restauratie is inmiddels gestart, zij het een jaar later dan gepland. Vandaar dat deze uitgave geraamd was in 2012 in plaats van 2013. Het eerste deel (+/+ € 0,2 mln) is dit jaar overgemaakt naar de Stibom.
- De schade aan het parkeerdek is hersteld. De afronding was oorspronkelijk in 2012 geraamd (+/+ € 0,1 mln).

Toelichting per programma

- Enkele investeringen zijn naar achteren verschoven in de tijd door meerdere redenen, zoals de aanpassing van het financiële systeem van Rijnland, de informatievoorziening volgens het Informatie Beleidsplan en de aanschaf van een informatiesysteem bij Monitoring (-/- € 0,5 mln).

Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar Bijlage 3.1-3.

1.2 PARAGRAFEN

Ontwikkelingen 2013 ten opzichte van de programmabegroting 2013

Vanwege het naar voren verschuiven van kosten en naar achteren verschuiven van de opbrengsten van baggerprojecten is ten laste van het resultaat 2013 een extra storting in het baggerfonds gedaan van € 3,7 mln. Als gevolg van gewijzigde rekenrente is de voorziening wachtgeld- en pensioenverplichtingen dagelijks bestuur met € 0,3 mln extra verhoogd.

Daarentegen is de opbrengst uit de verkoop van eigendommen positief beïnvloed door een boekwinst uit de verkoop van het laboratoriumgebouw aan Aquon van € 1,8 mln. Wel is deze boekwinst beïnvloed door eenmalige frictiekosten huisvesting Aquon van € 0,6 mln.

Conform de begroting is de jaarlijkse HWBP-bijdrage van € 6,4 mln in 2013 volledig in de exploitatie verantwoord. De HWBP-bijdrage 2011 en 2012 zijn geactiveerd en worden in 30 jaar afgeschreven. Deze bijdrage loopt op naar € 14,3 mln vanaf 2015. Het niet langer activeren van deze bijdrage heeft een positief effect op de kapitaallastenfuik en de hoogte van het Emu-saldo. Op de lange termijn levert het een besparing op van € 9 mln per jaar op de exploitatie.

Voor het overige zijn er geen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de programmabegroting zijn gehanteerd.

Paragraaf incidentele baten en lasten

Het volgende overzicht geeft de incidentele baten en lasten weer.

	Totaal verschil t.o.v de begroting	Waarvan incidenteel
LASTEN		
1. Rente en afschrijvingen	4,9	0,0
2. Personeelslasten	0,3	0,0
3. Goederen en diensten van derden	0,1	1,2
4. Bijdragen aan derden	-/- 0,1	0,0
5. Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	-/- 3,8	-/- 3,7
Saldo lasten	1,4	-/- 2,5
BATEN		
6. Financiële baten	0,0	0,0
7. Personeelsbaten	0,1	0,0
8. Goederen en diensten aan derden	2,4	1,8
9. Bijdragen van derden	1,0	0,6
10. Waterschapsbelastingen	-/- 1,0	0,0
11. Interne verrekeningen	1,1	0,0
Saldo baten	3,6	2,4
Saldo baten en lasten	5,0	-/- 0,1
12. Onttrekkingen aan reserves	0,0	0,0
13. Egalisatie van tarieven	0,0	0,0
14. Toevoeging rente aan reserves	-/- 1,1	0,0
15. Toevoeging algemene reserves	-/- 1,1	-/- 1,1
Totaal	2,8	-/- 1,2

(In dit overzicht betekent -/- een nadelig resultaat)

Onderstaand volgt een toelichting op de incidentele posten.

3. Goederen en diensten van derden

Voor onderzoekskosten voor de projecten Priomf en Optimix zijn niet begrote kosten gemaakt van € 0,6 mln, welke gecompenseerd werden door subsidies (zie punt 9: Bijdragen aan derden). Voor de verkoop van het laboratorium gebouw zijn frictiekosten huisvesting betaald aan Aquon van € 0,6 mln. Hiertegenover staat een boekwinst uit verkoop verantwoord bij punt 8 Goederen en diensten aan derden van € 1,8 mln.

5. Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien

Aan de voorziening baggerwerken is een extra toevoeging gedaan van € 3,7 mln.

8. Goederen en diensten aan derden

Op de verkoop van het laboratorium gebouw aan Aquon is een boekwinst van € 1,8 mln behaald.

9. Bijdragen van derden

Het voordeel van € 0,6 mln is ontstaan door ontvangen bijdragen in de onderzoekskosten voor de projecten Priomf en Optimix. Zie punt 3: Goederen en diensten van derden.

15. Toevoeging algemene reserves

Zowel in de 1^e bestuursrapportage (verslagperiode januari tot en met maart) als in de 2^e bestuursrapportage (verslagperiode januari tot en met augustus) was een voordelig saldo voorzien van € 1,1 mln. Dit gemelde saldo is met begrotingswijzigingen toegevoegd aan de algemene reserves.

Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Omschrijving	Saldo per 01.01.2013	rente toe- voeging	opnamen (t.g.v. de exploitatie) /overhev.	Saldo per 31-12-2013
Overige bestemmingsreserves				
Reserve subsidie aanleg natuurvriendelijke oevers	0,4	-	-	0,4
Reserve subsidie baggerwerken	0,1	-	-	0,1
Reserve strategisch Groenproject Haarlemmermeer-West	0,1	-	0,1	-
Reserve onderhoud aan oeverbescherming	0,2	-	0,1	0,1
Reserve oeverherstel	1,0	-	-	1,0
Reserve fusiekosten fusie 2005	0,8	-	0,5	0,3
Reserve frictiekosten doelmatigheid	1,6	0,1	0,3	1,4
Totaal overige bestemmingsreserves	4,2	0,1	1,0	3,3

Omschrijving	Saldo per 01.01.2013	toevoe- gingen (t.l.v. ex- ploitatie)	uitgaven	Saldo per 31-12-2013
Voorziening wachtgeld- en pensioenverplichtingen DB	5,9	0,5	0,4	6,0
Totaal voor arbeidsgereleerde verplichtingen	5,9	0,5	0,4	6,0
Voorziening baggerwerken Rijnland	19,6	9,7	24,2	5,1
Totaal voor baggeren en saneren van waterlopen	19,6	9,7	24,2	5,1
Voorziening PFOS Saneringen	2,8	-	0,2	2,6
Totaal voor overige onderhoudswerkzaamheden	2,8	-	0,2	2,6
Totaal Voorzieningen	28,3	10,2	24,8	13,7

In de vastgestelde nota reserves en voorzieningen is het ontstaan, het doel en de omvang aangegeven. De onttrekkingen op de reserves zijn overeenkomstig de begroting na wijziging. De uitgaven op de voorzieningen betreffen de werkelijke uitgaven na aftrek van subsidies/bijdragen. Een nadere specificatie is in de toelichting op de balans opgenomen.

Personele paragraaf

OrganisatieVerbeterPlan

Mede naar aanleiding van discussie in de VV over de overschrijdingen in het project baggeren Katwijk is de organisatie in 2013 gestart met een verbetertraject. Dit traject heeft zowel een bestuurlijke verbeteragenda als een organisatie verbetertraject op het oog.

De bestuurlijke verbeteragenda focust zich op

- Aanpassingen in werkwijze/rollen/verantwoordelijkheden;
- Verbeteren interactie in college en met de VV en de organisatie;
- Verbeteren van de onderlinge informatievoorziening (VV-D&H-Organisatie).

In het verbetertraject voor de organisatie gaat het om verbeteringen mbt samenwerking, klantgerichtheid en projectbeheersing. Het streven is om de Rijnlander meer “Van buiten naar binnen” te laten opereren, met als doelen een betere aansluiting op de wensen van onze omgeving en inwoners en voor Rijnland opereren vanuit regie en samenwerking met die omgeving. Maatregelen waaraan wordt gedacht zijn interventies en bijsturen van de organisatiecultuur, het verbeteren van de werkprocessen en op enkele plekken het aanpassen van de organisatiestructuur ter ondersteuning van de cultuurmaatregelen.

Management Development Programma

In 2013 is het Management Development programma (MD3) verder uitgevoerd. Doorontwikkelen van leiderschap en het coachen van leidinggevendenden stonden hierin centraal, gericht op ruimte geven, resultaatgerichtheid en het omgaan met veranderingen.

Gericht op dit laatste issue, het omgaan met veranderingen, zijn er voor alle medewerkers van Rijnland sessies georganiseerd waarin men in gesprek is gegaan over veranderingen. Daarbij stonden vragen als “welke veranderingen vallen op?”, “wat doen veranderingen met jou persoonlijk?” en “hoe kun je anders reageren op veranderingen, zonder daarbij in negatief gedrag te vervallen?”. Deze ca. 60 sessies zijn voor 95% verzorgd door de eigen facilitatorpool, wat heeft geleid tot een besparing van € 0,1 mln.

Het MD-programma is grotendeels uitgevoerd, maar kent nog enkele bijeenkomsten in 2014 en zal in maart 2014 in zijn geheel worden afgerond. Begeleiding is verzorgd door een extern bureau, op meerdere momenten ondersteund door de facilitators uit de eigen Rijnlandse organisatie. Er worden afspraken gemaakt over borging van de leerlijnen voor de toekomst en over een vervolgtraject.

Ruimte voor Ontwikkeling

In 2013 is verder gebouwd aan de Rijnland Aquademie. De doelstellingen van de Aquademie zijn onveranderd: kennisbehoud en kennisdeling, efficiency in de bedrijfsvoering en (externe) samenwerking. Het afgelopen jaar is een belangrijke aanzet gemaakt voor de professionalisering van het opleidingsaanbod. Dit resulteert voor (medio) 2014 in een standaard pakket aan opleidingen, centraal ingekocht en ondersteund door een digitale leeromgeving. Verder is een ‘Leerlijn OVP’ in ontwikkeling, ter ondersteuning van de implementatie van het Organisatie Verbeter Plan (OVP). Stip op de horizon blijft de groei naar een lerende organisatie. Een organisatie waar mensen met elkaar en van elkaar leren. De Aquademie ondersteunt die groei met zogenaamde leerwerktrajecten, waar leren in het werkproces centraal staat.

Rijnland heeft in 2013 verder geïnvesteerd in het professionaliseren van het personeel, ondermeer door de volgende opleidingen: RISMAN/ SKK over risicomanagement/ standaardisering kostenramingen; IPMA-opleidingen op verschillende niveau's voor projectleiders; klantgericht communiceren voor BWS en Adviesvaardigheden voor de afdeling Beleid.

Strategische Personeelsplanning (SPP)

Rijnland wil nu en in de toekomst beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel op de juiste plek in de organisatie, om de continuïteit van haar bedrijfsvoering te kunnen waarborgen. Strategische Personeels Planning (SPP) ondersteunt dit proces.

Na een succesvolle pilot, is daarom begin 2013 het besluit genomen om SPP binnen de totale organisatie uit te rollen.

Afhankelijk van de specifieke situatie van een team en/of afdeling wordt met SPP bijgedragen aan:

Personele paragraaf

- het anticiperen op externe ontwikkelingen (bijvoorbeeld t.a.v. wetgeving, arbeidsmarkt, politiek, demografisch);
- het anticiperen op interne ontwikkelingen (bijvoorbeeld het anders inrichten van processen);
- het in kaart brengen hoe de afdeling er over 4 jaar uit ziet en welke consequenties dit heeft voor functies, competenties en formatie;
- het beschikken over voldoende gekwalificeerd personeel op de juiste plek in de toekomst;
- het bieden van (aanbevelingen voor) concrete interventies.

Aantrekkelijk Werkgeverschap

Het doel van de in 2012 ingezette arbeidsmarktcampagne was het vergroten van de naamsbekendheid en het verbeteren van het imago van Rijnland. De campagne lijkt een positief effect te hebben. Door de arbeidsmarktcampagne is er een toename te zien van het aantal open sollicitaties en is Rijnland meer zichtbaar geworden voor de omgeving. Aangezien er weinig openstaande vacatures zijn, ligt de focus van de wervingsactiviteiten op dit moment vooral op het vervullen van stage- en afstudeerplekken, het werven van werkstudenten en het promoten van de traineepool. Verder vindt een update van de website Werkenbijrijnland.nl plaats.

Rijnland wil zich blijven profileren als aantrekkelijk en modern werkgever. Daarom zijn in 2013 diverse initiatieven gestart en gecontinueerd, waaronder een gezamenlijke traineepool onder de naam Waterschapstalent (samenwerking van 5 waterschappen). Het doel van dit project is om de waterschappen bekend te maken bij net afgestudeerde, technisch georiënteerde hoog opgeleide jongeren. Maar ook om innovatieve jonge medewerkers met potentieel in dienst te hebben. Daarnaast bevordert dit project de samenwerking tussen de diverse waterschappen. Het traineeprogramma Waterschapstalent loopt de komende twee jaar.

In 2013 heeft een verkenning plaatsgevonden van de mogelijkheden om het functiegebouw van Rijnland te flexibiliseren. Dit met als primaire doel de loopbaankansen voor medewerkers te vergroten en tevens als organisatie gemakkelijker mee te kunnen bewegen met de ontwikkelingen die op ons af komen. In het komend jaar zal dit nieuwe functiegebouw worden opgeleverd.

In 2013 is Diversiteit als thema opnieuw als op de agenda gezet. Er is een verbeterplan geschreven op het actieplan uit 2012. Dit verbeterplan zal in 2014 opgevolgd worden. Een personeelsbeleid dat rekening houdt met diversiteit levert een bijdrage aan het omgaan met de uitdagingen van de veranderende werknemerspopulatie die in de komende jaren manifest worden en biedt mede een oplossing om als werkgever voor een grotere groep mensen aantrekkelijk te zijn. Personeelsadviseurs houden in hun advisering aan het management rekening met diversiteitsaspecten.

Integriteit

De afgelopen 2 jaren na het vaststellen van het integriteitsbeleid is hard gewerkt om genoemd beleid te implementeren binnen Rijnland.

We kunnen vaststellen dat we aan acht van de dertien basisnormen vastgesteld in de 'Modelaanpak basisnormen integriteit openbaar bestuur en politie' volledig voldoen.

De vijf basisnormen waaraan gedeeltelijk wordt voldaan, zijn vertaald in nog uit te voeren acties die in het actieplan van 2014 zijn opgenomen. Het beleidsplan dat gebaseerd is op genoemde basisnormen voldoet nog als kapstok en behoeft geen aanpassing.

Er is in 2013 één vermoeden van een integriteitsschending gemeld. Extern onderzoek heeft uitgewezen dat dit niet aannemelijk was.

ARBO-dienst

Nadat in 2012 is de samenwerking met onze nieuwe arbodienst voortvarend van start is gegaan, is de goede samenwerking in 2013 doorgezet. Ook in 2013 is gebleken dat, doordat de bedrijfsarts spreekuur houdt op locatie (Archimedesweg), het contact tussen bedrijfsarts, medewerker en leidinggevende soepel verloopt.

Personele paragraaf

Het ziekteverzuimpercentage is in 2013 iets gestegen, van 3,64% in 2012 naar 4,16% (4,3% in 2011). Het totale ziekteverzuimpercentage openbaar bestuur 2012 is: 5,3%.

Werkgerelateerd ziekteverzuim verdient aandacht. Wanneer het arbojaarverslag verschijnt zal er in overleg met de arbodienst een nadere analyse worden uitgevoerd in hoeverre dit van invloed is op de stijging van het ziekteverzuim.

Arbo en veiligheid

Vitaliteit heeft in 2013 een belangrijke impuls gekregen. Inmiddels is het advies van het projectteam vitaliteit door directie en management vastgesteld en zijn de nodige initiatieven uitgevoerd en/of opgestart. Voorbeelden daarvan zijn: vitaliteit in de gesprekscyclus, vitaliteitsscan A&O fonds, landelijke korting sporten, bootcamp, chinese stoelmassage, ontwikkeling van wandelroutes, vitale nieuwjaarslunch (met fittzuil), train je collega in het kader van vitaliteit. De beheerorganisatie zal het vitaliteitsprogramma in 2014 verder invullen en uitrollen.

Eind 2013 is het MedewerkersTevredenheidsOnderzoek (MeTeO) uitgevoerd, waarbij vitaliteit een belangrijk thema is. De tevredenheid van de medewerkers is toegenomen ten opzichte van de vorige meting en de respons is met 73% hoog te noemen. Als positief (kracht van Rijnland) kan worden benoemd: de tevredenheid is overall hoog en substantieel gestegen ten opzichte van 2009; mede-werkers zijn positief over de mate van zelfstandigheid en over samenwerking; en ook het onderwerp loopbaanontwikkeling scoort positief. Aandachtspunten zijn: resultaatgerichtheid, bevlogenheid en informatie en communicatie. De resultaten zijn gecommuniceerd en verbetermaatregelen worden opgepakt op afdelings- en teamniveau.

Het Veiligheid Informatie Systeem (VIS) is operationeel en heeft inmiddels een doorontwikkeling/verbetering doorgemaakt. Periodiek worden observatierondes ten aanzien van veiligheid gelopen om VIS te toetsen aan de praktijksituatie.

Wat betreft “het nieuwe werken” is tijd-, en plaatsonafhankelijk werken gemeengoed geworden. De faciliteiten zijn toereikend en worden waar nuttig en/of noodzakelijk uitgebreid. Ook is er een Risico Inventarisatie -, Evaluatie (RI&E) Het Nieuwe Werken uitgevoerd. De rapportage is vastgesteld door het DT en is voorgelegd aan de OR voor instemming.

e-HRM

In 2013 is een landelijke samenwerkingstraject e-HRM geïnitieerd om een gezamenlijk e-HRM systeem in te kopen, implementeren en beheren. De ambitie is om per 1 januari 2015 een gezamenlijk e-HRM systeem in gebruik te nemen. In gebruik name van deze nieuwe gezamenlijke e-HRM/SA systeem moet leiden tot meer slagvaardige en efficiënter werkende P&O-afdelingen, waardoor de kosten voor de waterschappen dalen en de innovatie wordt vergroot. Rijnland heeft als één van de koploperwaterschappen een actieve bijdrage geleverd aan het tot stand komen van een landelijke business case en de voorbereidingen voor de aanbesteding (parallel aan de landelijke besluitvorming). Er tekent zich nog wel een risico af, dat er landelijk onvoldoende waterschappen deelnemen in het project. Wanneer dit feitelijk de situatie is, zullen de consequenties daarvan in beeld gebracht worden. Een verschuiving in de planning naar 1-1-2016 lijkt daarbij een reëel risico. Vooruitlopend op de landelijke besluitvorming is door Rijnland reeds een krediet aangevraagd en toegekend ten behoeve van het inkopen en implementeren van het e-HRM systeem bij Rijnland.

Formatie

De begrote eigen formatie in 2013 bedroeg 645,8 fte (vaste en tijdelijke dienstverbanden). Dit is gelijk gebleven ten opzichte van de formatie in 2012.

Personele paragraaf

Personeelsbestand

Het personeelsbestand zag er op 31-12-2013 als volgt uit (werkelijke bezetting):

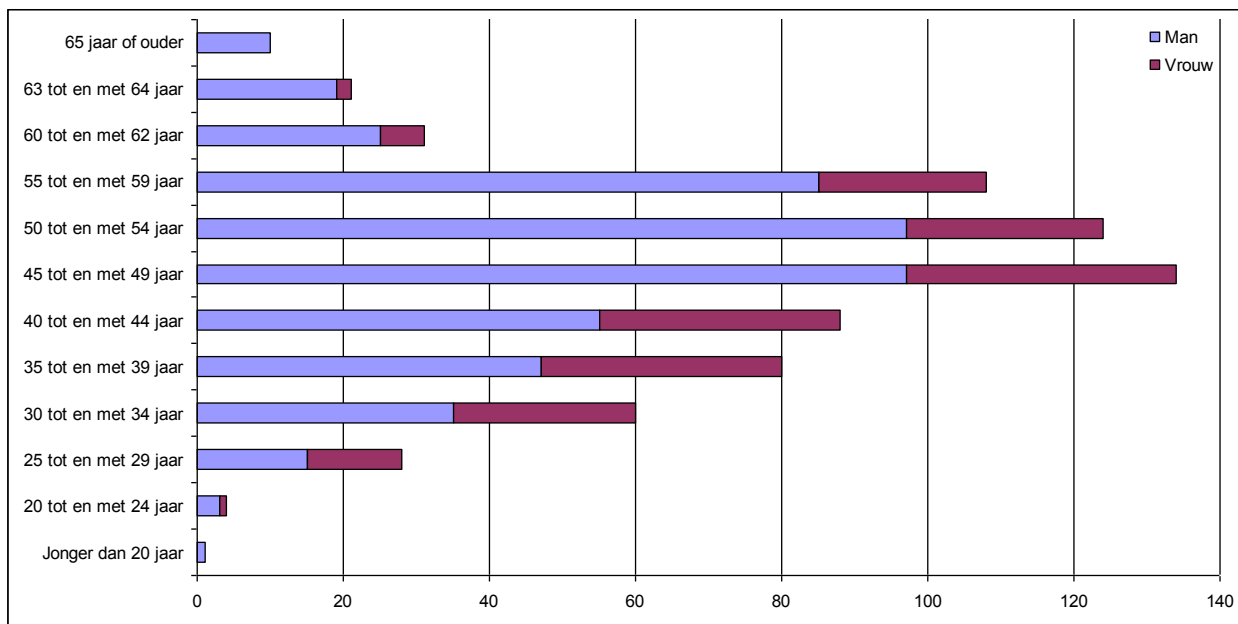
Personeelsbezetting naar geslacht	personen 2013	fte 2013	personen 2012	fte 2012
Mannen	489	455,8	487	452,1
Vrouwen	200	164,4	196	161,3
Totaal	689	620,2	683	613,4

In-, door-, en uitstroom personeel	2013	2012
In dienst getreden	28	48
Functiewijziging	35	n.g.
Uit dienst getreden	26	41

Leeftijdsopbouw

Onderstaande grafiek laat de leeftijdsopbouw zien per 31-12-2013. Er zijn nog geen echte acute problemen. De strategische noodzaak in te zetten op een leeftijdsbewust personeelbeleid is echter onverminderd evident. Dit wordt onder andere meegenomen in de Strategische PersoneelsPlanning (SPP, zie ook hierboven).

Gemiddelde leeftijd	2013	2012
Mannen	48,1	47,7
Vrouwen	43,8	42,4
Totaal	46,9	46,3

Waterschapsbelastingen

(x € 1 mln)	Jaarrekening	Begroting	Verschil	%
1. Opbrengst ingezetenen	43,9	44,1	0,2 N	0,5% N
2. Opbrengst gebouwd	31,2	30,7	0,5 V	1,7% V
3. Opbrengst ongebouwd/overigen	4,0	3,9	0,1 V	2,0% V
4. Opbrengst wegen	1,1	1,2	0,1 N	8,3% N
5. Opbrengst natuur	0,1	0,1	-	-
6. Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	16,6	16,6	-	-
7. Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	60,1	60,5	0,4 N	0,7% N
8. Opbrengst verontreinigingsheffing	0,1	1,0	0,9 N	90,0% N
9. Opbrengst aanmanings- en deurwaarderskosten	0,0	0,0	-	-
Totaal	157,1	158,1	1,0 N	0,6% N

Kwijtscheldingen/oninbaar

Het verloop van kwijtschelding/oninbaar is als volgt:

Indicatoren kwijtschelding/oninbaar	Rekening 2013	Begroting 2013	Rekening 2012
Kwijtschelding			
Aantal woonruimten ingezetonomslag	25.497	24.000	23.376
Aantal v.e. zuiveringsheffing	52.680	45.000	47.876
Kwijtgescholden bedrag x € 1,00	5.061.355	4.526.700	4.551.561
Oninbaar x € 1,00			
Ingezetenen	215.628	221.480	221.892
Gebouwd, Ongebouwd en Natuurterreinen	188.852	0	171.731
Zuiveringsheffing en Verontreinigingsheffing	255.517	419.040	41.961
Totaal oninbaar	659.997	640.520	435.584

Het aantal kwijtscheldingsverzoeken neemt nog steeds toe door de economische crisis. Daarnaast heeft er een wettelijke verruiming van de kwijtschelding plaatsgevonden. Hiervoor wordt Rijnland voor een deel gecompenseerd.

Tariefegalisatie/lastendruk

Begrotingsuitgangspunt is dat alle belastingtarieven 2014-2016 zo geëgaliseerd worden dat de lastendruk van de belastingplichtigen geleidelijk stijgt en de tarieven in het laatste jaar van de planperiode (2016) gelijk zijn aan de kostprijs tarieven.

Waterschapsbelastingen

Opbrengst ingezetenen

Deze loopt achter op de begroting door het hogere aantal kwijtscheldingsverzoeken welke zijn ingediend. Dit heeft ook zijn weerslag op de opbrengst zuiveringsheffing huishoudens.

Opbrengst gebouwd

Er is nog een forse prognose opgenomen voor nog op te leggen aanslagen gebouwd over de afgelopen jaren (€ 1,3 mln). Er zijn nog veel lopende WOZ bezwaren welke nog afgehandeld zullen worden en op termijn tot een aanslag zullen leiden.

Opbrengst ongebouwd

De optimalisatie van de gegevensbestanden levert nog de nodige heffingen op. Inmiddels is het areaal bestand weer op orde.

Opbrengst verontreinigingsheffing

De opbrengst blijft structureel achter onder andere door faillissementen bij bedrijven en leegstand van kantoren. Dit wordt nu zichtbaar omdat de definitieve aanslagen t/m 2010 zijn opgelegd. De prognoses voor de jaren 2011, 2012 en 2013 zijn naar beneden bijgesteld.

Risicoparagraaf en weerstandsvermogen

In deze paragraaf wordt de stand van zaken van de in de programmabegroting gepresenteerde restrisico's behandeld. Restrisico's zijn de risico's die overblijven na genomen of te nemen beheersingsmaatregelen.

Beleid

Het college heeft 16 augustus 2011 besloten risicomanagement verder te professionaliseren. Via een zogeheten routekaart zijn mijlpalen tot en met 2013 uitgezet. Deze professionalisatieslag is een groeitraject waarvan de vorderingen via onder meer deze risicoparagraaf inzichtelijk worden gemaakt. Een van de actiepunten uit het risicomanagementbeleid was de bestuurlijke behoefte om de ondergrens van de algemene reserves te verlagen naar 5% van de jaarlijkse netto-exploitatielasten. In de VV van 26 september 2012 is dit geaccordeerd.

Activiteiten en ontwikkelingen 2013

Risicomanagement staat niet op zichzelf, maar is afgeleid van de strategie, werkwijzen en diverse projecten binnen Rijnland. In gedurende 2013 is risicomanagement een expliciet uitgangspunt in de volgende activiteiten:

- Programma assetmanagement;
- Bedrijfscontinuïteit en informatiebeveiliging;
- Projectmatig werken volgens PMC / SSK-ramingen, RISMAN-methodiek: de trainingen voor ca. 100 medewerkers en managers oinden gedurende april – november 2013 plaats;
- Uitwerken en implementeren van verdere besparingsmogelijkheden.
- Integriteit / integer werken en handelen.

Restrisico's

Eind 2013, begin 2014 bevinden zich enkele langlopende, risicovolle dossiers in de fase van afronding. De verwachting is dat bij de eerstvolgende Burap deze als grotendeels afgewikkeld kunnen worden beschouwd. De overige van de in programmabegroting 2013 gepresenteerde restrisico's lopen ook na 2013 door. Het betreft overwegend incidenten met een langdurig afwikkelingstraject. De stand van zaken per restrisico is in dezelfde tabel weergegeven.

Samengevat

Uitgaande van de genomen maatregelen voor risicobeheersing, in combinatie met het positieve jaarrekeningresultaat en hoogte van de algemene reserves kan geconcludeerd worden dat Rijnlands weerstandscapaciteit over 2013 meer dan robuust is gebleken. De genomen maatregelen en de meest actuele stand van zaken van de in de begroting 2013 gepresenteerde restrisico's staan in de volgende tabel.

	Omschrijving risico	Programma en poho	Maatregelen in 2013 en stand van zaken
1	PFOS-sanering Door een calamiteit in 2008 is er op Schiphol grond verontreinigd met PFOS. Rijnland is met betrokken partijen in overleg over (het betalen van het aandeel) van de sanering.	Gezond water / Doornbos	In 2012 heeft een markconsultatie plaatsgevonden om de markt te bevragen naar de saneringsmogelijkheden van de bodem. Dit heeft echter niet het gehoopte resultaat opgeleverd. Daarentegen blijkt uit de eerste resultaten van de pump-and-treat verwerking van het grondwater binnen het in 2012 aangebrachte betonietwand, dat ook op deze wijze sanering plaatsvindt. Er bestaat daarom een reële mogelijkheid dat de provincie zal accepteren dat sanering op deze wijze zal blijven plaatsvinden. De kosten van deze wijze van saneren bedragen ongeveer € 0,2 mln per jaar. Hergebruikwaarden van de grond – van essentieel belang voor Schiphol en mede bepalend voor de mate waarin er gesaneerd moet worden – zijn ook in 2013 nog niet vastgesteld. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 7 augustus 2013 het beroep van Rijnland weliswaar gegrond verklaard, maar daarbij niet eenduidig aangegeven welke instantie verantwoordelijk moet worden gehouden voor de financiële gevolgen van het blusschuimincident: naar het oordeel van de Afdeling had de provincie niet aannemelijk gemaakt dat Rijnland ten tijde van de lozing van het met PFOS verontreinigde water in de bassins kon of had moeten weten dat er bodemverontreiniging zou kunnen ontstaan. Eind 2013 hebben GS van Noord-Holland andermaal het bezwaar van Rijnland tegen te last onder dwangsom ongegrond verklaard. Dit betekent dat in de ogen van GS Rijnland nog steeds bestuursrechtelijk verantwoordelijk moet worden gehouden. Tegen dit besluit heeft Rijnland beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak aangetekend, omdat Rijnland nog steeds van oordeel is dat het in deze niet verantwoordelijk is. Op zijn vroegst eind 2014 zal daarop een uitspraak kunnen volgen. Rijnland heeft voor de afwikkeling een aparte voorziening gevormd (saldo eind 2013: € 2,6 mln). Eventuele onvoorziene meerkosten kunnen geheel of gedeeltelijk uit de algemene reserves gefinancierd worden of via een belastingverhoging.
2	Afwikkeling BTW-constructie De Belastingdienst en Rijnland onderhandelen sinds 2008 over de afwikkeling van de 'BTW-stichting'. De Belastingdienst voert momenteel een langlopend boekenonderzoek uit.	BOD / Pluckel	In afwachting van Rijnlands bezwaar tegen de SBG-naheffingsaanslagen Omzetbelasting Rijnland zijn de kapitaallasten van diverse zuiveringstechnische werken met ca. € 0,25 mln verhoogd, iets dat niet begroot was en met de eerste begrotingswijziging bij Burap 1 in juni 2013 is afgestemd. Tegen deze aanslagen heeft Rijnland voor de volledige bedragen bezwaar gemaakt en de kans op succes van dit bezwaar wordt groot geacht.
3	Kans op meerwerk baggerprojecten Voor de uitvoering van het baggerprogramma is in 2013 ca. € 20,5 mln geraamd. Het betreft ca. 9 grote uitvoeringsprojecten en diverse 'kleintjes'.	Voldoende water / Schouffoer	De begroting 2013 bleek voldoende robuust om de kosten voor de baggerprojecten op te vangen. Wel was Rijnland genoodzaakt om vanwege verschuivingen in de tijd € 3,7 mln extra toe te voegen. De grootste risico is een te ontvangen bijdrage van de RVOB van het afgesloten project "baggeren toevoerkanaal Katwijk".

	Omschrijving risico	Programma en poho	Maatregelen in 2013 en stand van zaken
4	Extra correctief onderhoud In afwachting van de effecten van 'assetmanagement' is er een reële kans dat over 2013 meer correctief onderhoud noodzakelijk is dan in deze begroting is opgenomen. Ook bestaat de kans dat voor een optimaal asset management eerst meer geïnvesteerd moet worden om later de afgesproken besparingen te halen.	Voldoende water / Schouffoer	De kosten voor onderhoud zijn ruim binnen de begroting gebleven. Wel was sprake van een verschuiving tussen zuiveringsbeheer (hoger) en watersysteembeheer (lager). Als gevolg van de bestuurlijk vastgestelde regiostudie H' meer werkt Rijnland langer door met enkele verouderde zuiveringsinstallaties. Onderhoudskosten hiervan liggen dientengevolge hoger, terwijl de eerdere bijbehorende vervangingsinvesteringen zijn verlaagd.
5	Tariefsverhoging opstalrechten Voor de meeste door de VV goedgekeurde verhogingen van opstalrechten van eigendommen is Rijnland genoodzaakt deze via gerechtelijke procedures af te dwingen.	BOD / Pluckel	Geen consequenties voor 2013. In 2012 heeft het Gerechtshof Rijnland op de belangrijkste punten in het gelijk gesteld, onder meer over de tariefsverhoging. De tegenpartij heeft cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. De onzekerheid loopt daarmee nog tot 2014/2015.
6	Persleidingbreuk traject Hoofddorp – Zwanenburg Deze persleiding kende de afgelopen jaren meerdere breuken, de laatste vier vrij recent. Tot nu toe dekte de verzekeringsmaatschappij de schade.	Gezond water / Schouffoer	De insteek van Rijnland is een integrale oplossing die betrouwbaar transport en zuivering garandeert van het afvalwater dat in de Haarlemmermeer wordt geproduceerd. In 2013 heeft Rijnland na onderzoek beheermaatregelen getroffen op het traject Hoofddorp-Zwanenburg Ook in 2013 was er sprake van enkele persleidingbreuken, zoals in Wassenaar. Deze zijn grotendeels vergoed door de verzekeringsmaatschappij. Per schadegeval bedraagt Rijnlands eigen risico € 2.500.
7	Onzeker economisch klimaat De economische onzekerheid zal gedurende 2013 voortduren en leidt wereldwijd tot sociale en maatschappelijke onrust, soms versterkt door de toegenomen politisering in politiek en bestuur. Voor Rijnland kan dit risico's inhouden op de kapitaalmarkt, lagere belastingopbrengsten vanwege meer faillissementen en gestegen prijzen voor schaarser wordende goederen zoals energie.	BOD / Pluckel	De begroting 2013 is voldoende robuust geweest om dit op te vangen. Rente kapitaalmarkt Per saldo lag de rente op in 2013 afgesloten langgeldleningen lager dan wat was begroot. Als gevolg hiervan zijn via de twee begrotingswijzigingen in de Buraps de rentekosten verlaagd. Belastingopbrengsten Het kabinet besloot in 2013 de mogelijkheden voor kwijtschelding te verruimen met kosten voor kinderopvang. Deze werden gedeeltelijk gecompenseerd voor de komende vijf jaren. Verder is per saldo € 0,5 mln meer kwijtgescholden dan begroot als. Beide zijn in de tweede begrotingswijziging afgestemd. Vechtaannemers Tot slot heeft het faillissement van een aannemer beperkte financiële gevolgen gehad. Over het algemeen wordt Rijnland geconfronteerd met meer 'vechtaannemers', met name bij baggerwerken. Rijnland hanteert richting deze bedrijven een hardere opstelling en zal – waar nodig – via aangescherpte aanbestedingscriteria te anticiperen op dergelijke risico's.

	Omschrijving risico	Programma en poho	Maatregelen in 2013 en stand van zaken
8	Overige juridische risico's Naast de rechtszaken voor de opstalrechten kent Rijnland gedurende 2013 enkele juridische risico's lopen. In bijna alle gevallen is sprake van incidenten en lopen (hogere) beroepen. De belangrijkste zijn: • Auteursrechtenkwestie besturingssoftware in poldergemalen; • Bijdrage provincie NH in brug en sluis Spaarndam. Idem dispuut meerwerk aannemer.	Diverse portefeuillehouders	<i>Lopende juridische risico's</i> 1. Auteursrechtenkwestie besturingssoftware poldergemalen De rechtbank verzocht begin 2014 de twee partijen om tot een schikking te komen. In de jaarrekening 2013 is hiermee rekening gehouden. 2. Bijdrage provincie NH brug, sluis Spaarndam In 2014 wordt het overleg met de provincie over een nieuw besluit op ons bezwaarschrift – met inachtneming van de uitspraak van de RvS – voortgezet. In het tussenvonnissen over de arbitrage inzake meerwerk en indexatie staalpijpen is Rijnland eind 2013 grotendeels in het gelijkgesteld. In het eerste kwartaal van 2014 volgt meer duidelijkheid. Ook was in 2013 sprake van nieuwe juridische risico's (o.a. schadeclaims bij kustversterkingen, RO-claim nieuwbouwproject Boskoop. Deze lopen door naar 2014 en hadden geen financiële gevolgen voor 2013. De schadeclaims bij kustversterkingen worden vooralsnog vergoed uit het HWBP-programma.

Doorkijk weerstandsvermogen vanaf 2014 e.v.

De gevolgen van eerder genoemde restrisico's voor 2014 en verder zijn in de programmabegroting 2014 nader uiteengezet. Op basis van de risicoanalyse concludeerde het college in november 2013 "dat de begroting 2014 voldoende robuust is om de financiële gevolgen van mogelijke restrisico's in 2014 op te vangen. Voor de (middel)lange termijn geldt dat de ondergrens voor de algemene reserves (5% van de jaarlijkse exploitatiekosten voor egalisatie) op basis van de huidige inzichten een adequate buffer is voor het opvangen van de financiële gevolgen van lange termijnrisico's.

In het theoretische geval dat de volgende risico's zich alle in 2014 voordoen, kunnen de financiële gevolgen ca. € 4 tot € 5 mln belopen – onder voorbehoud van de afwikkeling van de PFOS-sanering.

Relevant is dat de restrisico's overwegend los van elkaar staan. Een mogelijk domino-effect, dat ze zich gelijk- of volgtijdelijk zullen voordoen, is zeer onwaarschijnlijk.

Ook het komende jaar zijn er legio onzekerheden (zie onder risico 'economische crisis') en is de wereld onvoorspelbaarder dan tevoren.

Financiering

Voor de financiering van de materiële- en financiële vaste activa maakt Rijnland gebruik van interne middelen zoals reserves en voorzieningen en van in voorgaande jaren afgesloten langlopende geldleningen. Voor zover deze middelen niet toereikend zijn, worden de vaste activa gefinancierd met vlottende schuld en nieuwe langgeldleningen. Vlottende schuld bestaat uit aangetrokken kortgeld en het verschil tussen debiteuren en crediteuren.

Het wettelijke kader hierbij is de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) die voorschrijft tot welk bedrag kortlopende geldleningen mogen worden afgesloten. Voor Rijnland betekent deze kasgeldlimiet dat in 2013 de kortgeldschuld gemiddeld per kwartaal maximaal € 44 mln mag bedragen. Ook moet aan de in deze wet beschreven renterisiconorm worden voldaan. Uitgangspunt voor het invoeren van deze renterisiconorm is het streven naar een spreiding van looptijden van langgeldleningen met het oog op een beperking van renterisico's. Rijnland voldoet hier ruim aan. Het in 2013 op langgeld afgeloste bedrag ad. € 34,8 mln blijft ruim binnen de renterisiconorm van € 54,6 mln.

Er zijn bij Rijnland in 2013 geen ontwikkelingen die ten opzichte van voorgaande jaren een relevante invloed uitoefenen op het risicoprofiel, de financiële posities, de vermogenswaarden en de geldstromen. Derhalve kan het risicoprofiel van de Rijnlandse financiering als laag worden gekenschetst. In de leningenportefeuille vaste schuld bevindt zich geen enkele lening met de mogelijkheid van renteherziening tijdens de looptijd. Krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen. Het gemiddelde rentepercentage van de langgeldportefeuille is 2,92%.

Bij de start van 2013 bedroeg de Rijnlandse financieringsbehoefte € 94,7 mln. In de begroting was rekening gehouden met € 46 mln. De financieringsbehoefte is in de loop van 2013 toegenomen tot € 164,3 mln (begroting € 160,9 mln). De specificatie van de mutatie in de financieringsbehoefte van € 69,6 mln. (begroting € 114,7 mln) is als volgt:

Mutatie in de financieringsbehoefte 2013	Jaarrekening	Begroting
Aflossing langgeldleningen	€ 34,8 mln	€ 31,8 mln
Afname reserves en voorzieningen	€ 18,9 mln	€ 23,6 mln
Investerings excl. Baggerwerken (netto)	€ 51,6 mln	€ 95,9 mln
Totaal bestedingen	€ 105,3 mln	€ 151,3 mln
Afschrijvingen	€ 35,7 mln	€ 36,6 mln
Mutatie in de financieringsbehoefte 2013	€ 69,6 mln	€ 114,7 mln

De dekking van de financieringsbehoefte ultimo 2013 van € 164,3 mln is als volgt:

Dekking financieringsbehoefte 2013	Jaarrekening	Begroting
Nieuwe vaste geldleningen	€ 80,0 mln	€ 116,4 mln
Kortgeldleningen	€ 47,6 mln	€ 44,0 mln
Netto vlottende schuld (excl. Kortgeld)	€ 36,7 mln	€ 0,5 mln
Totaal	€ 164,3 mln	€ 160,9 mln

Rijnlands uitgangspunt bij het aantrekken van vreemd vermogen is een zo voordelig mogelijke financiering van de vaste activa, met inachtneming van de financieringsvoorschriften. Conform het delegatie- en mandaatbesluit is het college van dijkgraaf en hoogheemraden gemachtigd tot het aangaan van geldleningen.

De rentepercentages over 2013 bedroegen:

- langlopende geldleningen	2,92% (begroting: 3,40%)
- nieuw afgesloten langgeldleningen	1,71% (begroting: 4,00%)
- af te sluiten kortlopende geldleningen	0,13% (begroting: 2,00%)
- eigen financieringsmiddelen	2,40% (begroting: 2,40%)
- netto vlottende schuld	0,00% (begroting: 0,00%)

Financiering**Financiering**

Renteomslag

Conform de vastgestelde nota vaste activabeleid worden de beschikbare saldi van de reserves en voorzieningen aangewend als intern financieringsmiddel en de rente-omslagpercentages berekend per investeringscategorie. De omslagpercentages 2013 over de gemiddelde boekwaarde zijn als volgt:

- activa Watersysteembeheer	2,64% (begroting: 3,58%)
- activa Zuiveringsbeheer	2,56% (begroting: 3,61%)
- activa Huisvesting en bedrijfsmiddelen	2,64% (begroting: 3,85%)
- gewogen gemiddelde totaal	2,94% (begroting: 3,61%)

Verbonden partijen

Rijnland heeft bestuurlijke en financiële belangen in de volgende verbonden partijen:

HVC	
Naam	GR Slibverwerking 2009
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	gemeenschappelijke regeling
Bestuur en evt. toezicht	Dagelijks bestuur bestaande uit db-leden van deelnemende waterschappen met een voorzitter van Rijnland. Toezicht op HVC door een Raad van commissarissen met 8 leden, waaronder 1 commissaris expliciet namens de waterschappen.
Jaar van oprichting/instelling	GR vanaf 2009
Vertegenwoordiging Rijnland	Hoogheemraad (voorzitter)
Algemene doelstelling / businesscase	Voorzieningszekerheid slibverwerking op een duurzame wijze tegen een aanvaardbare prijs. Zie ook toetsingskader opt-outregeling HVC. Vastgesteld in VV van 26-1-2011
Beoogde resultaten voor 2013	Verwerkingsprijs onder gegarandeerd maximumniveau; standpunten van de GR uitdragen in de AVA van de GR in juli en december; een visie te ontwikkelen over de samenwerking tussen de GR deelnemende waterschappen en andere waterschappen om de gewenste transitie van verbranding van slib als afval naar de productie van energie en grondstoffen te bevorderen.
Gerealiseerde resultaten 2013	Verwerkingsprijs onder gegarandeerd niveau gerealiseerd. In 2013 werd aandeelhouderschap B (beperkte garantiestelling) voor de waterschappen geëffectueerd in de VV van Rijnland en AVA van HVC.
Eigen vermogen (peildatum)	€ 0 (eind 2012)
Vreemd vermogen (peildatum)	€ 0,02 mln (eind 2012)
Rijnlands financieel belang	Deelneming in HVC via GR € 11.345
Wijziging in Rijnlands belang?	Nee
Ontwikkelingen	De omzetting in een volwaardig aandeelhouderschap kon in 2012 niet worden gerealiseerd op grond van de wetgeving over de wettelijke taken van de waterschappen. In 2013 wordt een oplossing gezocht voor een passend definitief aandeelhouderschap van de voormalige DRSH-waterschappen.

NWB	
Naam	Nederlandse Waterschapsbank
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	NV
Bestuur en evt. toezicht	Drie hoofddirectie, onder toezicht van Raad van commissarissen met 8 leden
Jaar van oprichting/instelling	1953 (na de watersnoodramp)
Vertegenwoordiging Rijnland	Hoogheemraad in Algemene vergadering van Aandeelhouders
Algemene doelstelling / businesscase	De aandelen van de NWB zijn voor 81% in handen van de waterschappen, waaronder Rijnland. Hiermee is Rijnland verzekerd van een efficiënte en effectieve toegang tot geld- en kapitaalmarkten.
Beoogde resultaten voor 2013	Voorzieningszekerheid financiering tegen de laagst mogelijke prijs.
Gerealiseerde resultaten 2013	De NWB financiert Rijnland nog steeds op de meest voordelige wijze. Er zijn vooralsnog geen betere partijen in dit opzicht voorhanden.
Eigen vermogen (peildatum)	€ 1.226 mln (eind 2012)
Vreemd vermogen (peildatum)	€ 74.858 mln (eind 2012)
Rijnlands financieel belang	Deelneming € 825.000, vanaf 2012 tot nader order geen dividenduitkering meer vanwege vereiste vermogensopbouw op grond van Basel-3 voorschriften
Verandering Rijnlands belang?	Nee
Ontwikkelingen	Aandelenpakket handhaven. Vanwege de economische crisis zijn er strengere internationale richtlijnen (Basel 3) waardoor voorlopig geen dividend aan de aandeelhouders wordt uitgekeerd.

Meergrond	
Naam	MeerGrond be- en verwerking van baggerspecie
Vestigingsplaats	Hoofddorp
Rechtsvorm	Vof
Bestuur en evt. toezicht	Drie bestuursleden, managementteam bestaande uit 4 leden
Jaar van oprichting/instelling	1999
Vertegenwoordiging Rijnland	Hoogheemraad in bestuur en ambtenaar in MT
Algemene doelstelling / businesscase	Op een kosteneffectieve manier baggerspecie te verwerken. Oorspronkelijke doelstelling (voorzieningszekerheid) is achterhaald. Nu wordt gestreefd naar een bedrijfseconomisch verantwoorde beëindiging van het bedrijf.
Beoogde resultaten voor 2013	Financieel resultaat minimaal break-even. Overeenkomst met gemeente Haarlemmermeer tot stand gebracht tot beëindiging, inrichting als onderdeel van Park-21 en overdracht.
Gerealiseerde resultaten 2013	De overeenkomst met de gemeente is ondertekend. Het resultaat van de bedrijfsvoering is net boven nul (in ieder geval geen verlies). Er is gestart met de voorbereiding van de sluiting van het depot en de aanleg van dit deel van het park.
Eigen vermogen (peildatum)	De einddatum 2017 wordt gehaald.
Vreemd vermogen (peildatum)	-/- € 0,2 mln (eind 2012)
Rijnlands financieel belang	€ 3,3 mln. (eind 2012)
Wijziging in Rijnlands belang?	Waarde participatie € 60.000
Ontwikkelingen	Nee
	Nog steeds is de intentie om het depot in 2017 beëindigd te hebben en overgedragen aan de gemeente Haarlemmermeer als ingericht onderdeel van het beoogde Park21.

SBG	
Naam	Stichting Beheer van het Gemeeneland
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Stichting
Bestuur en evt. toezicht	Vijf bestuursleden (waarvan vier in functie)
Jaar van oprichting/instelling	1994
Vertegenwoordiging Rijnland	Twee hoogheemraden in bestuur
Algemene doelstelling / businesscase	Erfgoedbeheer waarbij twee historische panden voor onbepaalde tijd in beheer zijn genomen.
Beoogde resultaten voor 2013	niet vastgelegd.
Gerealiseerde resultaten 2013	De onderhandelingen over een mogelijk compromis zijn afgerond, maar hebben niet geleid tot een gunstig resultaat. Tegen de BTW-aanslagen van de belastingdienst (SBG) heeft Rijnland voor de volledige bedragen bezwaar gemaakt.
Eigen vermogen (peildatum)	€ 3,3 mln (eind 2012)
Vreemd vermogen (peildatum)	€ 9,1 mln (eind 2012)
Rijnlands financieel belang	Stichting, daarom geen participatie
Wijziging in Rijnlands belang?	Nee
Ontwikkelingen	Het Polderhuis te Hoofddorp wordt door SBG verhuurd aan Rijnland. Onderhuur van het Polderhuis aan de gemeente Haarlemmermeer is beëindigd zodat de opbrengst hieruit wordt gemist (€ 85.000 per jaar)
UvW	
Naam	Unie van Waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Bestuur en evt. toezicht	Zes bestuursleden o.l.v. 1 voorzitter. Alle 25 waterschappen zijn in de ledenvergadering vertegenwoordigd.
Jaar van oprichting/instelling	onbekend
Vertegenwoordiging Rijnland	Dijkgraaf in bestuur UvW
Algemene doelstelling / businesscase	Ontwikkeling gemeenschappelijk beleid, lobby en werkgeversorganisatie (verplicht lidmaatschap)
Beoogde resultaten voor 2013	Uitvoering Bestuursprogramma en Bestuursakkoord Water
Gerealiseerde resultaten 2013	Uitvoering van het Bestuursakkoord Water zoals dat in 2011, in overleg met Rijk, VNG en IPO is afgesproken en Bestuursprogramma uitgevoerd
Eigen vermogen (peildatum)	€ 2,8 mln (eind 2012)
Vreemd vermogen (peildatum)	€ 11,6 mln (eind 2012)
Rijnlands financieel belang	Contributie 2013: € 0,5 mln
Verandering Rijnlands belang?	Nee
Ontwikkelingen	Geen belangrijke ontwikkelingen
HWH	
Naam	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	GR
Bestuur en evt. toezicht	24 leden
Jaar van oprichting/instelling	2013
Vertegenwoordiging Rijnland	Hoogheemraad in Dagelijks Bestuur
Algemene doelstelling / businesscase	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 24 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen.
Beoogde resultaten voor 2013	Verdere professionalisering van de interne organisatie; betere tijdsplanning van de projecten en betere resultaatbeschrijvingen van die projecten. Er loopt een brede discussie over het Waterschapshuis 2,0, nieuwe stijl.
Gerealiseerde resultaten 2013	De GR is nu een feit. In 2013 zijn de uitgangspunten voor Het Waterschapshuis 2,0 vormgegeven
Eigen vermogen (peildatum)	€ 2,3 mln (eind 2011)
Vreemd vermogen (peildatum)	€ 16,9 mln (eind 2011)
Rijnlands financieel belang	Kosten 2013: € 0,8 mln.
Wijziging in Rijnlands belang?	Nee
Ontwikkelingen	Rijnland stuurt nu intensiever op de door Het Waterschapshuis te behalen resultaten.

Aquon	
Naam	Aquon, instituut voor wateronderzoek en advies
Vestigingsplaats	Den Bosch
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR)
Bestuur en evt. toezicht	Negen bestuursleden waaruit een voorzitter gekozen
Jaar van oprichting/instelling	2011
Vertegenwoordiging Rijnland	Hoogheemraad in bestuur
Algemene doelstelling / businesscase	Schaalvergroting welke leidt tot vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.
Financiële doelstelling in business case	Voor 2013 is voor het meetprogramma van 2,3 miljoen ILOWpunten een bijdrage van € 3,4 miljoen voorzien, bestaande uit vergoeding kosten meetnet, vereveningsbijdrage (ingroeimodel voor alle deelnemers) en garantieregeling (lagere meetnetuitvoering dan eerder aangenomen). Ter vergelijking, voortbestaan eigen laboratorium is in businesscase becijferd op € 4,4 miljoen.
Beoogde resultaten voor 2013	De doorontwikkeling van de organisatie op het gebied van het concentreren van de werkzaamheden, van vijf naar drie vestigingen, het vervangen van de vier separate LIMS-systemen (ICT) door één nieuwe LIMS-systeem en de harmonisatie van de onderzoeksmethoden.
Gerealiseerde resultaten 2013	In de aangepaste begroting 2013 zijn alle incidentele posten opgenomen voor huisvesting, voor de vertraging in de ontwikkeling van LIMS en daardoor voor de inefficiënties binnen de primaire processen. Dit betekent voor Rijnland een extra bijdrage van € 0,6 miljoen.
Eigen/Vreemd vermogen	Geen eigen vermogen, vreemd vermogen € 5,3 miljoen balansdatum 31-12-2012.
Rijnlands financieel belang	Deelnemer Gemeenschappelijke Regeling. Kosten 2013: € 4,1 mln.
Wijziging in Rijnlands belang?	Nee
Ontwikkelingen	Medio 2013 is onder leiding van de interimdirecteur orde op zaken gesteld. De focus is teruggebracht op het primaire proces en de financiën. Aquon heeft de betreffende laboratoriumpanden aangekocht, waaronder het pand in Leiden. De ontwikkelingen in een nieuw informatiesysteem voor laboratoria (LIMS) is tijdelijk stopgezet.

BSGR	
Naam	Belastingen samenwerking Gouwe-Rijnland
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR)
Bestuur en evt. toezicht	Negen bestuursleden waaruit een voorzitter gekozen
Jaar van oprichting/instelling	2009
Vertegenwoordiging Rijnland	Twee hoogheemraden in bestuur
Algemene doelstelling / businesscase	Uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency samenwerken bij de beleidsvoorbereiding, heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen, alsmede bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en het beheer en de uitvoering van vastgoedinformatie.
Financiële doelstelling in business case	Voor 2013 is een bijdrage van € 3,7 miljoen voorzien, waarvan € 0,2 miljoen voor de transitiefase.
Beoogde resultaten voor 2013	Per 1 januari 2013 zijn twee nieuwe gemeenten te weten Bodegraven-Reeuwijk en Katwijk aangesloten. Het jaar 2013 zal in het teken staan van het op orde brengen van de zogenaamde harde fundamenteën van de organisatie; bestanden, AO/IC, P&C cyclus, werkvoorraden en noodzakelijke (wettelijke) projecten. Tevens zal in het bedrijfsplan 2013 terugkoppeling worden gegeven op de kwalitatieve afspraken in de DVO.
Gerealiseerde resultaten 2013	In 2013 heeft de BSGR voor de nieuw toetredende gemeenten en de andere deelnemers veel extra aandacht besteed aan het verder optimaliseren van de werkprocessen en de gegevensbestanden. Deze verbeteringen hebben er toe geleid dat de oplegging kwalitatief verbeterd is. Tevens zijn de achterstanden verder weggewerkt.
Eigen/Vreemd vermogen	Het jaarrekeningresultaat van 2013 van € 1,1 miljoen wordt toegevoegd aan de algemene reserve (€ 0,1 mln), gebruikt voor projecten (€ 0,3 mln) en geïnvesteerd in organisatieontwikkeling (€ 0,7 mln)
Rijnlands financieel belang	Deelnemer Gemeenschappelijke Regeling. Kosten 2013: € 3,9 mln (34% bijdrage), waarvan € 0,1 transitiekosten.
Wijziging in Rijnlands belang?	Door toetreding van 2 nieuwe partners is aandeel Rijnland gedaald naar 34% (was 40%). Er zijn geen gevolgen voor de zeggenschapsverhoudingen.
Ontwikkelingen	De afspraken rondom gegevensleveringen zijn vastgelegd in overeenkomsten (GLO's)

Bedrijfsvoering

Resultaten

Activiteiten

De resultaten van de programma's Veiligheid, Voldoende water en Gezond water zijn behalve de hieronder genoemde uitzonderingen conform de afspraken uit de begroting. De uitzonderingen zijn:

- De zandsuppletie bij de kustversterking verliep sneller dan verwacht, wat een bijstelling heeft veroorzaakt van de aanvankelijke raming voor 2013.
- Het programma voor de kadeverbeteringen loopt op schema, met enige overschrijding doordat enkele trajecten in de uitvoering van najaar 2013 naar 2014 doorschuiven.
- Voor het tactische doel Schoon, Helder, Zoetwater zijn in 2013 minder projecten uitgevoerd dan gepland, omdat ondermeer landelijke richtlijnen voor de waterkwaliteit van kleine wateren (buiten KRW water lichamen) pas in de loop van 2013 beschikbaar zijn gekomen, en omdat financiering van zwemwater maatregelen nog niet rond is met beoogde partners.
- Voor wat betreft renovatie van afvalwaterzuiveringen (AWZI's) en persgemalen is er minder uitgegeven dan begroot. Dit komt o.a. door stopzetting van de nieuwbouw van AWZI Aalsmeer

Exploitatie

Het programmajaarverslag 2013 sluit ten opzichte van de 2^e Burap met een positief exploitatieresultaat van € 2,8 mln. Het overschot heeft vooral betrekking op de taakuitoefening.

Investerings

De werkelijke bruto-investeringen in 2013 ad € 109,6 mln (inclusief baggerwerken) liggen uiteindelijk € 0,7 mln (0,6%) hoger dan hetgeen is gepland in de programmabegroting (begroot: € 108,9 mln). In de 2^e Burap 2013 (januari t/m augustus) was nog rekening gehouden met een realisatie van € 113,0 mln.

Organisatieontwikkeling

Mede naar aanleiding van discussie in de VV over de overschrijdingen in het project Baggeren Katwijk is de organisatie in 2013 gestart met een verbetertraject. Dit traject heeft zowel een bestuurlijke verbeteragenda als een organisatie verbetertraject op het oog. Daarnaast is in 2013 het Management Development programma (MD3) verder uitgevoerd. Doorontwikkelen van leiderschap en coachen van medewerkers stonden hierin centraal, gericht op ruimte geven, resultaatgerichtheid en het omgaan met veranderingen. Het MD-programma is grotendeels uitgevoerd, maar kent voor MT en DT nog enkele bijeenkomsten in 2014 en zal in maart 2014 in zijn geheel worden afgerond. Ook is er in 2013 verder gebouwd aan de Rijnland Aquademie. De doelstellingen van de Aquademie zijn onveranderd: kennisbehoud en kennisdeling, efficiency in de bedrijfsvoering en (externe) samenwerking. Het afgelopen jaar is een belangrijke aanzet gemaakt voor de professionalisering van het opleidingsaanbod.

Innovatie

Onze innovatiestrategie is door de VV vastgesteld in november. Daarbij volgen we drie lijnen: innovaties stimuleren, etaleren en meer focus aanbrengen door innovatieprogramma's. Er is tevens besloten tot het instellen van een innovatiefonds (zijnde een bestemmingsreserve). Het jaar 2014 zal gebruikt worden om een start te maken met het uitvoeren van de voorgestelde acties. Vaak wordt daarbij aansluiting gezocht bij STOWA, kennisinstellingen, het (regionale) bedrijfsleven of andere partners, zoals de regionale samenwerking in Holland-Rijnland.

Duurzaamheid

Rijnland is als een duurzame ondernemer aan de slag gegaan met mogelijkheden voor duurzame energie-opwekking via zonnepanelen, Osmose-onderzoek/Blue Energy en de WKK's op AWZI Leiden-noord en Leiden ZW. Aanpassingen in het centrale kantoorgebouw t.b.v. energiereductie zijn gerealiseerd. Rijnland is trekker en voorloper bij de landelijke implementatie van de aanpak duurzaam GWW. Dat betekent dat we onder andere meewerken aan het Gemaal van de Toekomst.

Integriteit

De afgelopen 2 jaren na het vaststellen van het integriteitsbeleid is hard gewerkt om genoemd beleid te implementeren binnen Rijnland. We kunnen vaststellen dat we aan acht van de dertien basismethoden vastgesteld in de 'Modelaanpak basismethoden integriteit openbaar bestuur en politie' volledig voldoen.

De vijf basismethoden waaraan gedeeltelijk wordt voldaan, zijn vertaald in nog uit te voeren acties die in het actieplan van 2014 zijn opgenomen. Het beleidsplan dat gebaseerd is op genoemde basismethoden voldoet nog als kapstok en behoeft geen aanpassing.

Samenwerkingsverbanden

De samenwerking met andere waterschappen en andere organisaties stond in 2013 hoog op de agenda. Op 21 mei 2013 is een bestuurlijk akkoord gesloten tussen de drie colleges van HHSK, HHD en HHR voor verdergaande samenwerking. Op vele andere terreinen wordt inmiddels ook samengewerkt tussen de drie waterschappen, overigens in diverse gevallen ook met meer waterschappen. Een verdere verkenning met HDSR om de samenwerking verder uit te werken is gaande. Relevant is dat het college van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) besloten heeft te willen aansluiten bij de drie waterschappen. Met betrekking tot de samenwerking met het Waterschapshuis heeft het bestuur van Het Waterschapshuis een richtinggevend besluit genomen. Naast de collectieve en wettelijk verplichte taken blijft er ruimte voor facultatieve taken, waar niet alle waterschappen aan meedoen. Verder heeft Rijnland in 2013 geparticipeerd in drie internationale projecten.

Risicomanagement

Risicomanagement staat niet op zichzelf, maar is afgeleid van de strategie, werkwijzen en diverse projecten binnen Rijnland. Mede door het project 'baggeren Katwijks Kanaal e.o.' is gedurende 2013 risicomanagement een expliciet uitgangspunt geweest in de volgende activiteiten:

- assetmanagement: zie stand van zaken onder 'voldoende water';
- bedrijfscontinuïteit en informatiebeveiliging;
- projectmatig werken volgens PMC / SSK-ramingen, RISMAN-methodiek: circa honderd - medewerkers en managers hebben een cursus gevolgd;
- nader uitwerken van besparingsmogelijkheden;
- integriteit / integer werken en handelen.

Overigen

Alle interne controles en audits zijn conform planning uitgevoerd. Uit de interne controles over 2013 kwam naar voren dat de organisatie qua rechtmatigheid nog meer taakvolwassen is geworden. Begin 2013 heeft de VV alle aanbevelingen van de audits naar het project 'baggeren Katwijks Kanaal e.o.' overgenomen. Van de audit 'Purchase to Pay (P2P)' heeft de directie eveneens alle aanbevelingen overgenomen. Verder zijn audits gestart naar de doelmatigheid van stedelijke waterplannen en energiereductie voor zuiveringstechnische werken. Deze zijn het eerste kwartaal van 2014 gereed. Hetzelfde gaat op voor navolgingsonderzoeken naar de doelmatigheid van kadeverbeteringswerken en projectbeheersing.

Voor de overige bedrijfsvoeringzaken wordt verwezen naar het gestelde onder programma Bestuur, organisatie en dienstverlening en de paragraaf personele ontwikkelingen.

Het EMU-saldo

In het kader van de Economische en Monetaire Unie (EMU) is onder andere vastgelegd dat het overheidstekort van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Er is sprake van een tekort als overheden in een jaar meer uitgeven dan ontvangen. Rijnland is als medeoverheid (net als andere decentrale overheden) medeverantwoordelijk voor het Nederlandse EMU-saldo. In Unieverband is daarom afgesproken dat alle waterschappen in de begroting en de jaarrekening een bijlage opnemen waaruit hun bijdrage aan het EMU-saldo blijkt. Lastig hierbij is dat het EMU-saldo is gebaseerd op het door de centrale overheid gehanteerde boekhoudstelsel (het transactiestelsel), terwijl waterschappen net als de andere decentrale overheden het baten- en lastenstelsel gebruiken. De informatie van de waterschappen moet daarom worden ‘vertaald’ met behulp van het onderstaande overzicht.

EMU-saldo (x € 1 mln)	Jaarrekening 2013	Begroting 2013	Jaarrekening 2012
1. EMU-exploitatiesaldo			
Voordelig jaarrekening resultaat	2,8	0,0	2,4
Bij: Rente toevoeging reserves	1,1	1,0	1,5
Bij: Toevoeging aan reserves	34,9	33,0	2,1
Af: Ontrekkingen aan reserves	-/- 43,1	-/- 42,6	-/- 17,7
	-/- 4,3	-/- 8,6	-/- 11,7
2. Invloed investeringen			
Bruto-investeringsuitgaven	-/- 83,1	-/- 108,8	-/- 80,4
Investeringssubsidies	31,6	13,0	6,6
Verkoop materiële en immateriële activa	0,0	0,0	0,0
Afschrijvingen	35,7	35,5	36,2
	-/- 15,8	-/- 60,3	-/- 37,6
3. Invloed voorzieningen			
Toevoeging aan voorziening	10,2	6,3	16,4
Ontrekkingen aan voorzieningen	0,0	0,0	-/- 1,1
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/- 24,9	-/- 21,3	-/- 32,7
	-/- 14,7	-/- 15,0	-/- 17,4
4. Deelnemingen en aandelen			
Boekwinst	0,0	0,0	0,0
Boekverlies	0,0	0,0	0,0
	0,0	0,0	0,0
Bijdrage Rijnland aan het EMU-exploitatiesaldo	-/- 34,8	-/- 83,9	-/- 66,7

Uit het bovenstaande blijkt dat Rijnland op transactiebasis in 2013 meer uitgeeft dan ontvangt. Dit is vooral het gevolg van investeringsuitgaven.

Topinkomens

Op grond van de wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi)publieke sector moet melding worden gemaakt van het totaal van uitkeringen indien deze meer bedragen dan de in deze wet gestelde Norm. In 2013 is dit niet voorgekomen. Verder dienen de volgende gegevens te worden gemeld van de Secretaris Algemeen Directeur:

Naam:	A. Haitjema
Beloning:	€ 147.181
Belastbare onkosten vergoedingen	€ 444
Beloningen betaalbaar op termijn (werkgeversdeel pensioen)	€ 12.097
Functie	Secretaris Algemeen Directeur
De duur en omvang van het dienstverband	40 uren werkweek heel 2013

2. JAARREKENING 2013

2.0 ALGEMEEN

Algemene ontwikkelingen 2013

Vanwege het naar voren verschuiven van kosten en naar achteren verschuiven van de opbrengsten van baggerprojecten is ten laste van het resultaat 2013 een extra storting in het baggerfonds gedaan van € 3,7 mln. Als gevolg van gewijzigde rekenrente is de voorziening wachtgeld- en pensioenverplichtingen dagelijks bestuur met € 0,3 mln extra verhoogd.

Daarentegen is de opbrengst uit de verkoop van eigendommen positief beïnvloed door een boekwinst uit de verkoop van het laboratoriumgebouw aan Aquon van € 1,8 mln. Wel is deze boekwinst beïnvloed door eenmalige frictiekosten huisvesting Aquon van € 0,6 mln.

Voor het overige zijn er geen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de programmabegroting zijn gehanteerd.

Stelselwijziging

Conform de begroting is de jaarlijkse HWBP-bijdrage van € 6,4 mln in 2013 volledig in de exploitatie verantwoord. De HWBP-bijdrage 2011 en 2012 zijn geactiveerd en worden in 30 jaar afgeschreven. Deze bijdrage loopt op naar € 14,3 mln vanaf 2015. Het niet langer activeren van deze bijdrage heeft een positief effect op de kapitaallastenfuik en de hoogte van het Emu-saldo. Op de lange termijn levert het een besparing op van € 9 mln per jaar op de exploitatie.

Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen

1 Materiële en immateriële vaste activa

De materiële en immateriële vaste activa (inclusief onderhanden werken) zijn in de balans opgenomen op basis van historische kostprijs verminderd met de kapitaalbijdragen van derden en de lineaire afschrijving op basis van de economische levensduur. Het beleid voor de waardering en afschrijving van activa is vastgelegd in de Nota vaste activabeleid.

2 Financiële vaste activa

Met uitzondering van de deelneming in MeerGrond v.o.f. zijn de financiële vaste activa en de voorraden in de balans opgenomen op basis van historische kostprijs, dan wel duurzaam lagere marktwaarde. De invloed van Rijnland in MeerGrond is van zodanige betekenis (1/3^e belang en 1/3^e zeggenschap) dat de deelneming in deze vennootschap onder firma is gewaardeerd tegen 1/3 van de netto-vermogenswaarde. MeerGrond exploiteert een baggerdepot. Naast het opslaan en bewerken van (verontreinigde) bagger, is het bedrijf bezig met het afzetten van bagger uit het depot op de hergebruikmarkt.

3 Reserves en voorzieningen

Het beleid ten aanzien van de vorming, de besteding en de omvang van de reserves en voorzieningen is vastgelegd in de Nota reserves en voorzieningen.

Voor de hoogte van de algemene reserves zijn de volgende criteria geformuleerd:

- De algemene reserves moet een ondergrens hebben die is afgeleid van de jaarlijkse exploitatiekosten.
- De weerstandscapaciteit moet een afgeleide zijn van de belangrijkste risico's.

De bestemmingsreserves zijn reserves waaraan de VV een bepaalde bestemming heeft gegeven. Een onderdeel hiervan zijn de egaliseringsreserves die dienen om ongewenste schommelingen in de belastingtarieven op te vangen.

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs te schatten;
- op balansdatum aanwezige risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, indien die kosten hun oorsprong vinden in het begrotingsjaar of een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot een gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren (art. 4.54 van het Waterschapsbesluit).

4 Vlottende activa en passiva

De vorderingen, overlopende activa en passiva, liquide middelen en de langlopende en kortlopende schulden zijn op basis van de nominale waarden gewaardeerd. Bij de belastingdebiteuren wordt voor de verwachte oninbaarheid een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt berekend door van de netto belastingopbrengst, met behulp van ervaringscijfers, een percentage te reserveren.

5 Resultaatbepalingsgrondslagen

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten opgenomen op het moment waarop deze opeisbaar zijn.

2.1 EXPLOTATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S (bedragen x € 1 mln)

EXPLOITATIEREKENING NAAR PROGRAMMA'S (bedragen x € 1 mln)

No.	Omschrijving	Jaarrekening 2013	Begroting na wijziging 2013	Begroting 2013	Jaarrekening 2012
		€		€	€
	<u>Netto kosten van de programma's</u>				
1.	Veiligheid	16,1	17,4	18,5	9,4
2.	Voldoende water	44,0	42,4	43,6	48,0
3.	Gezond water	72,8	74,5	73,8	75,2
4.	Bestuur, organisatie en dienstverlening	28,5	30,3	31,5	29,8
	Totaal netto kosten van de programma's	161,4	164,6	167,4	162,4
	Waterschapsbelastingen	157,1	157,4	158,1	150,7
	Resultaat voor bestemming	-/- 4,3	-/- 7,2	-/- 9,3	-/- 11,7
	Onttrekkingen aan reserves	0,9	0,9	0,9	1,4
	Egalisatie van tarieven	8,4	8,4	8,4	16,3
	Toevoeging rente aan reserves	-/- 1,1	-/- 1,0	0,0	-/- 1,5
	Toevoeging algemene reserves	-/- 1,1	-/- 1,1	0,0	-/- 2,1
	Nog te bestemmen resultaat	2,8	-/- 0,0	-/- 0,0	2,4

Door de invoering van de wet modernisering waterschapsbestel zijn de activiteiten van Rijnland ondergebracht in vier programma's. Het betreft:

1. Veiligheid
2. Voldoende water
3. Gezond water
4. Bestuur, organisatie en dienstverlening (BOD)

Analyse begrotingsoverschrijding per programma

Van de programma's Veiligheid, Gezond water en Bestuur, organisatie en dienstverlening zijn de netto lasten lager dan begroot. Deze programma's hebben derhalve geen begrotingsoverschrijding.

De netto lasten van het programma Voldoende water zijn € 1,6 mln (3,8%) hoger dan begroot. Dit valt ruim binnen de marge van 10% en betreft dus geen onrechtmatigheid.

2.2 EXPLOITATIEREKENING NAAR TAKEN (bedragen x € 1 mln)

Omschrijving	Jaarrekening		Begroting na wijziging		Begroting		Jaarrekening	
	2013		2013		2013		2012	
	€		€		€		€	
<u>Zuiveringsbeheer</u>								
Netto-kosten	75,2		77,4		77,4		77,5	
Dividenden en overige algemene opbrengsten	0,0		0,0		0,0		0,0	
Onvoorzien	0,0		0,1		0,1		0,0	
Totaal netto-lasten	75,2		77,5		77,5		77,5	
<u>Waterschapsbelastingen</u>								
Kwijtschelding en oninbaar	-/-	3,0	-/-	3,1	-/-	2,8	-/-	2,6
Opbrengst betekenis-kosten	0,0		0,0		0,0		0,0	
Belastingopbrengsten	79,6		79,9		80,0		77,6	
Totaal waterschapsbelastingen	76,6		76,8		77,2		75,0	
Resultaat Zuiveringsbeheer	1,4		-/-	0,7	-/-	0,3	-/-	2,5
Onttrekkingen aan reserves	0,4		0,4		0,4		0,6	
Egalisatie van tarieven	0,0		0,0		0,0		2,9	
Toevoeging rente aan reserves	-/-	0,5	-/-	0,4	0,0		-/-	0,7
Toevoeging algemene reserves	0,8		0,8		0,0		-/-	1,0
Nog te bestemmen resultaat	2,1		0,1		0,1		-/-	0,7
<u>Watersysteembeheer</u>								
Netto-kosten	86,2		87,0		89,8		84,9	
Dividenden en overige algemene opbrengsten	0,0		0,0		0,0		0,0	
Onvoorzien	0,0		0,1		0,1		0,0	
Totaal netto-lasten	86,2		87,1		89,9		84,9	
<u>Waterschapsbelastingen</u>								
Kwijtschelding en oninbaar	-/-	2,7	-/-	2,5	-/-	2,4	-/-	2,4
Opbrengst betekenis-kosten	0,0		0,0		0,0		0,0	
Belastingopbrengsten	83,2		83,1		83,3		78,1	
Totaal waterschapsbelastingen	80,5		80,6		80,9		75,7	
Resultaat Watersysteembeheer	-/-	5,7	-/-	6,5	-/-	9,0	-/-	9,2
Onttrekkingen aan reserves	0,5		0,5		0,5		0,8	
Egalisatie van tarieven	8,4		8,4		8,4		13,4	
Toevoeging rente aan reserves	-/-	0,6	-/-	0,6	0,0		-/-	0,8
Toevoeging algemene reserves	-/-	1,9	-/-	1,9	0,0		-/-	1,1
Nog te bestemmen resultaat	0,7		-/-	0,1	-/-	0,1	3,1	
Totaal nog te bestemmen resultaat	2,8		0,0		-/-	0,0	2,4	

Hierna worden de resultaten ten opzichte van de primaire begroting toegelicht.

Toelichting Exploitatierekening naar kostendragers**Zuiveringsbeheer**Netto-lasten

De netto-lasten zijn € 2,3 mln lager dan begroot. Voor € 0,5 mln is dit veroorzaakt doordat de rente die toegevoegd wordt aan de reserves met ingang van 2012 niet meer verantwoord worden in de exploitatiekosten. Verder is dit vooral veroorzaakt door lagere kapitaallasten (met name lagere rentelasten) en kosten elektriciteit van in totaal € 2,2 mln. Ook vallen de doorberekening van indirecte afdelingskosten lager uit (€ 0,2 mln). Daarentegen zijn er hogere kosten voor slibafvoer en bemonstering en analyse.

Waterschapsbelastingen

Het nadelige verschil van € 0,6 mln betreft vooral minder opgelegde aantallen vervuilingseenheden huishoudens dan begroot. Ook is er bij de zuiveringsheffing huishoudens in 2013 meer gebruik van kwijtschelding door economische crisis en wettelijke verruiming (kinderopvang).

WatersysteembeheerNetto-lasten

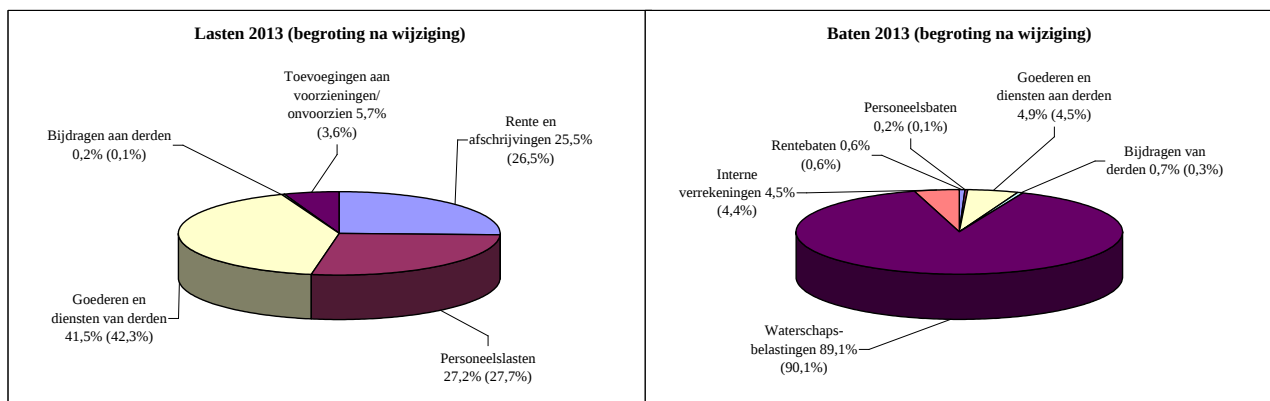
De netto-lasten zijn € 3,7 mln lager dan begroot. Voor € 0,6 mln is dit veroorzaakt doordat de rente die toegevoegd wordt aan de reserves met ingang van 2012 niet meer verantwoord worden in de exploitatiekosten. Verder is dit hoofdzakelijk veroorzaakt door lagere kapitaallasten en doorbelaste indirecte afdelingskosten. Ook zijn er in 2013 lagere onderhoudskosten en bijdrage muskusrattenbeheer en is er een hogere opbrengst uit de verkoop van eigendommen. Daarentegen is er € 3,7 mln extra gestort in de baggervoorziening vanwege verschuivingen van kosten en opbrengsten van een aantal baggerprojecten.

Waterschapsbelastingen

Het nadeel van € 0,4 mln is met name ontstaan doordat bij de ingezetenenomslag meer gebruik is gemaakt van kwijtschelding door de economische crisis en wettelijke verruiming (kinderopvang). Ook blijft opbrengst verontreinigingsheffing over de jaren 2011-2013 structureel achter door onder andere faillissementen bij bedrijven en leegstand van kantoren. Daarentegen is de opbrengst gebouwd € 0,5 mln hoger dan begroot door met name nog op te leggen aanslagen over oude jaren.

2.3 EXPLOITATIEREKENING NAAR KOSTEN- EN OPBRENGSTSOORTEN (bedragen x € 1 mln)

No.	Omschrijving	Jaarrekening 2013 €	Begroting na wijziging 2013 €	Begroting 2013 €	Jaarrekening 2012 €
	<u>LASTEN</u>				
1.	Rente en afschrijvingen	46,0	48,0	50,9	46,9
2.	Personeelslasten	49,2	50,3	49,5	48,9
3.	Goederen en diensten van derden	75,0	76,9	75,1	71,0
4.	Bijdragen aan derden	0,3	0,2	0,2	0,2
5.	Toevoegingen aan voorzieningen/onvoorzien	10,2	6,5	6,4	16,4
	<u>Totaal lasten</u>	180,7	181,9	182,1	183,4
	<u>BATEN</u>				
6.	Financiële baten	1,0	1,0	1,0	1,5
7.	Personeelsbaten	0,4	0,2	0,3	0,3
8.	Goederen en diensten aan derden	8,7	7,8	6,3	9,8
9.	Bijdragen van derden	1,2	0,5	0,2	1,5
10.	Waterschapsbelastingen	157,1	157,4	158,1	150,7
11.	Interne verrekeningen	8,0	7,8	6,9	7,9
	<u>Totaal baten</u>	176,4	174,7	172,8	171,7
	<u>Saldo baten en lasten</u>	-/- 4,3	-/- 7,2	-/- 9,3	-/- 11,7
12.	Onttrekkingen aan reserves	0,9	0,9	0,9	1,4
13.	Egalisatie van tarieven	8,4	8,4	8,4	16,3
14.	Toevoeging rente aan reserves	-/- 1,1	-/- 1,0	0,0	-/- 1,5
15.	Toevoeging algemene reserves	-/- 1,1	-/- 1,1	0,0	-/- 2,1
16.	Resultaat	2,8	0,0	0,0	2,4

Hierna worden de resultaten ten opzichte van de primaire begroting globaal toegelicht.

Toelichting Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten (bedragen x 1 mln)**1. Rente en afschrijvingen**

Exploitatierekening	€ 46,0
Begroting	€ <u>50,9</u>
Voordelig verschil	€ <u><u>4,9</u></u>

Het voordelige verschil is voor € 1,1 mln veroorzaakt doordat de rente die toegevoegd wordt aan de reserves niet meer verantwoord worden in de exploitatiekosten, maar afzonderlijk onder punt 14. Rente toevoeging aan reserves.

Het resterende voordelige verschil van € 3,8 mln is ontstaan doordat de werkelijke (gemiddelde) rentepercentages voor de kortlopende en de afgesloten langlopende geldleningen lager zijn dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Ook zijn er subsidiegelden in 2013 vooruit ontvangen. Tevens is het bedrag van de afgesloten langgeldleningen lager.

2. Personeelslasten (incl. kosten bestuur)

Exploitatierekening	€ 49,2
Begroting	€ <u>49,5</u>
Voordelig verschil	€ <u><u>0,3</u></u>

Het per saldo nadelige verschil van € 0,3 mln op de personeelslasten is voornamelijk ontstaan door lagere opleidingskosten.

3. Goederen en diensten van derden

Exploitatierekening	€ 75,0
Begroting	€ <u>75,1</u>
Voordelig verschil	€ <u><u>0,1</u></u>

4. Bijdragen aan derden

Exploitatierekening	€ 0,3
Begroting	€ <u>0,2</u>
Nadelig verschil	€ <u><u>0,1</u></u>

5. Toevoegingen voorzieningen/Onvoorzien

Exploitatierekening	€ 10,2
Begroting	€ <u>6,4</u>
Nadelig verschil	€ <u><u>3,8</u></u>

De toevoegingen aan de voorzieningen zijn € 3,8 mln hoger dan geraamd. Voor baggerkosten is € 3,7 mln extra in de voorziening gestort en op basis van een actuariële berekening is € 0,3 mln extra gestort in de pensioenvoorziening.

De post onvoorzien van € 0,2 mln is volledig ingezet voor de kosten van een calamiteit in de persleiding Alphen.

6. Financiële baten

Exploitatierekening	€ 1,0
Begroting	€ <u>1,0</u>
Verschil	€ <u><u>0,0</u></u>

Toelichting Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten (bedragen x 1 mln)**7. Personeelsbaten**

Exploitatierekening	€ 0,4
Begroting	€ <u>0,3</u>
Voordelig verschil	€ <u><u>0,1</u></u>

8. Opbrengsten goederen en diensten aan derden

Exploitatierekening	€ 8,7
Begroting	€ <u>6,3</u>
Voordelig verschil	€ <u><u>2,4</u></u>

Het voordeel van € 2,4 mln is grotendeels ontstaan door de boekwinst bij de verkoop van het laboratoriumgebouw eind 2013 ad € 1,8 mln en niet begrote huuropbrengst van het laboratoriumgebouw van € 0,3 mln.

9. Bijdragen van derden

Exploitatierekening	€ 1,2
Begroting	€ <u>0,2</u>
Voordelig verschil	€ <u><u>1,0</u></u>

Het voordeel van € 1,0 mln is voor € 0,6 mln ontstaan door ontvangen bijdragen in de onderzoekskosten voor de projecten Priomf en Optimix. Daarnaast zijn hier € 0,3 mln verhaalde kosten verantwoord.

10. Waterschapsbelastingen

Exploitatierekening	€ 157,1
Begroting	€ <u>158,1</u>
Nadelig verschil	€ <u><u>1,0</u></u>

Voor een toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf Waterschapsbelastingen.

11. Interne verrekeningen

Exploitatierekening	€ 8,0
Begroting	€ <u>6,9</u>
Voordelig verschil	€ <u><u>1,1</u></u>

De interne verrekeningen betreffen geactiveerde personeelslasten € 6,4 mln (begroot € 4,9 mln) en geactiveerde bouwrente € 1,6 mln (begroot € 2,0 mln). In 2013 is een hoger bedrag voor personeelslasten op investeringswerken geactiveerd dan bij het opstellen van de begroting was voorzien. De lagere geactiveerde bouwrente is vooral veroorzaakt door lagere rentelasten.

12. Onttrekkingen aan reserves

Exploitatierekening	€ 0,9
Begroting	€ <u>0,9</u>
Verschil	€ <u><u>0,0</u></u>

Toelichting Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten (bedragen x 1 mln)**13. Egalisatie van tarieven**

Exploitatierekening	€	8,4
Begroting	€	<u>8,4</u>
Verschil	€	<u>-</u>

14. Toevoeging rente aan reserves

Exploitatierekening	€	1,1
Begroting	€	<u>0,0</u>
Nadelig verschil	€	<u>1,1</u>

Met ingang van 2012 wordt de rente die toegevoegd wordt aan de reserves niet meer verantwoord in de exploitatielasten, maar wordt deze hier verantwoord. In de begroting is de rente van de reserves nog verantwoord onder de post rente en afschrijvingen (zie punt 1). Hierdoor is er nadelig verschil van € 1,1 mln op deze post.

15. Toevoeging algemene reserves

Exploitatierekening	€	1,1
Begroting	€	<u>0,0</u>
Nadelig verschil	€	<u>1,1</u>

Zowel in de 1^e bestuursrapportage (verslagperiode januari tot en met maart) als in de 2^e bestuursrapportage (verslagperiode januari tot en met augustus) was een voordelig saldo voorzien van € 1,1 mln. Dit gemelde saldo is met begrotingswijzigingen toegevoegd aan de algemene reserves.

2.4 BALANS 31 DECEMBER 2012 (bedragen x 1 mln)

ACTIVA	31.12.2013	31.12.2012
Vaste activa		
1. Immateriële vaste activa	25,2	24,8
2. Materiële vaste activa	435,4	419,9
3. Financiële vaste activa	<u>0,9</u>	<u>0,9</u>
Totaal vaste activa	461,5	445,6
Vlottende activa		
4. <u>Kortlopende vorderingen</u>		
4.1 Belastingdebiteuren	15,9	15,2
4.2 Overige kortlopende vorderingen	<u>25,1</u>	<u>2,8</u>
<u>Totaal kortlopende vorderingen</u>	41,0	18,0
5. <u>Overlopende activa</u>	3,2	7,6
6. <u>Liquide middelen</u>	<u>2,8</u>	<u>3,1</u>
Totaal vlottende activa	47,0	28,7
Totaal activa	508,5	474,3

PASSIVA	31.12.2013	31.12.2012
Vaste passiva		
7. <u>Eigen vermogen</u>		
7.1 Algemene reserves	11,6	42,6
7.2 Bestemmingsreserve tariefegalisatie	29,5	3,5
7.3 Overige bestemmingsresreves	3,3	3,0
7.4 Nog te bestemmen resultaat	<u>2,8</u>	<u>2,4</u>
<u>Totaal eigen vermogen</u>	47,2	51,5
8. <u>Voorzieningen</u>	13,6	28,3
9. <u>Vaste schulden</u>	<u>316,4</u>	<u>271,2</u>
Totaal vaste passiva	377,2	351,0
Vlottende passiva		
10. <u>Kortlopende schulden</u>		
10.1 Kasgeldleningen	7,7	60,7
10.2 Negatieve bank- en girosaldi	39,9	6,5
10.3 Schulden aan leveranciers	21,9	25,8
10.4 Te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies	4,3	5,9
10.5 Overige kortlopende schulden	<u>0,9</u>	<u>9,4</u>
<u>Totaal Kortlopende schulden</u>	74,7	108,3
11. <u>Overlopende passiva</u>	56,6	15,0
Totaal vlottende passiva	131,3	123,3
Totaal passiva	508,5	474,3

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)

Vaste activa**€ 461,5**

1. Immateriële vaste activa

De boekwaarde van de immateriële vaste activa steeg in 2013 van € 24,8 mln naar € 25,2 mln. Het verloop van de immateriële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2013	Investerings	Bijdragen van derden	Afschrijving 2013	Verkoop	Boek- waarde 31-12-2013
IMMATERIELE VASTE ACTIVA						
<u>In exploitatie</u>						
Uitgaven onderzoek en ontwikkeling	1,4	0,5	0,2	0,8	0,0	0,9
Bijdrage activa in eigendom van	14,7	1,0	0,0	2,0	0,0	13,7
Overige immateriële activa	4,5	0,0	0,0	2,1	0,0	2,4
Totaal immateriële vaste activa in exploitatie	20,6	1,5	0,2	4,9	0,0	17,0
<u>Onderhanden werk</u>						
Uitgaven onderzoek en ontwikkeling	1,5	1,1	0,2	0,0	0,0	2,4
Bijdrage activa in eigendom van	1,5	2,7	0,0	0,0	0,0	4,2
Overige immateriële activa	1,2	0,4	0,0	0,0	0,0	1,6
Totaal immateriële vaste activa onderhanden werken	4,2	4,2	0,2	0,0	0,0	8,2
TOTAAL IMMATERIELE VASTE ACTIVA	24,8	5,7	0,4	4,9	0,0	25,2

In de boekwaarde "Uitgaven onderzoek en ontwikkeling" zijn de volgende projecten opgenomen:

Omschrijving	Boek- waarde 31-12-2013
<u>In exploitatie</u>	
Onderhoudsprogramma en plan opstellen (waterplan)	0,1
Periodieke veiligheidstoets keringen overig	0,1
Nota waterkeringen opstellen	0,1
Opstellen legger waterkeringen	0,2
Veenweideproject fase II	0,4
Totaal in exploitatie	0,9
<u>Onderhanden werk</u>	
Energiefabriek	0,1
Pilot rijden op biogas	0,1
Reeuwijk monitoring en analyse	0,3
Actualiseren legger regionale kering	0,6
Onderzoeksproject bollensector KRW	0,6
Onderzoeksproject boomteeltsect KRW	0,6
Reeuwijk onderzoekproject KRW	0,1
Totaal onderhanden werken	2,4
Totaal uitgaven onderzoek en ontwikkeling	3,3

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)2. Materiële vaste activa

De boekwaarde van de materiële vaste activa steeg in 2013 van € 419,9 mln naar € 435,4 mln. De boekwaarde per 1-1-2013 is met € 6,2 mln opgehoogd i.v.m. met de afwikkeling van de sale en leaseback regeling met de SBG. Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Boek- waarde 1-1-2013	Investerings	Bijdragen van derden	Afschrijving 2013	Verkoop	Boek- waarde 31-12-2013
MATERIELE VASTE ACTIVA						
<u>In exploitatie</u>						
Gronden en terreinen	3,9	0,0	0,0	0,1	0,0	3,8
Machines en apparaten	0,4	0,0	0,0	0,1	0,0	0,3
Bedrijfsgebouwen	27,4	0,7	0,0	2,3	0,3	25,5
Woonruimten	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,3
Grond, weg en waterbouwkundige werken	141,9	3,8	0,6	9,7	0,0	135,4
Zuiveringstechnische werken	172,8	2,1	0,7	17,0	0,0	157,2
Overige materiele vaste activa	4,9	0,1	0,0	1,6	0,0	3,4
Totaal materiele vaste activa in exploitatie	351,5	6,8	1,3	30,8	0,3	325,9
<u>Onderhanden werk</u>						
Gronden en terreinen	2,0	-3,1	-1,6	0,0	0,0	0,5
Machines en apparaten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bedrijfsgebouwen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Woonruimten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Grond, weg en waterbouwkundige werken	58,7	58,1	30,9	0,0	0,0	85,9
Zuiveringstechnische werken	7,7	15,3	0,2	0,0	0,0	22,8
Overige materiele vaste activa	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3
Totaal materiele vaste activa onderhanden werken	68,4	70,6	29,5	0,0	0,0	109,5
TOTAAL MATERIELE VASTE ACTIVA	419,9	77,4	30,8	30,8	0,3	435,4

Investerings in 2013

De in voorgaande overzichten genoemde investeringen over 2013 bedragen voor immateriële en materiele activa totaal € 83,1 mln (exclusief baggerwerken en PFOS saneringen). Het volgende overzicht geeft de investeringen weer per programma verhoogd met de investeringen voor de baggerwerken en PFOS saneringen. Deze laatste investeringen worden niet geactiveerd, maar komen ten laste van de voorziening voor baggerwerken en de voorziening voor PFOS saneringen.

(x € 1 mln)	Werkelijk 2013	Begroting 2013
<u>Bruto-investeringen</u>		
Veiligheid	32,4	25,9
Voldoende water (exclusief baggerwerken)	24,9	25,2
Gezond water (exclusief PFOS)	24,3	35,1
Bestuur, organisatie en dienstverlening	1,5	1,2
Totaal bruto (excl. Baggeren en PFOS)	83,1	87,4
Voldoende water (baggerwerken)	26,2	21,5
Gezond water (PFOS)	0,3	0,0
Totaal bruto (incl. baggerwerken en PFOS)	109,6	108,9
Bijdragen van derden	-33,3	-13,4
Netto investeringen	76,3	95,5

De werkelijke bruto-investeringen in 2013 ad € 109,6 mln zijn vrijwel gelijk aan het begrotingsbedrag van € 108,9 mln, (na aftrek van de concernbredekorting).

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)

Aan bijdragen van derden is € 19,9 mln meer ontvangen dan begroot. Dit betreft met name de bijdrage voor de kustversterking Katwijk en de bijdrage voor de waterberging Nieuwe Driemanspolder.

In de toelichting per programma en in de paragraaf bedrijfsvoering worden toelichtingen op de investeringen gegeven.

Toetsing kredietenOverschrijdingen

Uit een interne analyse per februari 2014 zijn er geen kredietoverschrijdingen van meer dan 10% of meer dan € 0,5 mln naar voren gekomen.

Onderschrijdingen

Het verlagen van de kredietruimte is één van de maatregelen om de projectbeheersing te versterken. Alle projecten waarbij de ruimte tussen het krediet en de raming d.d. februari 2014 groter zijn dan € 0,5 mln zijn beoordeeld. Naar aanleiding van deze beoordeling kan een aantal kredieten worden verlaagd, te weten:

Project (Bedragen x € 1.000,-)	Krediet bedrag	Verlaging krediet	Nieuw krediet bedrag	Totale prognose	Toelichting/oorzaak
1 Kustversterking Katwijk	48.000	1.000	47.000	42.296	Project is in VV van 20-11-2013 al met € 10,0 mln verlaagd. Voortschrijdend inzicht leidt tot aanpassing risicobuffer.
2 Hogeveenepolder; aanpassing gevolg peilbesluit	3.533	750	2.783	2.502	Aanbestedingsvoordeel
3 Peilbesluit polder Vierambacht maatregelen (watergebiedsplan?)	6.456	1.800	4.656	4.077	Aanbestedingsvoordelen en doorgevoerde besparingen
4 Baggeren reg. Krediet 11 2013	3.450	500	2.950	1.932	Aangepaste risicobuffer op basis voortgang project
5 Baggeren Bollenstreek zuid (Cluster 2)	15.750	1.000	14.750	12.489	Voortschrijdend inzicht leidt tot aanpassing risicobuffer
6 BG Katwijk; nieuwbouw	39.600	500	39.100	37.976	Aangepast obv uitvoeringsfase waarin project verkeert
7 Baggerproject cluster 3, Rijnland Midden	13.775	1.000	12.775	11.939	Project is in VV van 25-09-2013 al verlaagd met € 9,5 mln. Project in gevorderd stadium. Resterende risico's nihil.
8 Baggeren reg. Krediet 04 2013	3.700	1.000	2.700	1.654	Project is in VV van 25-09-2013 al verlaagd met € 0,5 mln. Risicobuffer aangepast obv uitvoeringsfase project
9 Herinrichting Reeuwijk	3.000	2.412	588	538	Herinrichting stop gezet
10 Baggeren Ringvaart Haarlemmermeer (cluster 6)	8.280	500	7.780	7.054	Project is in VV van 25-09-2013 sept al verlaagd met € 8,0 mln. Risicobuffer aangepast obv uitvoeringsfase project
11 Herinrichting Nieuwkoop isoleren (KRW)	2.000	1.000	1.000	1.000	Aanbestedingsvoordelen en het uitblijven van tegenvallers
12 Baggeren Nieuwkoop eo, cluster 5	9.900	1.000	8.900	7.220	Recente aanbestedingsvoordelen
Totaal	157.444	12.462	144.982	130.677	

Toelichting:

- Berekeningen van de belastingtarieven zijn altijd gebaseerd op de meest recente kostenramingen. Die worden gedurende het project regelmatig bijgesteld. Het teruggeven van de ruimte in de kredieten aan de VV heeft dus geen effect op (de berekening van) de tarieven;
- In de kostenraming zitten in het algemeen geen kosten voor de post 'Onvoorzien' die wel in het krediet zijn opgenomen. Er zit daardoor standaard ruimte tussen de kostenraming van het project en het verleende krediet;

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)Leasecontracten

Voor materiële vaste activa zijn de volgende meerjarige contracten afgesloten:

Omschrijving	Contractwaarde	Startdatum	Looptijd
Huur/lease auto's	€ 0,8	01-04-2009	5 jaar
Huur/service printers (hoofdkantoor)	€ 0,6	01-03-2013	4 jaar
Huur/service printers (buitendienst)	€ 0,1	01-02-2009	4 jaar
AS/400	€ 0,1	01-11-2009	3 jaar
Huur koffieapparaten	€ 0,1	01-11-2007	5 jaar

Voor het contract inzake de AS/400 is er een optie om tot 1 april 2016 het contract telkens 1 jaar te verlengen.

Het contract voor de huur koffieapparaten wordt beëindigd. Hiervoor loopt nu een aanbesteding.

3. Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	€ 0,8
Leningen aan bedrijven	€ 0,1

Totaal financiële vaste activa € 0,9

De kapitaalverstrekkingen aan bedrijven betreft hoofdzakelijk aandelen Nederlandse Waterschapsbank (NWB). De leningen aan bedrijven betreft een vaste geldleningen aan de Rijnlandse molenstichting

Door Rijnland is in 2013 een achtergestelde lening van € 1,0 mln verstrekt aan BOEi voor de overname van gemaal Lijnden. Deze achtergestelde lening heeft een looptijd van 40 jaar. In verband met onzekerheid over de aflossing van deze lening is voor deze lening een voorziening voor oninbaar getroffen.

Rijnland heeft een deelneming in MeerGrond. Op 31 december 2013 is het kapitaal van MeerGrond € 0,1 mln negatief. Rijnland participeert hierin voor 1/3 deel. De negatieve participatie is verantwoord onder de kortlopende schulden.

Vlottende activa € **47,0**

4. Kortlopende vorderingen

Belastingdebiteuren	€ 15,9
Overige kortlopende vorderingen	€ 25,1
Totaal kortlopende vorderingen	€ 41,0

Voor de belastingdebiteuren is rekening gehouden met een voorziening voor oninbaar van € 2,0 mln. Conform de dienstverleningsoverkomst met BSGR is voor belastingjaar 2013 rekening gehouden met een percentage voor oninbaar van 0,5 van de netto belastingopbrengst.

Bij de overige vorderingen is geen rekening gehouden met een voorziening voor oninbaar. Alle kortlopende vorderingen zijn direct opeisbaar. In de Overige kortlopende vorderingen is een vordering van € 19,3 opgenomen i.v.m. een bijdrage van de provincie Zuid Holland in het project van de Nieuwe Driemanspolder. Deze bijdrage is half januari ontvangen. € 2,2 mln van de Overige kortlopende vorderingen heeft betrekking op nog te ontvangen BTW.

5. Overlopende activa € 3,2

Onder de overlopende activa zijn nog de nog te ontvangen bedragen verantwoord, waarvan de opbrengst ten gunste van 2013 komt. Tevens zijn hier de vooruitbetaalde bedragen verantwoord die ten laste van 2013 komen.

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)6. Liquide middelen € 2,8

Dit betreft de rekening-courant bij diverse banken. Hiervan heeft € 2,8 mln betrekking op het project Nieuwe Driemanspolder.

Vaste passiva

€ 377,2

7 Eigen vermogen

Omschrijving	Saldo per 31-12-2012	Resultaat bestemming jaarrekening 2012	Saldo per 01.01.2013	rente toe- voeging	toevoe- gingen (t.l.v. ex- ploitatie)	Over- heveling	opnamen (t.g.v. de exploitatie)	Saldo per 31-12-2013	Voorstel resultaat bestemming 2013	Saldo per 01-01-2014	
Algemene reserves											
Algemene reserve watersysteembeheer	19,7	-	19,7	0,4	1,9	-/-	14,6	-	7,4	-	7,4
Algemene reserve zuiveringsbeheer	22,9	-	22,9	0,5	-	-/-	18,4	0,8	4,2	-	4,2
Totaal algemene reserves	42,6	-	42,6	0,9	1,9	-/-	33,0	0,8	11,6	-	11,6
Bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie											
Egalisatiereserve categorie ingezetenen	0,6	1,8	2,4	0,1	-	7,2	3,4	6,3	-	6,3	
Egalisatiereserve categorie gebouwd	2,3	0,3	2,6	0,1	-	6,8	4,5	5,0	0,6	5,6	
Egalisatiereserve categorie ongebouwd/overige	-/-	0,1	-/-	0,1	-	0,6	0,5	-	0,1	0,1	
Egalisatiereserve categorie natuurterreinen	0,7	-	0,7	-	-	-	-	0,7	-	0,7	
Egalisatiereserve zuiveringsheffing	-	-/-	0,9	-/-	0,9	-	-	17,5	2,0	19,5	
Totaal bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie	3,5	1,2	4,7	0,2	-	33,0	8,4	29,5	2,7	32,2	
Overige bestemmingsreserves											
Reserve subsidie aanleg natuurvriendelijke oevers	0,3	0,1	0,4	-	-	-	-	0,4	-/-	0,1	0,3
Reserve subsidie baggerwerken	0,1	-	0,1	-	-	-	-	0,1	-	-	0,1
Reserve strategisch Groenproject Haarlemmermeer-West	0,2	-/-	0,1	0,1	-	-	0,1	-	0,1	0,1	
Reserve onderhoud aan oeverbescherming	0,2	-	0,2	-	-	-	0,1	0,1	-	0,1	
Reserve oeverherstel	-	1,0	1,0	-	-	-	-	1,0	-	1,0	
Reserve fusiekosten fusie 2005	0,6	0,2	0,8	-	-	-	0,5	0,3	0,1	0,4	
Reserve frictiekosten doelmatigheid	1,6	-	1,6	0,1	-	-	0,3	1,4	-	1,4	
Totaal overige bestemmingsreserves	3,0	1,2	4,2	0,1	-	-	1,0	3,3	0,1	3,4	
Totaal eigen vermogen	49,1	2,4	51,5	1,2	1,9	-	10,2	44,4	2,8	47,2	

Algemene reserves

Voor de hoogte van de algemene reserves worden de volgende criteria geformuleerd:

1. de algemene reserves moet een ondergrens hebben die is afgeleid van de jaarlijkse exploitatiekosten
2. de weerstandscapaciteit moet een afgeleide zijn van de belangrijkste risico's.

Beseft moet worden dat de hoogte van de algemene reserves eerder een bestuurlijke keuze is dan een bedrijfseconomische afweging; in theorie hoeft een waterschap als autonome overheidsinstantie met een eigen belastingheffing geen algemene reserves aan te houden. De ondergrens van de algemene reserves is bij het besluit van de VV van 26 september 2012 bepaald op 5% van de jaarlijkse netto-exploitatiekosten (voor egalisatie). Op basis van de jaarrekening 2013 zou de hoogte van algemene reserves in totaal minimaal € 8,1 mln. moeten bedragen.

Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie

Deze reserves hebben tot doel egalisering van de huidige en toekomstige tarieven.

Overige bestemmingsreserve

In de vastgestelde Nota reserves en voorzieningen is per bestemmingsreserve het ontstaan, het doel en de omvang aangegeven.

Reserve Subsidie aanleg natuurvriendelijke oevers

Per 31 december 2013 zijn voor aanleg natuurvriendelijke oevers € 0,3 mln aan subsidies toegezegd waarvan de uitvoering pas in 2014 of later komt. In de resultaatbestemming wordt voorgesteld om € 0,1 mln te onttrekken uit de Reserve om de reserve op hoogte van de toezeggingen te brengen.

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)Reserve Subsidie baggerwerken

Per 31 december 2013 is voor baggerwerken € 0,1 mln aan subsidies toegezegd waarvan de uitvoering pas in 2014 of later komt.

Reserve strategische Groenproject Haarlemmermeer-West

Deze reserve is gevormd bij het voormalige waterschap Groot Haarlemmermeer. Er is bij de fusie besloten deze reserve in stand te houden maar geen nieuwe toevoegingen te doen. In 2014 eindigt deze reserve.

Reserve onderhoud aan oeverbescherming

Deze reserve is gevormd voor toekomstige onderhoud van oeverbeschermingen binnen de gemeente Haarlemmermeer. Conform de begroting is € 0,1 mln onttrokken. In 2016 eindigt deze reserve.

Reserve fusiekosten fusie 2005

Bij de fusie van de vier waterschappen per 1 januari 2005 is besloten om een bestemmingsreserve te creëren om de toekomstige frictiekosten die voortkomen uit de fusie te bekostigen. Destijds is een bedrag van rond € 16,7 mln onttrokken uit de algemene reserves om de kosten van bovenformatieven, kosten 55+regeling en overige frictiekosten te kunnen financieren. In 2013 is € 0,1 mln minder frictiekosten fusie ten laste van de exploitatie gekomen dan waarin in de begroting rekening mee was gehouden. In de resultaatbestemming wordt voorgesteld om dit verschil te storten in deze reserve. In 2014 eindigt deze reserve.

Reserve frictiekosten doelmatigheid

Vanwege het realiseren van organisatieaanpassingen (doelmatigheidsonderzoek) is in 2006 besloten om een bestemmingsreserve te vormen om toekomstige incidentele kosten te kunnen bekostigen. Bij vaststelling van de jaarrekening 2005 en 2006 heeft de VV een bedrag van € 11,0 mln bestemd voor incidentele kosten uit het doelmatigheidsonderzoek. Deze eenmalige frictiekosten zijn: kosten bovenformatieven, 55+regeling, tijdelijk personeel, aanpassing huisvesting en overige materiële organisatiekosten. In 2013 is € 0,3 mln frictiekosten doelmatigheid ten laste van de exploitatie gekomen. Hiermee is in de begroting rekening gehouden. Deze reserve eindigt in 2017.

8. Voorzieningen

Omschrijving	Saldo per 01.01.2013	toevoe- gingen (t.l.v. ex- ploitation)	uitgaven	Saldo per 31-12-2013
Voorziening wachtgeld- en pensioenverplichtingen DB	5,9	0,5	0,4	6,0
Totaal voor arbeidsgelerateerde verplichtingen	5,9	0,5	0,4	6,0
Voorziening baggerwerken Rijnland	19,6	9,7	24,3	5,0
Totaal voor baggeren en saneren van waterlopen	19,6	9,7	24,3	5,0
Voorziening PFOS Saneringen	2,8	-	0,2	2,6
Totaal voor overige onderhoudswerkzaamheden	2,8	-	0,2	2,6
Totaal Voorzieningen	28,3	10,2	24,9	13,6

In de vastgestelde nota reserves en voorzieningen is per voorziening het ontstaan, het doel en de omvang aangegeven.

Voorziening wachtgeld- en pensioenverplichtingen DB

Wegens de nieuwe Waterschapswet moest met ingang van 2009 een voorziening worden aangehouden voor de wachtgeld- en pensioenverplichtingen voor voormalige en huidige (hoog)heemraden van Rijnland en voormalige waterschappen.

Voorziening baggerwerken Rijnland

De voorziening voorziet in de financiering van de achterstanden bij het op diepte brengen van boezem,- en polderwateren.

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)Voorziening PFOS Saneringen

Voor de kosten van saneringen van de PFOS verontreinigingen op Schiphol is in 2010 deze voorziening gevormd.

9. Vaste schulden

De vaste schulden betreffen onderhandse leningen van:

Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 313,9
Binnenlandse bedrijven (SBG)	€ 2,5
Totaal vaste schulden	€ 316,4

In 2013 zijn twee langlopende geldleningen afgesloten van totaal € 80,0 mln tegen een gemiddeld rentepercentage van 1,7. De aflossingen in 2013 bedragen € 34,8 mln. Er zijn in 2013 geen vervroegde aflossingen gedaan. Het gemiddelde rentepercentage van alle langgeldleningen bedroeg per ultimo 2013 2,9 en de gemiddelde looptijd was 4,0 jaar. De totale rentelast op de vaste schulden bedraagt in 2013 € 9,4 mln. Hiervan heeft € 9,3 mln betrekking op binnenlandse banken en overige financiële instellingen en € 0,1 mln betrekking op binnenlandse bedrijven. Er zijn geen zakelijke zekerheden gesteld voor de vaste schulden.

Vlottende passiva**€ 131,3**10. Kortlopende schulden

Kasgeldleningen	€ 7,7
Negatieve bank- en girosaldi	€ 39,9
Schulden aan leveranciers	€ 21,9
Te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies	€ 4,3
Overige kortlopende schulden	€ 0,9
Totaal kortlopende schulden	€ 74,7

De kasgeldlening betreft voor € 7 mln ,één kasgeldleningen bij de NWB met een looptijden van één maand en een rente van 0,35%. Deze kasgeldlening is 23 januari 2013 afgelost. Daarnaast betreft dit voor € 0,7 mln drie door MeerGrond verstrekte direct opeisbare leningen tegen 0%.

De negatieve bank- en girosaldi betreffen een met de NWB afgesloten rekening-courantovereenkomst. De maximale krediethoogte bedroeg in 2013 € 43,7 mln. De gemiddelde rente voor de rekening-courantovereenkomsten bedroeg over 2013 0,25% (2012: 0,33%).

De schulden aan leveranciers betreffen vooral facturen uit de maand december 2013.

11. Overlopende passiva€ 56,6

Onder de overlopende passiva zijn de verplichtingen opgenomen die zijn opgebouwd in 2013, maar die in 2014 tot betaling komen. Daarnaast zijn hier de vooruit ontvangen bedragen verantwoord waarvan de baten ten gunste van 2014 komen. Hiervan heeft € 43,8 mln betrekking op vooruit ontvangen bijdragen op investeringswerken. Het volgende overzicht geeft het verloop hiervan weer.

	Saldo 1-1-2013	Toe- voegingen	Vrijgevallen	Saldo 31-12-2013
Kustversterking Katwijk	0,0	38,4	14,8	23,6
Nieuwe driemanspolder	2,2	19,8	5,4	16,6
Afkoppelen Goudse hout	0,0	2,2	0,6	1,6
Reeuwijkse pl.aanleg NVO 20 km	0,0	3,4	2,7	0,7
Isoleren Reeuwijk Cluster KRW	0,0	1,1	0,5	0,6
Behoud eilanden kerfwetering	0,0	0,5	0,2	0,3
Duikerverbinding onder A44	0,2	0,0	0,0	0,2
IJzersuppletie Sloene	0,0	0,3	0,1	0,2
Totaal	2,4	65,7	24,3	43,8

Toelichting op de balans per 31 december 2013 (bedragen x € 1 mln)Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten1 Niet verschenen termijnen investeringswerken

De verplichtingen ad € 78,5 mln per 31 december 2013 van nog niet verschenen termijnen betreffende investeringswerken zijn niet in de balans opgenomen.

2 Garant- en borgstellingen

Ten behoeve van de Nederlandse Waterschapsbank N.V. heeft Rijnland borgstellingen afgegeven overeenkomstig onderstaand overzicht.

	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	% waarvoor borgstelling is verleend	Borgstelling	Restand bedrag van de geldlening 01-01-2013	Restand bedrag van de geldlening 31-12-2013	Betalingen 2013 inzake de borgstelling
<u>Borg voor onderhandse leningen</u>						
HVC/DRSH Zuiveringsslib NV	33,5	100%	33,5	30,2	26,8	0,0
<u>Borg voor kortlopende schulden (negatieve bank- en giroaldi)</u>						
Stichting beheer van het Gemeeneland	n.v.t.	100%	n.v.t. *			0,0
HVC/DRSH Zuiveringsslib NV	n.v.t.	100%	n.v.t. *			0,0
	33,5		33,5	30,2	26,8	0,0

*) De betreffende bankrekeningen hebben een positief saldo. □

3 Tegen de BTW-aanslagen van de belastingdienst (SBG) heeft Rijnland voor de volledige bedragen bezwaar gemaakt.

accountantsverklaring

accountantsverklaring

PROGRAMMAJAARVERSLAG

2013

3. BIJLAGEN

Bijlage 3.1-1 Overzicht af te sluiten VV-Kredieten per 31 december 2013 (x € 1.000)

Blad 1

Omschrijving	VV-besluit d.d.	Krediet	Werkelijke uitgaven t/m 2012	Werkelijke ontvangsten t/m 2012	Werkelijke uitgaven in 2013	Werkelijke ontvangsten in 2013	Werkelijke uitgaven t/m 2013	Lopende verplichtingen	Over-resp. onder-schrijving krediet	Opmerkingen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	3 -/- 8 -/9	10
Veiligheid										
Uitvoeren toets regionale keringen fase 3	28-okt-2009& 22-sep-2010	1.350	1.109		271	-	1.379	-	29-	Door iets langere doorlooptijd zijn de kosten iets hoger.
Delfsewallenwetering landscheidingskade herstellen	16-nov-2011	130	5		-	-	5	-	125	Onderzoek naar de dijksterkte in de Leendert de Boerspolder komt te vervallen daar het geen meerwaarde meer heeft voor de top 25 (50).
Kadeverbeteringen ophogen groene kades 2013	21-nov-2012	1.000			614	-	614	375	11	Inhalen van de achterstanden van 2010, 2011 en 2012 inzake ophogen groene kades is hiermee gerealiseerd.
Kadeverbetering Omringdijk	20-apr-2005 & 13-dec-2006 & 25-mrt-2009	1.180	1.219		3	-	1.221	15	56-	Veel tijd is geïnvesteerd in het opstellen van de juiste parameters en het programma van eisen. Dit omdat het één van de eerste projecten uit de top 25 is. Tevens 2x te maken gehad met een failliete aannemer waardoor het project erg in tijd is uitgelopen.
Slikkendamsluis en -Brug	16-11-2011 & 21-11-2012	268	287		3	-	289		21-	
Oeverherstel Maaltocht Grote Westeindepolder	25-apr-2012	300	72		26	-	98		202	Onderschrijving door zeer gunstig aanbestedingsresultaat, geen onvoorziene werkzaamheden en een iets te hoge raming.
Actualiseren legger regionale keerringen 2013	25-apr-2012	700	30		523		552	10	138	Minder handmatige berekeningen omdat DAM automatisering van de legger berekeningen goed heeft gewerkt en de projectleiding is gefinancierd vanuit de samenwerkingsovereenkomst met Delfland.
Kadeverbetering Lisserpoelpolder	14-mrt-2007 & 25-mrt-2009 & 22-sep-2010 & 25-sep-2013	1.450	1.276		99		1.375		75	Werkzaamheden zijn conform planning uitgevoerd. Lagere onvoorziene uitgaven dan begroot
Totaal Veiligheid		6.378	3.996	0	1.538	-	5.534	400	444	
Voldoende water										
PG 't Haasje	20-apr-2011	100	-	-	-	-	-	-	100	De renovatie/nieuwbouw van het gemaal 't Haasje wordt gekoppeld aan de ruimtelijke ontwikkeling "De Verwondering" van gemeente Nieuwkoop. Peilvlak voor bemaling wordt dan
Vervanging BOSBO fase 2	12-dec-2007	2.400	1.632	-	2	-	1.634	-	766	Uitvoering heeft in eigen beheer, met inhuur van derden plaatsgevonden. Bij de kredietaanvraag is uitgegaan dat uitvoering door derden zou plaats vinden.
PG Rodepolder renoveren	17-dec-2008	400	385		4	-	388	2	10	Onderschrijving door nagenoeg geen onvoorziene uitgaven
PG Het Wedde, Lisserpoelpolder, Oranjepolder	17-dec-2008	899	854		13	-	867	-	32	Onderschrijving daar er nagenoeg geen meerwerken waren.
PG Dr. De Visserlaan	17-dec-2008& 17-jun-2009	475	436		18	-	455	-	20	Onderschrijving door gunstige aanbesteding en lagere onvoorziene uitgaven dan begroot.
PG Alkemadelaan elektrische installatie vervangen	9-dec-2009	100	1		0	-	1	-	99	Watersysteembeheer zoekt naar alternatief wat nader onderzocht moet worden. Gezien de looptijd van het project nu afsluiten.
PG Grietpolder krooshekreiniger	20-apr-2011	150	123		6	-	129	-	21	Onderschrijving door gunstige aanbesteding en lagere onvoorziene uitgaven dan begroot.
PG Gogerpolder krooshekreiniger	9-dec-2009	120	95		10	-	104	-	16	Onderschrijving door gunstige aanbesteding en lagere onvoorziene uitgaven dan begroot.
PG Zijdepolder renoveren	16-juni-2010& 20-apr-2011	655	511		21	-	532	-	123	Onderschrijving door gunstige aanbesteding en lagere onvoorziene uitgaven dan begroot.
PG Linqunda revisie	16-jun-2010 & 20-apr-2011 & 21-nov-2011	660	587	31	67	-	654	-	6	Werkzaamheden conform aanbesteding uitgevoerd. Onderschrijving nagenoeg nihil (geen onvoorziene).
PG Berg en Daal revise	16-jun-2010& 20-apr-2011	210	216		14		229	-	19-	Overschrijding omdat vijzel niet meer geschikt was voor hergebruik.
PG Het Lange Land electr. Installatie vernieuwen	20-apr-2011	100	42		1	-	43	-	57	Onderschrijving door geen onvoorziene uitgaven, wel begroot.
PG Beekpolder electr installatie vernieuwen	20-apr-2011	80	44		2	-	45	-	35	Onderschrijving door gunstige aanbesteding en lagere onvoorziene uitgaven dan begroot.
PG Vereenigde Binnenpolder	20-apr-2011	100	92		3	-	95	-	5	Onderschrijving door gunstige aanbesteding en lagere onvoorziene uitgaven dan begroot.
Papenversluis bovenduren vervangen	16-nov-2011	50	29		4	-	32	-	18	Andere, goedkopere uitvoeringsmethode gebruikt dan waar bij de kredietaanvraag van is uitgegaan.
Grondduikers vervangen 2013	21-nov-2012	300			298	-	298	-	2	Werkzaamheden volgens planning uitgevoerd.
Brug Ruijgelaansepolder opstellen plan	29-jun-2005	200	27		1	-	28	-	172	Door scope verandering dit krediet afsluiten. Starten nieuwe onderhandelingen met gemeente tot overdracht van de brug. Indien nodig wordt nieuw krediet aangevraagd.

Bijlage 3.1-1 Overzicht af te sluiten VV-Kredieten per 31 december 2013 (x € 1.000)

Blad 2

Omschrijving	VV-besluit d.d.	Krediet	Werke lijke uit- gaven t/m 2012	Werkelijke ontvangsten t/m 2012	Werke lijke uit- gaven in 2013	Werke lijke ont- vangsten in 2013	Werke lijke uit- gaven t/m 2013	Lopende verplich- tingen	Over-resp. onder- schrijding krediet	Opmerkingen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	3 -/- 8 -/- 9	10
Loods Lijnden	16-nov-2011	280	9		0	-	9	-	271	Door nieuwe inzichten wordt onder andere Steunpunt Lijnden opgeheven. Opslag wordt zoveel als mogelijk op bestaande Rijnlandse locaties gerealiseerd.
DSG Stommeerweg	21-nov-2013	75	-		-	-	-	-	75	Bij nader inzien (Assetmanagement toets) wordt de automatisering van het gemaal voorlopig uitgesteld omdat het alleen maar wordt ingezet bij blauwalg overlast.
Inlaat KWA Hekendorp (HDSR)	25-sep-2013	153	-		265	112	265	-	112	Totale kosten voor herstel inlaat Hekendorp bedroegen € 265.000. Aandeel Delfland € 70.000 en Schieland € 42.000 is ontvangen zodat Rijnlands bijdrage gelijk is aan het aangevraagde VV krediet ad € 153.000
Inlaat Stein	9-dec-2009	100	3		0	-	3	-	97	Scope wijziging heeft plaatsgevonden daar de inlaat op een andere plaats moet komen. T.z.t. wordt nieuw krediet aangevraagd.
Inrichtingsplan Boterhuispolder kansenspookspoor NBW	28-okt-2009 & 25-apr-2012	380	281		97	-	378	2	0	Is opgeleverd. Werkzaamheden zijn conform de planning uitgevoerd.
Beschoeiingen vervangen 2013	21-nov-2012	400			241	-	241	50	109	Onderschijding door gunstige aanbestedingen en voor een aantal in de planning meegenomen beschoeiingen was het nog niet noodzakelijk deze te vervangen.
Grondduikers vervangen 2012	21-nov-2011	300	237		63	-	300	-	0	Werkzaamheden zijn conform planning (iets langere doorlooptijd) uitgevoerd.
Waterplan Leiden	31-okt-2007	820	672		-	0	672	-	148	Onderschijding omdat de uren niet zijn geactiveerd. Dit omdat bij dit project de uitvoer meer proceswerk was dan uitvoeringswerk.
Totaal voldoende water		9.507	6.275	31	1.130	112	7.405	54	2.049	
Voldoende water baggerprojecten										
Baggeren Watergangen 2012	16-nov-2011	2.150	1.560	30	303	38	1.863	-	287	Onderschijding omdat het niet nodig was de risicoreserve aan te spreken.
Totaal voldoende water baggerprojecten		2.150	1.560	30	303	38	1.863	0	287	
Gezond water										
Energie fabriek	16-jun-2010	100	55		10	-	65	-	35	Onderschijding daar de landelijke contributie betaling van het landelijk netwerk "De Energiefabriek" voor 2013 en 2014 voorlopig is vrijgesteld van contributie.
AWZI Gouda verbeteren beluchting	20-apr-2011	165	72	-	1	-	74	-	91	Onderschijding door gunstig aanbestedingsresultaat en er is een andere meer voordelige technische oplossing gekozen.
AWTG Benthuizen renovatie	29-06-2005 & 09-12-2009	800	644	-	2	-	646	-	154	Lagere uitgaven door clustering van de begeleidingskosten en de risicoreservering behoefde niet te worden aangewend.
AWZI Schalkwijk ijzerdosering optimaliseren	09-12-2009 & 16-06-2012	340	314	-	59	-	373	-	33	Overschijding door het herstellen van betonrot in de kelder, welke was ontstaan door het lekken van chemicaliën.
AWZI Bodegraven, AWZI Alphen Noord, AWZI Gouda en AWZI Zwaanshoek vervangen PLC	21-11-2012 & 20-11-2013	200	-	-	101	-	101	10	89	Onderschijding door minder eigen uren en een hogere korting op de aanschaf van materialen dan was voorzien. Bij nader inzien was het niet nodig om de PLC op de AWZI Zwaanshoek te vervangen.
AWZI Rijsenhout vervangen roostergoedverwijderaars	21-nov-2012	25	-	-	-	-	-	-	25	Niet uitgevoerd daar AWZI bij nader inzien wordt geamoveerd.
AWZI Lisse aanpassen slibverlading	17-dec-2008	500	2	-	-	-	2	-	498	In 2010, 2011 en 2012 stond dit project op de lijst van de RKC. Opmerking RKC 2012 was dat de afspraken met HVC moeizaam verlopenen dat het krediet wordt afgesloten. Nieuw krediet wordt aangevraagd zodra er een oplossing cq definitieve afspeken zijn.
Onderzoeken beluchtingsinstallatie Zoetermeerse Plas	21-sep-2011	150	2	-	1	-	3	-	147	Na ruim twee jaar overleg met de gemeente Zoetermeer is nog steeds geen duidelijkheid over het al dan niet doorgaan van het project. Verwachting is dat dit niet op korte termijn gaat gebeuren. Zodra plannen concreet zijn zal opnieuw krediet worden aangevraagd.
AWZI Leiden Zuid West diverse modificaties	09-12-2009 & 22-09-2013	1.330	1.235	-	76	-	1.311	-	19	Door onvoorzien omstandigheden een iets langere doorlooptijd dan gepland. Desondanks onderschijding nagenoeg nihil.
AWZI Nieuwveen bouw personeelsverblijf	14-04-2009 & 09-03-2011	300	328	-	0	-	328	-	28	Tijdens het ontwerpproces is een architectenbureau ingeschakeld waardoor vertraging is ontstaan en extra interne voorbereidingskosten noodzakelijk waren. Tevens is het architectonisch ontwerp duurder uitgevallen dan voorzien.

Bijlage 3.1-1 Overzicht af te sluiten VV-Kredieten per 31 december 2013 (x € 1.000)

Blad 3

Omschrijving	VV-besluit d.d.	Krediet	Werke- lijke uit- gaven t/m 2012	Werkelijke ontvangsten t/m 2012	Werke- lijke uit- gaven in 2013	Werke- lijke ont- vangsten in 2013	Werke- lijke uit- gaven t/m 2013	Lopende verplich- tingen	Over-resp. onder- schrijding krediet	Opmerkingen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	3 -/- 8 -/-9	10
AWZI Nieuwveen bellenbeluchting	09-12-2009 & 24-03-2010	1.100	1.193	-	18	-	1.211	-	111-	Noodmaatregelen moesten getroffen worden omdat de voormalige puntbeluchter van tank 1 in elkaar was gedraaid. Met spoed is een tijdelijke puntbeluchter geplaatst en een nieuwe bellenbeluchtinginstallatie gerealiseerd. Ook zijn er extra onvoorziene kosten gemaakt voor het aanbrengen van extra ventilatie om de warmteproductie af te voeren.
AWZI Nieuwveen capaciteit effluentpompen aanpassen	09-12-2009 & 16-06-2010	630	430	-	47	-	477	-	153	Zeer gunstig aanbestedingsresultaat en er hebben zich geen meerwerken voorgedaan
Veenweide fase 2	18-01-2000	833	896	-	-	150	896	-	63-	Bij de krediet aanvraag is abusievelijk uitgegaan van de netto investering in plaats van de bruto investering.
NVO Voorweg Hazerswoude Dorp	16-nov-2011	100	1	-	69	-	70	-	30	Onderschrijding daar geen grondaanvoer noodzakelijk was daar werk met werk is gemaakt.
AWZI Leiden Noord plaatsen WKK	16-06-2010 & 25-04-2012	1.007	330	-	427	-	757	-	250	Door gecombineerde aanbesteding met Leiden Zuid West een zeer gunstig aanbestedingsresultaat en geen onvoorziene uitgaven.
AWZI Leiden Zuid West plaatsen WKK	16-06-2010 & 25-04-2012	1.156	330	-	487	-	817	-	339	Door gecombineerde aanbesteding met Leiden Noord een zeer gunstig aanbestedingsresultaat en geen onvoorziene uitgaven.
AWZI Haarlem Waarderpolder PE installatie ombouwen	09-12-2010 & 21-11-2012	180	180	-	14	-	193	-	13-	Overschrijding door noodzakelijke aanpassing electrotechnische installatie (extra meerwerk).
AWZI Leiden Zuid West vervangen indikcentrifuge	17-12-2008 & 22-09-2010 & 25-04-2012	1.455	1.532	-	51	-	1.583	-	128-	Overschrijding door aanpassen van terrein leidingen naar de gisting. Dit om de garantie waarde van de indikker te waarborgen.
AWZI noordwijk	29-06-2005 & 12-12-2007 & 05-11-2008 & 26-01-2011	36.900	36.695	-	4	-	36.699	200	1	Werkzaamheden zijn conform planning verlopen.
Beheersmaatregelen blauwalgen	12-03-2008 & 21-09-2011	300	162	-	14	-	176	-	124	Door haalbaarheidsstudie is een gedeelte van het werk niet uitgevoerd.
NVO Nieuwkoop,, Molentocht/Schoutervvaart	17-dec-2008	440	25	-	1	-	25	-	415	Het krediet wordt afgesloten vanwege het niet meer uitvoeren van de natuurvriendelijke oevers, omdat de mogelijkheid om werk-met-werk te maken is komen te vervallen. Zie ook V.V. mededeling 13.64820.
Dienstwoningen sloop	16-nov-2011	200	113	-	61	-	173	-	27	Gunstige aanbesteding en geen aanwending van onvoorzien
Haarlemmermeer Groen	13-dec-2006	440	101	-	-	-	101	-	339	Dit project betrof bijdragen aan derden. Door diverse bezuinigingsrondes van het Investeringsfonds Landelijk Gebied hebben diverse projecten geen doorgang gevonden.
Maatregelen waterverbinding Boerenburg - Bronsgeest	9-dec-2009	685	463	-	133	-	596	3	87	De verleende bijdrage aan de gemeente Noordwijk is zonder BTW. Bij aanvraag van het krediet is uitgegaan van inclusief BTW.
AWZI Heemstede tussen- en retourvijsels vervangen	9-dec-2009	20	7	-	8	-	15	-	5	Werk wordt niet verder in uitvoering genomen daar AWZI Heemstede op termijn wordt gesloten.
BG Halfweg aanleg vispassage	10-02-2010 & 21-09-2011 & 24-04-2013	1.096	1.096	298	34	-	1.129	-	33-	Overschrijding door diverse onvoorziene meerwerken. Met name het inzetten van een duikteam voor het repareren van de damwanden onder water heeft tot hogere kosten geleid.
Propellers Uiterwagsloot aanleg	21-sep-2011	100	102	-	6	-	108	-	8-	Eengedeelte van de beschoeiing was niet stabiel genoeg. Dit gedeelte is vervangen hetgeen niet was voorzien.
Pilot KRW maatregelen in Veenweide gebieden	23-04-2008 & 25-03-2009	362	274	78	20	-	294	2	66	Onderschrijding door het beperkt inzetten van externe adviseurs en een iets lager bedrag aan vergoedingen dan gepland.
AWZI Zwammerdam pompcapaciteit vergroten	16-nov-2011	40	-	-	-	-	-	-	40	Bij nader inzien, assetmanagementtoets, is uitvoering van de werkzaamheden niet nodig.
AWZI Gouda nitraatmaatregelen voor de nitrificatie	16-nov-2011	50	-	-	-	-	-	-	50	Werkzaamheden zijn uitgevoerd en ten laste gebracht van het exploitatie budget daar een effectievere en veel goedkopere oplossing is bedacht.
Totaal Gezond Water		51.004	46.580	376	1.643	150	48.223	215	2.567	
Bestuur, organisatie en dienstverlening										
Gebruiksgericht document management	16-jun-2010	170	170	-	6	-	176	-	6-	Overschrijding door langere doorlooptijd van het project (rente) daar tussentijds een CORSA upgrade noodzakelijk was.
Schadeherstel parkeerdek Rijnlandshuis	10-02-2010 & 22-09-2010	470	362	-	125	-	487	3	20-	Hogere uitgaven meerwerk als gevolg van gewijzigde afwerklage.
Pilot rijden op biogas	5-nov-2008	120	59	-	15	-	74	-	46	Onderschrijding doordat het project is uitgevoerd door een Rijnlandse projectleider. Bij de kredietaanvraag was uitgegaan van een extern projectleider.
Totaal Bestuur, organisatie en dienstverlening		760	591	0	146	0	738	3	19	
Totaal af te sluiten V.V. kredieten per 31-12-2013		69.799	59.002	436	4.760	606	63.763	671	5.366	

Bijlage 3.1-2 Niet afgesloten VV-kredieten in tegenstelling tot aanbeveling RKC met verklaring

beleidsproduct	VV-besluit d.d.	Krediet	Werkelijke uitgaven t/m 2012	Werkelijke uitgaven in 2013	Werkelijke uitgaven t/m 2013	Restant kre- diet per 01.01.2014	Verwachte uitgaven in 2014	Verwachte ontvangsten in 2014	Verwachte uitgaven in 2015 e.v.	Opmerkingen
1	2	3	4	6	8	9	10	11	12	13
<u>Voldoende water</u>										
Baggerwerk Oostvaart	25-apr-2012	325	-	-	-	325	150	-	50	De kadverbetering heeft langere doorlooptijd dan gepland. Als deze werkzaamheden zijn afgerond kan begonnen worden met het baggerwerk. Uitvoering 2014 en 2015
PG Veenpolder renoveren	25-apr-2012	75	-	-	-	75	60	-	255	Werk zit nog in initiatief fase omdat de gemeente geen kapvergunning verleent. Indien met gemeente geen overeenstemming wordt bereikt zal de maatregel worden heroverwogen. Verwachting is dat uitvoering in 2014 wordt opgestart.
<u>Totaal voldoende water</u>		400	-	-	-	400	210	-	305	
<u>Gezond Water</u>										
AWTG Koudekerk tenoveren	21-nov-2012	100	-	2	2	98	400	-	690	Moest in 2013 pas op de plaats gemaakt worden door een scope wijziging. Door samenwerking in de afvalwaterketen met gemeenten is onderzocht of het afvalwater vanuit de kern Hoogmade en de kern Woubrugge ook kan worden aangesloten op de AWTG Koudekerk. Dit heeft tot gevolg dat naast renovatie ook een grotere pompcapaciteit geplaatst moet worden.
AWTG Papenveer renoveren	21-nov-2012	100	-	1	1	99	50	-	35	Overleg met de gemeente Nieuwkoop over de benodigde capaciteit van het gemaal heeft een dusdanige vertraging opgelopen dat niet eerder dan in 2014 het werk opgestart kan worden. Uitvoering in 2015.
AWZI Nieuwe Wetering bellenbeluchting aanbrengen	21-nov-2012	25	-	-	-	25	25	-	-	In afwachting van de uitkomsten van de regio studie Noord en de Optimalisatie Afvalwater Systeem is het project nog niet opgestart. Uitvoering in 2014
<u>Totaal Gezond water</u>		225	0	2	2	222	475	0	725	
<u>Totaal kredieten per 31-12-</u>		625	0	2	2	622	685	0	1.030	

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 1

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
<u>Veiligheid</u>			
<u>Bruto investeringen</u>			
Actualiseren legger regionale keringen 2013	A	523	500
Balgstuw Aalsmeer renoveren	A	59	540
Kadeverbetering Aderpolder	A	524	552
Kadeverbetering Gouwe Zaanse Rietveld	A	81	388
Kadeverbetering Grietpolder	A	624	280
Kadeverbetering Grote en kleine heilige geestpolder	A	709	398
Kadeverbetering Grote en Westbroekpolders	A	0	1.680
Kadeverbetering Grote Westeindschepolder & Meeslouwerpolder	A	2.864	810
kadeverbetering Haarlemmermeer Slotervaart	A	579	568
Kadeverbetering Lisserpoelpolder	A	99	80
Kadeverbetering Meeslouwerpolder	A	0	1.440
Kadeverbetering methodiek top 50	A	85	0
kadeverbetering MT-polder, innovaties	A	154	38
Kadeverbetering Nieuwkoop langs water	A	234	880
Kadeverbetering Omringdijk	A	3	0
Kadeverbetering Oostring Zoeterwoude Dorp	A	1.633	1.360
Kadeverbetering Oostvaart	A	1.227	880
Kadeverbetering ophogen groene kades 2011	A	202	0
Kadeverbetering Oudendijk	A	2.035	720
Kadeverbetering Polder Vierambacht	A	603	2.000
Kadeverbetering Polder Vierambacht deeltracé uitvoering	A	1.838	1.040
Kadeverbetering Rijnsaterwoudschepolder	A	110	132
Kadeverbetering Ringdijk Waddinxveen	A	957	800
Kadeverbetering Veender en Lijkerpolder	A	1.438	1.760
Kadeverbetering Vriesekoopschepolder	A	329	800
Kadeverbetering Wassenaarschepolder	A	408	640
Kadeverbetering Wassenaarse polder deeltracé uitvoering	A	1.437	960
Kadeverbetering Zoetermeerse Meerpolder	A	454	240
Kadeverbetering Zuidzijderpolder	A	222	144
Kadeverbetering Zwet en Groote Blankaartpolders	A	0	1.120
Kadeverbeteringen bijdrage buurwaterschappen	A	720	0
Kadeverbeteringen ophogen groene kades 2012	A	446	0
Kadeverbeteringen ophogen groene kades 2013	A	614	800
Kadeverbeteringen Vossevaart	A	4	0
Kustversterking Katwijk	A	10.012	1.880
Nota waterkeringen	A	1	0
Onderzoeksbudget top 25	A	0	40
Renovatie Grote Sluis en Brug Spaarndam	A	108	1.455
Slikkendamsluis en -brug	A	3	0
Uitvoeren toets regionale keringen fase 3	A	271	91
Zwakke schakel primaire kering Noordwijk	A	28	0
		31.638	25.016
Boezemgemaal Gouda; Renovatie sluis	B	90	88
Kadeverbetering Starrevaart Damhouderpl & drooggem Grote Polder	B	145	240
Kadeverbetering Verenigde Bloklandse- Korteraarschepolder	B	10	12

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 2

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
Kadeverbeteringen meerjarenraming ophogen rode kades	B	0	160
Kadeverbeteringen top50 cluster 1	B	0	40
Sluis Den Ham Boskoop renoveren	B	7	40
Verbeteren Goejanverwelledijk traject Gouda reconstructie	B	536	320
		788	900
		0	0
Totaal bruto investeringen programma Veiligheid		32.426	25.916
<u>Bijdrage van derden</u>			
Kadeverbetering Oostring Zoeterwoude Dorp	A	-7	0
Kadeverbeteringen Vossevaart	A	-1	0
Kustversterking Katwijk; subsidie	A	-14.796	-1.880
		-14.804	-1.880
		0	0
Totaal bijdrage investeringen programma Veiligheid		-14.804	-1.880
Totaal investeringen programma Veiligheid		17.622	24.036
<u>Voldoende water (exclusief baggeren)</u>			
<u>Bruto investeringen</u>			
Aflaat Noordzijdepolder Noord	A	0	520
Beheerregister vullen en opstellen procedure	A	70	0
Beschoeiingen vervangen 2012	A	50	0
Beschoeiingen vervangen 2013	A	241	0
BG Katwijk; nieuwbouw	A	101	12
Boezemgem. Gouda; renovatie	A	2.112	3.600
CE uitvoeren veiligheidsvoorzieningen	A	40	152
Duikers vervangen onder A44	A	2	0
Gebiedsgerichte aanpak Greenport Boskoop ICT terrein	A	0	82
Geen spijt maatregelen/Flying Squad 2012	A	686	320
Gemaal Kort Haarlem	A	6	0
Gemaal Zuid-Noordeinderpolder; capaciteitsuitbreiding	A	138	154
Greenport Boskoop uitvoering NBW	A	90	0
Greenport Boskoop uitvoering NBW, waterberging Spoelwijk	A	343	320
Greenport Duin- en Bollenstreek uitvoering cluster 1	A	35	0
Grondaankopen Nieuwe Driemanspolder	A	-3.091	600
Grondduikers vervangen 2011	A	63	0
Grondduikers vervangen 2013	A	298	0
Herinrichting Reeuwijk	A	167	56
Hogeveensepolder; aanpassing als gevolg van te nemen peilbesluit	A	564	1.120
IG Spoorzicht	A	57	0
Inlaat Boskoop	A	256	0
Inlaat Kock van Leeuwen sluis	A	20	20
Inlaat nieuwe Gouwe Oostzijde nieuwbouw	A	3	45
Inlaat Papevaart laag boskoop	A	40	18
Inlaat Stein	A	0	18
Inlaat tussenboezem Zoetermeer	A	4	0
Inrichting peilvakken de Zilk	A	91	515

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 3

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
Inrichtingsplan Boterhuispolder kansenpakspoor NBW	A	97	0
Inrichtingsplan Duinwatersysteem Zuid-Kennemerland	A	82	24
Inrichtingsplan Leendert de Boerspolder	A	85	19
Loods Katwijk	A	0	52
Loods Lijnden vervangen	A	0	224
NBW Haarlemmermeerpolder	A	37	0
Nieuw gemaal Steekt (inclusief krooshekreiniger)	A	752	600
Oegstgeest maatregelen polders Oudenhof	A	18	12
Opheffen peilvak Grietpolder Noord	A	123	0
Opstellen plan verv. brug Ruijgelaanspld	A	1	142
Papenveersluis bovendeuren vervangen	A	4	0
Peilbesluit polder Vierambacht maatregelen (watergebiedsplan?)	A	446	960
Peilbesluit Vereenigde Binnenpolder incl NBW	A	137	32
Peilbesluiten polder de Noordplas	A	644	600
PG 't Kabel	A	308	160
Pg 5x nieuw en renoveren	A	26	16
PG Alkemade electr inst	A	0	148
PG Amsterdamse poort	A	91	38
PG Beekpolder electr installatie vernieuwen	A	2	2
PG Berg en Daal revisie installatie	A	14	6
PG Blauwpolder renoveren	A	34	87
PG Bosch en Gasthuispolder (de Vliet) vervangen	A	55	28
PG Boterhuispolder renoveren	A	151	44
PG Broek en Simontjespolder renovatie	A	390	344
PG Buurterpolder electr installatie vernieuwen	A	165	167
PG Dr de Visserlaan	A	18	20
PG Drooggemaakte Akkersloot Hertogs en Blijverspolder nieuwbouw	A	147	283
PG Elsgeestpolder Oost nieuwbouw	A	43	32
PG Elsgeestpolder West nieuwbouw	A	24	80
PG Gogerpolder krooshekreiniger	A	10	0
PG Grietpolder krooshekreiniger	A	6	0
PG Haarlemmermeer electr inst	A	60	18
PG het Lange Land electr installatie vernieuwen	A	1	2
PG Het Wedde, Lisserpoelpld, Oranjepolder	A	13	0
Pg Heyepad HMM verpl en verv	A	1	0
PG Kagerpolder	A	18	176
PG Kamphuizen	A	136	40
PG Leiden 5x overname	A	88	0
PG Leyens krooshekreiniger	A	2	24
PG Linqenda algehele revisie	A	67	22
PG Lissepoelpolder	A	4	0
PG Mariënduin	A	121	200
PG Molenvaart	A	136	109
PG Nieuwerkerk	A	491	480
PG Nieuwkoop Noorden	A	105	400
PG Noord Holflandschepolder zwembad nieuwbouw	A	207	40
PG ombouwen Omron PLC's	A	517	400

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 4

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
PG Oudenhof Noord nieuwbouw	A	51	0
PG Oudenhof Zuid nieuwbouw	A	36	0
PG Papenwegsepolder	A	104	0
PG Rietvinkpolder	A	128	0
PG Rijlaarsdam	A	166	97
PG Rodepolder renoveren	A	4	0
PG Schipholdijk	A	89	0
PG Schulpweg revisie installatie	A	563	240
PG Spruit revisie installatie incl bouwkundig werk	A	109	64
PG Uiteindensche- en Middelpolder	A	36	64
PG Veenderpolder	A	19	20
PG Ver.Bloklandse en Kortenaarsepld PG Horde revisie installatie	A	376	40
PG Verenigde Binnenpolder electr installatie vernieuwen	A	3	4
PG Verenigde Grote en Kleine polder	A	49	40
PG Vlietpolder	A	19	120
PG Vogelenzang	A	186	194
PG Vrouw Vennepolder	A	54	0
PG Wassenaarse polder	A	183	8
PG Waterloospolder nieuwbouw	A	55	349
PG Zijdepolder revisie installatie	A	21	13
PG Zwet en Grote Blankaartpolder	A	140	0
Piekberging Haarlemmermeer Grondverwerving en Voorbereiding	A	771	1.399
Polder Achthoven kansenpakspoor	A	50	80
Programma assetmanagement	A	507	800
Renoveren Hogeveense-, Steekster- en Kokmolen	A	10	40
Studie afwatering drooggem GP	A	2	0
Stuw Kerkslout	A	67	40
Stuw Oudevaart	A	67	40
Vernieuwen poldergemalen meerjarenraming	A	0	2.060
Vervanging BOSBO fase 2	A	2	0
Vervanging gemaal Meeslouwerpolder	A	87	376
waterberging Nieuwe Driemanspolder start ontwikkeling	A	8.117	600
Watergebiedsplan Nieuwkoop	A	394	800
Watergebiedsplan Wassenaarschepolder	A	1.085	512
Watergebiedsplan Wassenaarschepolder/Geerpolder	A	77	0
Watergebiedsplan Wassenaarschepolder/Vrieseekoopschepolder	A	498	0
Watergebiedsplan Zuidgeest fase 1	A	865	800
Watergebiedsplan Spaarnwoude	A	82	0
Waterplan Aalsmeer	A	80	20
Waterplan Alphen ad Rijn	A	93	96
Waterplan Bloemendaal	A	119	40
Waterplan Bodegraven	A	2	0
Waterplan Boskoop/Waddinxveen	A	77	40
Waterplan Gouda; bijstelling (meerjarenraming)	A	65	72
Waterplan Gouda; Kort Haarlem bijdrage gemeente	A	0	80
Waterplan Haarlem	A	189	134
Waterplan Hillegom	A	36	24

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 5

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
Waterplan Katwijk	A	65	160
Waterplan Leiderdorp	A	30	82
Waterplan Leidschendam-Voorburg;uitvoering	A	177	476
Zaanse Rietveld peilbesl	A	2	0
		24.283	23.607
21 peilbesluiten nav peilschaalcorrecties	B	154	0
Beschoeiingen vervangen meerjarenraming	B	0	320
BG Spaarndam	B	41	120
Greenport Duin- en Bollenstreek gebiedsgerichte aanpak NBW	B	19	120
Grondduikers vervangen meerjarenraming	B	0	240
Inlaat KWA Hekendorp	B	265	56
Meeslouwerpolder Herinrichting	B	1	0
PG Drooggemaakte Grote Polder nieuwbouw	B	12	64
PG Hondsdijksepolder aandrijving verv en revisie installatie	B	10	56
PG IJpolder	B	7	120
Samen. onderbemaling Reeuwijk, Blok 3	B	38	24
Sluisjes Halfweg renoveren/aanpassen	B	100	0
Verdiepingsslag polderwateren	B	0	80
Watersystemen kleine investeringswerken meerjarenraming	B	0	200
		647	1.400
Programma NBW en koepel NBW gebiedsplannen	C	0	80
Sifon Abessinie aanleggen	C	0	160
		0	240
Totaal bruto-investeringen programma Voldoende water (exclusief baggeren)		24.930	25.247
<u>Bijdrage van derden</u>			
BG Katwijk; nieuwbouw;bijdrage van derden	A	-1	0
Duikers vervangen onder A44, bijdrage RWS	A	241	0
Geen spijt maatregelen/Flying Squad 2012	A	-24	0
Grondaankopen Nieuwe Driemanspolder; bijdrage van derden	A	1.639	0
Opheffen peilvak Grietpolder Noord	A	-45	0
PG Broek en Simontjespolder renovatie	A	-7	344
Piekberging Haarlemmermeer Grondverwerving en Voorbereiding	A	-3	0
waterberging Nieuwe Driemanspolder start ontwikkeling; bijdrage van derden	A	-10.594	0
Waterplan Aalsmeer	A	-6	0
Waterplan Leiderdorp	A	-21	82
Waterplan Leidschendam-Voorburg;uitvoering	A	-13	0
		-8.834	426
21 peilbesluiten nav peilschaalcorrecties; bijdrage	B	-8	0
Inlaat KWA Hekendorp	B	-112	0
		-120	0
Totaal bijdrage investeringen programma Voldoende water		-8.954	426
Totaal investeringen programma Voldoende water		15.976	25.673
<u>Voldoende water (baggeren)</u>			

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 6

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
<u>Bruto investeringen</u>			
Baggeren Bloemendaal	A	358	96
Baggeren Bollenstreek zuid (Cluster 2)	A	2.499	2.187
Baggeren bouwzaken 2012	A	303	0
Baggeren Gouwe Oude Rijn Aarkanaal	A	2.257	3.488
Baggeren Haarlem fase II	A	709	480
Baggeren Katwijks kanaal e.o. (baggernota)	A	6.588	3.440
Baggeren Klein Vogelenzang KRW	A	317	320
Baggeren Nieuwkoop eo, cluster 5	A	408	800
Baggeren peilvakken de Zilk (baggernota)	A	4	0
Baggeren pilot diepteschouw	A	170	44
Baggeren reg. Krediet 04 2013	A	316	0
Baggeren reg. Krediet 11 2013	A	14	0
Baggeren Ringvaart Haarlemmermeer (cluster 6)	A	5.213	2.524
Baggeren stadswateren Leiden (baggernota)	A	-210	220
Baggeren Stein maatregelen (KRW)	A	248	254
Baggeren watergangen 2013	A	2.215	2.600
Baggerproject cluster 3, Rijnland Midden	A	1.942	2.400
Regionaal cluster 1 (baggernota), ZW RLD	A	792	505
Regionaal cluster 4 (baggernota) Bollenstreek Noord	A	1.824	1.600
		25.967	20.958
Baggeren pilot overige polderwatergangen	B	212	240
Regionaal cluster 8 (baggernota)	B	47	240
Regionaal cluster 9 (baggernota)	B	0	40
		259	520
Totaal bruto-investeringen programma Voldoende water (baggeren)		26.226	21.478
<u>Bijdrage van derden</u>			
Baggeren bouwzaken 2012	A	-38	0
Baggeren Katwijks kanaal e.o. (baggernota) bijdrage	A	-380	-2.480
Baggeren Nieuwkoop eo, cluster 5	A	-12	0
Baggeren Stein maatregelen (KRW); bijdrage	A	-200	-112
Baggerproject cluster 3, Rijnland Midden; bijdrage van derden	A	-115	0
Regionaal cluster 4 (baggernota) Bollenstreek Noord; bijdrage	A	0	-80
		-745	-2.672
Baggeren Klein Vogelenzang KRW; bijdrage derden	B	-1.198	-800
		-1.198	-800
Totaal bijdrage investeringen programma Voldoende water (Baggeren)		-1.943	-3.472
Totaal investeringen programma Voldoende water (baggeren)		24.283	18.006
<u>Gezond water</u>			
<u>Bruto investeringen</u>			
Afkoppelen polders Reeuwijks West	A	9	0
Afkoppelen Stein noord	A	143	116
Afvalwaterakkoord Aalsmeer	A	0	44
Afvalwaterketen Velsen optimaliseren	A	1.033	440
AWTG Blaauwstraat verbouwing	A	96	1.074

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 7

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
Awtg Boesingheliede nieuwbouw	A	621	870
awtg en awtl Hazerswoude dorp	A	632	480
AWTG Machineweg verbouwing	A	3	558
AWTL Noorden vervangen	A	30	0
awtls Hoofddorp tpv 5de baan vervangen	A	404	0
awzi Aalsmeer en Rijsenhout amoveren en aanleg ats	A	436	0
awzi Aardam W sloop en nieuwb awtg en awtl	A	261	168
awzi Alphen Noord diverse modificaties en renovaties en WKK	A	121	0
awzi Alphen Noord vervangen PLC	A	39	0
awzi Bodegraven vervangen PLC	A	24	0
awzi Bodegraven vervangen zeefbandpers en PE installatie	A	714	0
awzi Gouda vervangen PLC	A	38	0
AWZI Gouda; verbeteren beluchting	A	1	5
AWZI Haarlem Schalkwijk slibpompen vervangen	A	79	320
awzi Haarlem WP bellenbeluchting aanbrengen	A	939	1.704
awzi Haarlem WP pe installatie ombouwen	A	14	4
AWZI Haarlem WP slibontvstatio	A	1	0
AWZI Haarlem WP verv besturingssyteem	A	1.629	1.102
AWZI Haarlem WP; primaire slibbehandeling aanpassen	A	499	368
AWZI Haarlem-WP menginst homogenisatietankt verv	A	81	60
AWZI Heemstede tussen- en retourslibvizels renovatie	A	8	448
AWZI Heemstede verv zeefbandpers + PE inst	A	-670	720
AWZI Hoogmade, Woubrugge en Hwdorp opheffen	A	176	100
AWZI Katwijk influentvizels en slibretourvizels vervangen.	A	20	0
awzi Katwijk verlading plaatsen slib	A	18	609
AWZI Katwijk vervangen centrifuges voor economisch meest voordelige ontwateringssysteem.	A	34	1.080
AWZI Leiden ZW diverse modificaties	A	76	61
AWZI Leiden ZW uitbreiden	A	1.454	453
AWZI Leiden ZW; verv.indikcentrifuge	A	51	0
AWZI Leiden ZW; vervangen SCADA en PLC's	A	507	264
AWZI Leiden-N plaatsen WKK	A	427	417
AWZI Leiden-ZW plaatsen WKK	A	487	488
AWZI Nieuwe Wetering, verv zeefbandpers en PE inst.	A	21	960
AWZI Nieuwveen bellenbeluchting aanbrengen	A	18	0
AWZI Nieuwveen effluentpompen capaciteit aanpassen	A	47	40
AWZI Nieuwveen, verv zeefbandpers + PE inst	A	140	960
Awzi Noordwijk	A	4	0
awzi Schalkwijk ijzer dosering optimaliseren	A	59	40
awzi Schalkwijk influentvizels vervangen	A	303	640
awzi Stompwijk sloop en nieuwb awtg awtl	A	1.639	1.360
AWZI Velsen, verv zeefbandpers + PE inst	A	412	400
AWZI Zandvoort sloop	A	114	0
awzi Zwaanshoek vervangen beluchting	A	12	0
AWZI Zwaanshoek voorstuwers/mengers verv	A	387	960
AWZI Zwanenburg blowerregeling en/of leidingwerk	A	19	48
Beheersmaatregelen blauwalgen	A	14	33

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 8

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
Behoud eilanden Kerflanden	A	186	0
BG Halfweg aanleg vispassage	A	34	12
Buffervijvers Zandvoort	A	5	0
Dienstwoningen sloop	A	61	0
Energiefabriek	A	10	25
Herinrichting Nieuwkoop compartimenteren (KRW)	A	656	600
Herinrichting Nieuwkoop isoleren (KRW)	A	416	1.332
Herinrichting Nieuwkoop oeverherstel/-behoud (KRW)	A	1.668	1.360
IG Haarlem Parklaan nieuwbouw	A	8	160
IG Wassenaar-Backersh.laan;uitbreiding	A	808	463
IG Wassenaar-Stoeplaan;uitbreiding	A	933	761
IG Wassenaar-Z.V.N.Str.v.n.str;uitbreiding	A	1.071	626
IJzerchloride dosering Nieuwkoop	A	408	160
Ijzersuppletie Sloene	A	93	0
Implementatie KRW Volg-, en stuursysteem	A	34	200
Inrichtingsplan duinwatersyst	A	-9	0
Luchtmenginstallatie Vlietland aanleg	A	14	180
Maatregelen waterverbinding Boerenburg-Bronsgest	A	133	100
NVO Groene AS, Amsterdamse bos en Nieuwe Meer	A	0	28
NVO Nieuwkoop, O Molentocht	A	1	0
NVO Voorweg Hazerswoude dorp	A	69	0
Oeverherstel Maaltocht Grote Westeindsepolder	A	26	0
Onderzoek naar AWTL's Hoofddorp	A	164	120
Onderzoeksproject bollensector (KRW)	A	169	280
Onderzoeksproject boomteeltsector (KRW)	A	174	144
Persleiding NWHout-Noordwijk	A	2	0
PFOS sanering Schiphol	A	265	36
Pilot KRW maatregelen in veenweidegebieden	A	20	10
Pilot weldichting	A	2	0
Propellers Uiterwagsloot aanleg	A	6	0
Reeuwijk communicatieplan	A	14	13
Reeuwijk monitoring en analyse	A	163	328
Reeuwijk onderzoekproject KRW	A	16	20
Reeuwijkse plassen aanleg NVO 19,8 km	A	1.481	1.600
Reeuwijkse plassen aanleg NVO 2 km	A	24	35
Reeuwijkse plassen isoleren cluster KRW	A	455	320
Reeuwijkse plassen uitvoering, afkoppelen polder Goudse Hout (KRW)	A	284	128
Renovatie awtg Benthuisen	A	-2	0
Renovatie rioolgemaal Zoetermeer	A	538	530
Verbreed GRP+ Heemstede	A	0	48
		24.024	27.013
Awtg + awtl Oostlob SLP (Schiphol) aanleg	B	12	2
Awtg Koudekerk renoveren	B	2	24
Awtg Papenveer renoveren	B	1	24
awzi Alphen Kerk en Zanen vervangen ijzerzout doseerinstallatie	B	26	0
AWZI Heemstede amoveren en aanleg ats	B	2	0

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 9

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
Awzi Katwijk beluchting ombouwen.	B	20	0
AWZI Langeraar en Rijnsaterwoude opheffen	B	75	200
Awzi Leiden ZW uitvoering OAS	B	1	0
awzi modificaties diverse locaties	B	0	4.224
AWZI Rijssenhout pe-installatie vervangen	B	0	176
awzi Schalkwijk bellenbeluchting aanbrengen	B	14	40
AWZI Velsen renoveren	B	156	229
AWZI's vervangen PLC's, programmering en de SCADA systemen (Beleidsvorming)	B	57	320
Beluchtingsinstallatie Zoetermeerse plas	B	1	8
KRW2 Planvorming	B	221	136
NVO's Stein-weidegebied KRW	B	0	44
Renovatie/uitbreiding AWZI Aalsmeer	B	0	2.317
		588	7.744
Awtg en pl lokatie Valkenburg	C	0	56
awzi Geurvrije slibverlading realiseren	C	0	160
AWZI Haarlem Waarderpolder energiefabriek	C	0	80
azwi Nieuwe Wetering en awtg Gogerpolder uitbreiding	C	0	96
		0	392
Totaal bruto-investeringen programma Gezond Water		24.612	35.149
<u>Bijdrage van derden</u>			
Afkoppelen polders Reeuwijks West	A	-558	-415
Awtg Boesingheliede nieuwbouw; bijdrage van derden	A	-213	0
Behoud eilanden Kerflanden, bijdrage derden	A	-186	0
Herinrichting Nieuwkoop oeverherstel/-behoud (KRW); bijdrage derden	A	-1.264	-700
Ijzersuppletie Sloene	A	-93	0
PFOS sanering Schiphol; bijdrage van derden	A	-39	0
Reeuwijk monitoring en analyse; bijdrage van derden	A	0	-297
Reeuwijk onderzoekproject KRW; bijdrage van derden	A	-202	-177
Reeuwijkse plassen aanleg NVO 19,8; bijdrage	A	-2.510	-3.070
Reeuwijkse plassen uitvoeringafkoppelen polder Goudse Hout (KRW); bijdrage van derden	A	-635	-1.724
Renovatie rioolgemaal Zoetermeer; bijdrage	A	-740	-480
Veenweide fase 2; bijdrage van derden	A	-150	0
		-6.590	-6.863
Afkoppelen Stein noord; bijdrage van derden	B	-183	-195
Beluchtingsinstallatie Zoetermeerse plas	B	0	8
Herinrichting Nieuwkoop compartimenteren (KRW); bijdrage van derden	B	-49	-300
KRW2 Planvorming	B	-11	0
Reeuwijkse plassen aanleg NVO; bijdrage van derden	B	-249	-200
Reeuwijkse plassen isoleren cluster KRW; bijdrage van derden	B	-507	-936
		-999	-1.623
Isoleren Reeuwijk, Sloene KRW	C	-34	-27
		-34	-27

Bijlage 3.1-3 Specificatie investeringen 2013 (€ 1.000)

Blad 10

	Status	Werkelijk 2013	Begroot 2013
Totaal bijdrage investeringen programma Gezond water		-7.623	-8.513
Totaal investeringen programma Gezond water		16.989	26.636
<u>Bestuur, organisatie en dienstverlening</u>			
<u>Bruto investeringen</u>			
Gebruiksgericht document management	A	6	0
Herhuisvesting Archimedesweg	A	525	0
Informatiebeveiligingsplan	A	32	80
Koppeling met OBS	A	2	0
Nieuwe informatievoorziening vlgns IBP fase 1	A	102	200
Nieuwe infovoorziening IBP fase 1	A	16	0
PG Lijnden herbestemming (oude gemaal)	A	12	0
Pilot rijden op biogas	A	15	2
Pol 48 en 50 dienstwoningen herstellen	A	2	0
Renoveren De Antagonist en De Vereniging	A	249	0
Schadeherstel parkeerdek Rijnlandhuis	A	125	0
Smile vervangen	A	46	80
Vervangen Emis oppervlaktewater en waterbodembodem	A	115	200
		1.267	562
Nieuw financieel pakket	B	151	360
		151	360
Ontwikkeling Gemeenlandshuis Spaarndam	C	0	80
WBP-5	C	0	80
		0	160
Totaal investeringen programma Bestuur, organisatie en dienstverlening		1.418	1.082
Totaal bruto investeringen		109.612	108.872
Totaal bijdrage		-33.324	-13.439
Totaal netto investeringen		76.288	95.433

Bijlage 3.2

DE VERENIGDE VERGADERING VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP VAN RIJNLAND;

Gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden d.d. 18 maart 2014, nr.

Gelet op artikel 106 van de Waterschapswet en de goedkeurende verklaring van de accountant;

B E S L U I T:

- a. tot het vaststellen van het programmajaarverslag 2013 van het hoogheemraadschap van Rijnland;
- b. het voordelig resultaat ad € 2.806.793 als volgt te verdelen:
 - (ten gunste van)
 - € 2.013.906 ten gunste van de Egalisatiereserve zuiveringsheffing;
 - € 677.741 ten gunste van de Egalisatiereserve gebouwd;
 - € 79.140 ten gunste van de Egalisatiereserve overige ongebouwd;
 - € 2.169 ten gunste van de Egalisatiereserve natuurterreinen;
 - € 80.000 ten gunste van de Reserve strategisch groenproject Haarlemmermeer-West;
 - € 118.393 ten gunste van de Reserve fusiekosten fusie 2005;
 - (ten laste van)
 - € 2.169 ten laste van de Egalisatiereserve ingezetenen;
 - € 104.841 ten laste van de Reserve subsidie aanleg natuurvriendelijke oevers;
 - € 5.932 ten laste van de Reserve frictiekosten doelmatigheid;
 - € 20.834 ten laste van de Reserve subsidie baggerwerken.
 - € 30.780 ten laste van de Reserve oeverherstel;
- c. de beschikbaar gestelde investeringskredieten, zoals vermeld in bijlage 3.1-1 per 31 december 2013 af te sluiten.
- d. akkoord te gaan met 12 te verlagen kredietbedragen genoemd in de toelichting op de balans (investerings).
- e. 5 kredieten met een totaal bedrag van € 625.000 waarop in 2013 geen of geringe uitgaven zijn gedaan niet af te sluiten (Bijlage 3.1-2).

Leiden, 30 april 2014

De Verenigde Vergadering,

G.J. Doornbos,
dijkgraaf

ir. A. Haitjema,
secretaris